

Sou Misete kena Yesuse rebe Lukase Ilekiule

Lepate Menai

Lukase, loktele. Ikeu sakesa kai Pauluse kena lepae Sou Misete (Kol. 4:14; 2Tim. 4:11; Pil. 24). Alena kena Yesuse, Lukase irekwae. Lukase Irekwa pusue meru bei tamata rebe esi sasike pusue yelu meiju (1:1-2). Pusue alena kena Yesuse rebe ileneule ileki pusulu kena sulate.

Kena buku Sou Misete meije, ite rekwa be Yesuse Iluake mei nusa meije kena Ihlamate tamata. Ilere pine Alla ItalukeNi, rebe lekie me Janji Takwaline. Ite rekwa be Yesuse Iluake lomei nusa meije kena: Ihlamate tamata rebe esi hidupe lulu Tuhane Eni pletare more, kai Itiesi bei hukumane le esi dosaru (19:10). Yesuse Iluake lomei nusa meije kena Iriluke misete, mere Ihlamate pususe tamata. Batuke ete tamata Yehudi mo, mere ite baisele me 2:10, 30-32; 3:6 kai 24:47.

Kena buku Sou Misete meije ite baise Yesuse Iriluke misete ete tamata susataru, mere ite baisele kena 6:20; 7:22; 14:12-13 kai 21:1-4.

Iriluke misete ete tamata dosaru. Mere ite baisele kena 5:30; 7:37-50 kai 15:1-2.

Iriluke misete ete tamata bina rebe akmenare tamata esi noake binaru esi pakuna mo. Mere ite baisele kena 7:11-17; 8:2-3; 10:38-42; 13:10-13; 21:1-4 kai 23:27-31.

Iriluke misete ete kwetelaru. Mere ite baisele kena 8:41-42; 54-55; 9:38-42, 46-48, kai 18:15-17.

Isi

1. Menai (1:1-4)

2. Ruele Yohanese kai Yesuse, kai kena esi tone sare (1:5–2:52)
3. Yohanese maka baptise ilayanire (3:1–20)
4. Baptise Yesuse kai ro tiaru esi elake tehekeiNe (3:21–4:13)
5. Yelu rebe Yesuse Ionolu me otoi Galileare (4:14–9:50)
6. Yelu rebe Yesuse Ionolu kena Ikeu lolete kota Yerusaleme (9:51–19:27)
7. Mikua pamuli me kota Yerusaleme rebe lau mo Yesuse imatare nere roma esi bunulje (19:28–23:56)
8. Yesuse Ikwana suike, Iaseluke ruaI ete Eni maka luluaru kai Ibiti lolete surgare (pasale 24)

*Lukase ialenake saisa rebe eono
eti roma ileki sulate meije*

1:1-4

¹⁻²Hlamate ete ntuane Topiluse rebe au holmate ale! Tamata bokala esi atula peneka, leke esi leki sou kena saisa rebe Yesuse Ionolu ete amire. Esi leki lulu saisa rebe ami tamata maka hlaleke loko Yesuse ami lene bei tamata maka sasike, mere tamata rebe esi selu Yesuse Ionolu bei akmena sa kai esi alenake Eni lepataru. ³Ele mere hoko kena au atula kena lene loko esi alenake pusue meru mimise bei menai roma pela, eleki au noake be mise lesi au leki meru ete ntuane ale. ⁴Hoko au ono sulate meije leke kena meije ntuane arekwa saisa rebe asupu atetuke kena saisa rebe Yesuse Ionoule mere tinai.

*Alena kena ruele Yohanese maka baptise
1:5-25*

⁵ Kena Herodese iono kamale me otoi Yudeare imame sae eni nane Sakaria, bei Abia eni imame toini. Eni bina eni nane Elisabete, irulu bei Harune rebe imame memenaije lekwe. ⁶ Sakaria kai Elisabete luasi ono Alla laleIje ndina, le Tuhane Eni pleta kai Eni hukumaru luasi ono lulu titinai. ⁷ Luasi supu kwetele mo le Elisabete indote, kai esi ntua matabina peneka.

⁸ Kena Abia eni imame toinu esi petu makerike, Sakaria ilayani sakesa kai imama maketaru me Alla oaI. ⁹ Kena mere imamaru esi ono undi saka piasa esi onore leke rekwa be sire pine isupu tiluke kena ikusu pala kemenyane boini ntelete me Tuhane Eni Lumare, eleki Sakaria isupue. ¹⁰ Kena ipala kemenyane me Tuhane Eni Lumare, tamata bokala esi kotie loko Alla me muli.

¹¹ Kena mere Tuhane Eni malekate sae iaselukeni loko Sakaria. Malekate mere ikele tehaike otoi maka pala tanei rebe riluke ete Allare esi sapleuke makwanale. ¹² Sakaria iselu malekate mere hoko hkutukeni kai rilai. ¹³ Po malekate mere beteke lokoi be, “Sakaria, rilamu yake! Alla Ilene akotie lokoIje peneka. Namake amu bina Elisabete iruele kwete mokwai. Eleki suke aono eni nane Yohanese. ¹⁴ Kena rueleije laleume ndina titinai kai tamata bokala lalesi ndina lekwe. ¹⁵ Namake lomei iono tamata elake kena layani Tuhane, kai ikinu anggure kwelini pise yelu nselitaru mo. Bei kena rueleije sa Alla Eni Rore kbasae laleije peneka. ¹⁶ Eleki tamata Israela bokala esi lene lokoi leke esi lulu Tuhane rebe Iono Alla eteise. ¹⁷ Tatike pine iono lulu nabi Elia eni hidupe, Elia mere nabi kena akmena sa. Le Tuhane Eni Rore Ikbasa Yohanese, Iono

ktili saka Eni kbasare eono Elia iktilire. Hoko Yohanese iluake akmena kena buka lalane ete Tuhane leke tamata Israele esi aknekae esi hidupe kena Tuhane Iluake lokosie. Iono elake inai rebe esi rare kai lomai kai esi kwetelaru, esi oki suike esi kwetelaru. Kai ete tamata rebe esi lene loko Tuhane more, Yohanese iatetukesi roma esi lene suike loko Tuhane, saka tamata rebe esi lulu Tuhane esi nkena pende.”

¹⁸ Eleki Sakaria ibeteke be, “Au rekwa be mere eonore elia? Auku bina luama ntua matabina peneka hoko saisa rebe abeteke mere eono mon-eka.”

¹⁹ Eleki malekate beteke be, “Au meije Gabriele. Au layani Alla, kai Iulake au lomei kena beteke sou misete meije ete ale. ²⁰ Saisa rebe au betekele, roma esi peture eono tinai. Po bei alene lokoku mo hoko amou eti saisa rebe au beteke ete alere eono.”

²¹ Kai kena mere tamata bokala esi namake Sakaria me muli sa. Esi noake be le mula pine Sakaria itakwali kuate me Tuhane Eni Lumare.

²² Eleki kena isirire, ilepa tekwa kaisi moneka, hoko esi rekwa be iselu saisa mpai lale peneka. Batuke ikode kena balai le imou peneka.

²³ Kena ilayani me Tuhane Eni Lumare pela peneka eleki ileu me luma ne. ²⁴ Takwali mo Elisabete ikeu blublulu, hoko bulana lima isiri mo.

²⁵ Kai ibeteke be, “Tuhane Iono lalekue ndina le au keu blublulu peneka hoko me tamata oaisu au asomi moneka.”

*Alena kena ruele Yesuse
1:26-38*

²⁶ Kena Elisabete ikeu blublulu bulana ne peneka me otoi Yudea, Alla Iulake malekate

Gabriele ikeu me hena Nasarete, me otoi Galilea, ²⁷ loko bina sae me eni nane Maria, intulu kai mokwai mosa. Maria kai mokwai sae me eni nane Yusupe, irulu bei kamale Dauta, luasi naku ete Alla me tamata oasi peneka be namake luasi kai lomai po luasi ntulu kai lomai mosa. Maria kai Elisabete, luasi upu esa. ²⁸ Eleki kena Gabriele iluake, ibeteke loko Maria be, “Hlamate kenamu, Tuhane Iriluke misete etemu boka titinai! Kai Tuhane Ime kaimu!”

²⁹ Eleki Maria hkutukeni kai kaplalei titinai le lepata meru. Hoko inoake me lalei be lepata meru esi natire elia. ³⁰ Eleki Gabriele ibeteke lokoi be, “Maria, rilamu yake, le asupu misete bei Alla, ³¹ hoko takwali moneka, akeu blublulu kai aruele kwete mokwai, eleki suke aono Eni nane Yesuse. ³² Kwetele mere namake Eni kbasare ela kai tamata esi kotiNe Alla Elake titinaije Eni Nanae. Kai Tuhane Alla Iono Ipleta kena Eni ntuane mena kamale Dauta lakwaije, ³³ kai Iono kamale ete nusa Israele esi anubuaru eti pela. Ipleta rame eti pela.”

³⁴ Eleki Maria ibeteke loko Gabriele be, “Po meije au kai mosa kai au ntulu kai mokwai mosa, hoko abeteke au keu blublulure eono elia?”

³⁵ Gabriele iombe, “Namake Ro Misete Ikusu kenamu hoko Alla Eni kbasare be ktili titinaije eono akeu blublulu. Bei mere hoko Kwetele rebe namake arueleIje kotiNe misete titinai le Eni dosa sae mo, Alla Elake titinaije Eni Nanae. ³⁶ Alene! Elisabete rebe luami bei luma toini esare, masike imatabina peneka kai tamata esi beteke be indote, po meije ikeu blublulu bulana ne peneka. ³⁷ Le Alla Eni kbasare kena ono sasaisa neka.”

³⁸ Maria iombe, “Au meije batuke Tuhane Eni tamata makerike neka. Sebei eono kenaku lulu amu lepataru neka.” Eleki Gabriele ikeu beini ne.

Maria ikeu loko Elisabete
1:39-45

³⁹ Bei mere eleki takwali mo Maria ikeu sosoli lolote kota sae ndete ulate babai, ndete otoi Yudea. ⁴⁰ Kena iluake, ikusu me Sakaria eni luma eleki ibeteke hlamate loko Elisabete, Sakaria eni bina. Elisabete kai Mariare luasi upu esa. ⁴¹ Eleki kena Elisabete ilene Maria ibeteke hlamate lokoije, kwetele rebe Elisabete ikeu blublulu leije ialeli, kai Elisabete isupu kbasa bei Ro Misete, ⁴² hoko laleije ndina titinai eleki ibeteke loko Maria kena na elake be, “Kwaliku Maria! Alla Iono misete etemu peneka, lesi bei pusue ami bina make-taru, kai Alla Iono misete ete Kwetele rebe akeu blublulu leIje. ⁴³ Au meije sia pine auku Tuhane Eni inaI luake loko aure? ⁴⁴ Au rekware Kwetele rebe akeu blublulu leI mere auku Tuhane. Le kena au lene abeteke hlamate loko aure, kwetele rebe au keu blublulu leije ialeli sosoli le laleije ndina. ⁴⁵ Tuhane Iriluke misete etemu le ahlaleke loko saisa rebe Tuhane Ibeteke ete ale kai pusue lepate meru namake uono tinaije neka!”

Maria iisike Tuhane
1:46-56

⁴⁶ Eleki Maria iisike Tuhane. Ibeteke be, “Au isike Tuhane titinai,
⁴⁷ kai laleku ndina titinai le Ale auku Alla, auku Maka Hlamate.
⁴⁸ Le masike au meije tamata makerike po Anete loko au,

kai bei meije eti pelare pusue tamata esi beteke be
Alla Aono misete elake eteku.

49 Le Ale Alla Maka Kbasu, Amu nane misete titinai
le Amu dosa sae mo,

Aono yelu misete elaka kenaku peneka.

50 Bei anubu kena anubu, Tuhane laleMu noa
pusue tamata rebe esi holmateMu.

51 Tuhane Apake balaMu esi kbasu elake kena
etebi tamata kwakwalaru,

leke saisa rebe esi suka onore eono moneka.

52 Tuhane Aruluke kamala esi kbasaru,
yo Abitike tamata maktekwane lesi bei tamata
maketaru.

53 Tuhane Ariluke pusue yelu miseta ete tamata
rebe esi sasaisa more,

yo tamata rebe esi taneia bokalaru, Aulakesi keu
kai esi keru sasaisa moneka.

54-55 Tuhane Anete saisa rebe Ataluke ete ami
tamata Israealaru amiki ntuana menaru,
Abrahame, Isake, kai Yakupe.

Hoko Tuhane laleMu noa Abrahame kai ami
tamata Yahudiaru, eni anubuaru.

Ami ono Tuhane Amu tamata makerike. Tuhane
laleMu noa ami rame eti pela.”*

56 Maria irue kasuke bulana telu kai Elisabete,
eleki ileu lope eni hena ne.

Ruele Yohanese maka baptise

1:57-66

57 Eleki petu kena Elisabete iruele eni nanare
peneka, hoko iruele eni nanae mokwai. 58 Eleki
kena tamata me eni luma leini keholi kai eni luma
toini esi lene be Tuhane Iono misete ete Elisabete
peneka, hoko lalesi ndina sakesa kaini.

---

* 1:54-55 Atn. 17:7

59 Eleki kena kwete mokwaije eni petua kwalure, tamata me eni luma leini keholi kai eni luma toini esi luake kena sunateni kai esi suka ono eni nane Sakaria lulu amai eni nane, ⁶⁰ po inai beteke be, “Mo! Eni nane suke Yohanese.”

61 Eleki esi beteke lokoi be, “Le mula pine ele mere? Bei amu luma toine sae eni nane ele mere mo.”

62 Eleki esi kode loko Sakaria be isuka ono eni nanare eni nane sire. ⁶³ Sakaria ikotie batu maka leki eleki ileki kena bature be, “Eni nane Yohanese.” Hoko pususi herane. ⁶⁴ Kena ileki Yohanese eni nane, kena mere Sakaria isupu lepa suike sosoli neka, eleki iisike Alla. ⁶⁵ Pusue tamata me luma leini keholi rilasi lakwai esa, kai esi alenake kwete mokwai tone mere elei pusue ulate Yudea. ⁶⁶ Hoko pusue tamata rebe esi lene mere esi noake me lalesi be, “Tuhane Ime kaini, hoko namake kena kwetele mere ielare iono elia?” Le esi selu Tuhane Iraka kwetele mere mise!

Sakaria imenani isike Alla
1:67-80

67 Eleki Ro Misete Ikbasa Sakaria, Yohanese amai, hoko ibeteke sou bei Alla. Iombe,

68 “Mai ite isike Tuhane,
beteke Eni kbasare hita titinai,
Alla Israele,
le luake kena Itapa Eni tamataru,
kai Itiesi.

69 Iriluke Maka Hlamate ktiline ete ite,
Iru lu bei kamale Dauta. Dauta mere maka layani Alla.

70 Lulu Eni lepata bei akmena sa
rebe Eni nabiaru esi betekeule,

71 kena Ihlamate ite bei iteki musuaru,

- kai bei tamata rebe lalesi tiake ite esi kbasaru.
- ⁷² LaleIje nete iteki ntuana menaru
hoko saisa rebe Italuke pende Iono lulue.
- ⁷³ Italuke mere be Ila ete Abrahame
be Iraka ite,
- ⁷⁴ kai Italuke be Iono ite hlamate bei iteki
musuaru,
leke kena ite ono lulu Eni lepataru ite rilama
kena supu susate mo,
- ⁷⁵ leke ite ono Eni tamata nkenale rame kai ite
mise titinai
le dosa sae mo kena iteki hidupe roma ite
mata.
- ⁷⁶ Po auku anae Yohanese ale, tamata esi kotie ale
nabi bei Alla elake titinai,
le akeu akmena bei Tuhane kena aknekae
lalane etel,
- ⁷⁷ kena beteke ete ite, Eni tamataru be ite supu
hlamate
sepo Alla Iampune iteki dosaru.†
- ⁷⁸ Iteki Alla Imise titinai kai Ioki ite.
Kena Ihlamate ite,
Iluake lupe lemataije katabola kena beleite
esui kpeture.
- ⁷⁹ Tuhane Iluake kena Ihita tamata rebe esi rue me
otoi melene,
rebe rilasi le matale.
Ikeri ite loko lalane rebe tiluke ite kena rue mise
kai Alla.”‡
- ⁸⁰ Yohanese, Sakaria eni nanare, itapa ela kai
ihlaleke ktili loko Alla. Kai irue me otoi nsekile eti
roma petu kena ilayani Tuhane ete pusue tamata
Israele.

---

† 1:77 Mal. 3:1   ‡ 1:79 Yes. 9:1

2

Ruele Yesuse

2:1-7

(Mat. 1:18-25)

¹ Takwali mo bei ruele Yohanese, kamale elake kaisare Agustuse, iono Kaisare kena pusue Roma esi nusaru. Ipleta leke pusue tamata me Roma esi nusaru kusue nane leke rekwa tamata esi bokalaru.

² Pleta kena kusue nane rebai mere, menai kena Kireniuse iono gubernure me otoi Siria. Otoi Siria mere, Romaru esi kbasaele. ³ Hoko pusue tamata suke leu me eni hena kena kusue nane.

⁴ Eleki Yusupe ikeu bei ndi hena Nasarete, me otoi Galilea, lopai kamale Dauta eni kota Betleheme, me otoi Yudea, le irulu bei kamale Dauta. ⁵ Yusupe ikeri kai Maria leke luasi kusue nane. Le luasi naku ete Tuhane me tamata oasi kena kai lomai peneka. Kena mere Maria ikeu blublulu peneka. ⁶ Eleki kena esi luake, Maria eni petu kena ruele eni nanare peneka. ⁷ Eleki iruele eni nanae mokwai, eni nanae menai, eleki ikopaI kena obite kai iateleI kena binatangaru esi manane lakwaije, le sokati kena sebae takwali leke esi rue kenare sae mo.

Tuhane Eni malekate ibeteke ruele Maka Hlamate ete maka raka dombaru

2:8-20

⁸ Kena petu mere esi kpeture, lau bei kota Betleheme mo tamata maka raka domba sie ilaru esi raka dombaru me melate, otoi kena alalu. ⁹ Eleki Tuhane Eni malekate iaselukeni lokosi. Eleki hitate elake bei Tuhane ehitasi me otoi mere hoko rilasi titinai. ¹⁰ Po malekate mere ibeteke lokosi be, "Rilami yake! Le au luake lokomi kena

beteke sou misete rebe eono imi kai pusue tamata lalemi ndina titinai. ¹¹ Petu meije, ruele Kwete mokwai nda Betleheme, kamale Dauta eni henare peneka. Kwetele mere imi Maka Hlamate. Ile rebe Alla IulakeNi kena Iono hlamate ete tamata, iteki Tuhane. ¹² Kai imi keu pine imi selu Kwete tone, kopaI kena obite kai ateleI kena binatanaru esi manane lakwaije, hoko Kwetele mere pine rebe au betekeNi ete imire.”

¹³ Kena mere neka, malekata bokala bei ndete surga esi sakesa kai malekate mere, esi menani isike Tuhane be,

¹⁴ “Ami isike Tuhane Elake ndete surga!

Tamata rebe iono Tuhane laleIje ndinare, isupu rue mise kai Tuhane.”

¹⁵ Eleki kena malekata meru esi leu beisi lolete surga peneka, eleki maka raka dombaru esi lepa loko lomai be, “Mai, ite keu lora Betleheme leke selu saisa rebe eono ete ndare, rebe Tuhane Ibeteke ete itere.”

¹⁶ Eleki esi keu sosoli neka, eleki kena esi tetue Maria kai Yusupe, Kwetele mere Intulu kena binatanaru esi manane lakwaije.

¹⁷ Kena esi selu Kwetele mere peneka, esi keu alenake ete tamata maketaru loko saisa rebe eono kenasi kai malekate ibeteke Kwetele mere eteise. ¹⁸ Eleki pusue tamata rebe esi lene tamata maka raka dombaru esi alenare hoko esi herane. ¹⁹ Eleyo Maria ilene mere, inete loko pusue meru rame kai inoake lokolu me lalei. ²⁰ Eleki maka raka domba meru esi leu kai esi isike Tuhane kai esi beteke Tuhane Eni kbasare hita titinai le saisa rebe esi selure lulu saisa rebe malekate ibeteke eteise neka.

Esi ono Kwete tone Eni nane Yesuse

2:21-38

²¹ Eleki kena Kwetele mere Eni petua kwalure, agamare esi elakaru esi sunateNi. Kai Eni elake inaiju esi ono Eni nane Yesuse, lulu nane rebe malekate ibeteke ete Maria kena ikeu blublulu leI mosare. ²² Eleki petu kena Yusupe kai Maria luasi ono lulu Musa eni aturane, kai esi suka ono luasi ndita lulu aturane mere me Tuhane Eni Lumare hoko esi liku Kwetele mere me kota Yerusaleme leke rilukeNi ete Tuhane. ²³ Le Tuhane eni lepata rebe Musa ilekire beteke be, “Sepo kwetele menaije kwete mokwai hoko suke rilukeNi ete Tuhane le kwetele mere Enie.*” ²⁴ Eleki kena mere lekwe Yusupe kai Maria, esi pala tanei ete Tuhane me Tuhane Eni Lumare, le Tuhane Ibeteke me Eni lepate rebe Musa ilekire be pala manu tekukure inai lua pise manu abune anai lua ete Tuhane.

²⁵ Kena petu mere ile sae me kota Yerusaleme eni nane Simeone, ile tamata nkenale kai ilulu Tuhane Eni pleta. Inamake petu kena tamata Israelaru esi supu hlamate bei Tuhane. Ro Misete Ikbasaeni rame. ²⁶ Kai Ro Misete Ibeteke kenai peneka be iselu Maka Hlamate rebe akmena Tuhane Italuke ete tamata Israelaru pine imata sa. ²⁷ Kena mere, Ro Misete Iono Simeone laleije leke ikusu me Tuhane Eni Lumare, eleki itetue Maria kai Yusupe, luasi keru esi Nanae Yesuse le esi suka lulu Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekire. ²⁸ Eleki Simeone irana Kwetele mere bei luasi sosoli kai ihlikueNi eleki iisike Tuhane be,

---

* **2:23** Kwetele menaije mokwai: mere Tuhane Ibeteke ete Musa kai jemate toini Israele be Enie hoko suke eni elake inaiju esi keu rilukeni etel.

- 29 “Tuhane, rebe Ataluke misete ete aure Aonore meije peneka,
 hoko sebeie au, Amu tamata makerike meije,
 au mata kena lale ndenete neka lulu Amu lepate,
- 30 le au selu Maka Hlamate bei Ale peneka. Aulak-eNi leke Ihlamate pusue tamata mei pusue nusa!
- 31 Maka hlamate mere, Tuhane AaknekaeNi leke Iluake loko pusue tamata mei nusaru leke esi seluI mimise.
- 32 Ile meije pine saka lampu hitai ete tamata Yahudi more leke esi hlaleke lokoI.
 Kai bei saisa rebe Ionore, ami, Amu tamata Israela meiju ami supu holmate.”†
- 33 Yusupe kai Maria esi herane Simeone eni lepata kena Yesuse. 34-35 Eleki Simeone ikotie loko Tuhane kena riluke misete etesi eleki ibeteke loko Maria be, “Kwetele meije Tuhane IbitikeNi peneka kena Iatia tamata Israele rebe esi sukaI more. Po tamata Israela rebe esi sukaIje, Ihlamatesi. Kwetele meije rebe namake tamata bokala esi lepa tiae lokoI, ele mere leke supu rekwa laleisu. Hoko Maria ale, tatike pine laleume susa titinai saka sari ntinale ribi laleume.”
- 36 Eleki kena mere nabi bina sae, eni nane Hana, ime Tuhane Eni Luma lekwe. Ile mere Panuele eni nanae, eni ntuane mena kena Asere, imatabina titinai peneka. Ikai kai irue kai eni mokwai musuna itu eleki eni mokwai imata. 37 Hoko Hana ibalu peneka kai eni musuna butu kwalu lesini ata peneka. Pita kai kpetu ikeu me Tuhane Eni Luma rame kai ikotie loko Tuhane; itahane tia

---

† 2:32 Yes. 42:6, 49:6, 52:10

senete kai ikotie loko Tuhane rame. ³⁸ Hoko kena Simeone ilepa loko Maria pelare, Hana iluake lokosi eleki iisike Tuhane le Maka Hlamate Iluake peneka eleki ialenake Kwetele mere ete pusue tamata Israele rebe esi namake esi supu tie bei tamata esi kbasare.

*Yusupe, Maria kai Yesuse esi leu lori Nazarete
2:39-40*

³⁹ Kai kena Yusupe kai Maria luasi ono lulu Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekire pela peneka, eleki esi leu lori esi hena Nasarete, me otoi Galilea. ⁴⁰ Eleki Kwetele mere Itapa Iela, Iktili, Irekwa titinai kai Tuhane Iriluke misete etel rame.

*Yesuse Ime Tuhane Eni Luma kai Itneu kuru
agamaru kai iralake esi tneulje
2:41-52*

⁴¹ Pela musune Yesuse Eni elake inaiju esi keu me Yerusaleme kena petu pesta tamata Yahudi-aru esi kane roti rebe pake rahi more. Mere esi nete suike esi ntuana menaru esi siri bei Mesire. ⁴² Kena Yesuse Eni musuna butu esa lesini luare esi keu me Yerusaleme rebe piasa esi keu loko petu pesta mere. ⁴³ Pesta meru esi petuaru lia, kena esi leure Yesuse Irue me Yerusaleme po Eni elake inai esi rekwa mo. ⁴⁴ Le esi ombe tinake Isakesa kai tamata toini makete. Esi keu eti melene mina pine esi nikwa lokoI me esi kwalia kai tamata rebe esi renaise. ⁴⁵ Po esi tetueNi mo, hoko esi leu suike me Yerusaleme kena nikwa lokoI. ⁴⁶ Esi nikwa roma petua telu mina pine esi tetueNi me Tuhane Eni Lumare. Irue kai Ilene kuru agamaru esi tneure kai ralakesi. ⁴⁷ Pusue tamata rebe esi leneIje esi heraneNi, le Iralake nkena kai Irekwa titinai. ⁴⁸ Kai kena Eni elake

inaiju esi seluIje, esi heraneNi eleki inaI ibeteke lokoI be, “Kuanae, Aono ele mere ete ami le mula? AmaMu luama susa kai nikwa lokoMu.”

⁴⁹ Yesuse Iralakesi be, “Le mula pine imi nikwa loko Aure? Imi rekwa peneka be, suke Au mei AmaKu Eni lumare esi laleije.” ⁵⁰ Po esi nati saisa rebe Ilepaele eteise mo.

⁵¹ Eleki Ileu sakesa kaisi me Nasarete, kai Ilene loko luasi rame. Kai inaI inete pusue meru me laleije rame. ⁵² Kai Yesuse Iela tapa rame kai Eni maka rekware etapa rame kai Iono Tuhane laleI ndina kai tamata lalesi ndinakeNi rame.

3

*Yohanese maka baptise ibeteke Tuhane Eni lep-
ataru ete tamata leke esi akneka kena Yesuse Iluake
lokoise*

3:1-20

(Mat. 3:1-12; Mrk. 1:1-8; Yoh. 1:19-28)

¹ Kena musuna butu esa lesini lima bei Kaisare Tiberiuse ipletare, kena mere Pontiuse Pilatuse iono gubernure me otoi Yudea, Herodese iono kamale me otoi Galilea, kwalini Pilipuse iono kamale me otoi Iturea kai otoi Trakomitise eleyo Lisaniase iono kamale me otoi Abilene. ² Kai kena musune mere Hanase kai Kayapase esi ono imame elake. Kena mere Tuhane Ibeteke Eni lepate ete Yohanese, Sakaria eni nanare ndete otoi nsekile. ³ Hoko Yohanese ikeu me pusue ootoi me kwele Yordane keholi kena ibeteke Tuhane Eni lepate. Yohanese ibeteke be, “Imi naku kai hleke bei ono dosa noma kai suke baptise imi leke Tuhane Iampune imi.” ⁴ Yohanese iono ele mere

sakesa kai akmenare nabi Yesaya ilekie me eni bukure elere:

“Tamata sae me ibeteke loko tamata bokala ndete otoi nsekile be,

‘Imi aknekae lalane ete Tuhane,
ono Eni lalane ntoli.*

⁵ Ono pusue tamata esi aknekae lalesi
leke hleke bei ono dosa
kai leke esi hleke esi hidupe tiare.

⁶ Leke pusue tamata esi selu
be Tuhane Ihlamate tamata mei nusa meije elia.’
”

⁷ Eleki tamata bokala rebe esi luake leke Yohanese ibaptisesi meru, ibeteke lokosi be, “Imire tamata rebe lepa mise po imi hidupe mise mo. Imi luake lomei leke mula? Imi betinake supu baptise bei au pine imi supu hlamate bei hukumane o? Mo, imi supu hlamate bei Tuhane mo. ⁸ Po imi aseluke kena imi hidupe ono misete pela petu leke tamata esi rekwa be imi naku imi neunaru peneka. Imi betinake imi rulu bei Abrahame hoko imi supu hukumane mo yake. Lene! Tuhane Eni kbasare ktili kena ono Abrahame eni anubua bei batua meiju.

⁹ Imi nete mimise! Tuhane Iakneka kena Iono hukumane ete imia rebe naku imi dosaru mosare. Sakesa kai Tuhane Iakneka kena Ilasa aije roma mpe esi lamuitu pusulu. Sepo aije esi buai misete sae mo hoko Ilasae kai Ipoiele kena auwe.” ¹⁰ Eleki tamata bokala meru esi tneuI be, “Hoko suke ami ono saisare?”

¹¹ Eleki Ibetaeke lokosi be, “Sepo imi lapuna usai lua hoko riluke usai esa ete tamata rebe enie sae

---

* **3:4** Yes. 40:3-5

more. Kai sire pine eni manane lesi iriluke ete tamata rebe esi manane sae more.”

¹² Eleki ete mere tamata maka kotie bea esi luake leke Yohanese ibaptisesi lekwe. Hoko esi tneui be, “Kuru, suke ami ono saisare?”

¹³ Eleki Yohanese iombe, “Imi kotie lesi bei saisa rebe suke esi selire yake.”

¹⁴ Kai solaluaru esi tneui lekwe be, “Amire elia, suke ami ono saisare?” Yohanese iombe, “Imi rana tamata makete esi yelu palani yake, tutuke nsalale kai teta tamata makete kena rana eni kepene yake po imi hidupe kena imi gajire neka.”

¹⁵ Eleki kena mere tamata bokala esi noake me lalesi be Yohanese mere Maka Hlamate rebe esi tatikeNi pibe mo. ¹⁶ Eleki Yohanese ilepa loko tamata meru rame be, “Tatike pine Ile sae me Iluake, Eni kbasare lesi beiku. Au rue sakesa kaiNe saisa mo le Eni kbasare ektili titinai. Au baptise imi kena kwele, po Iono Ro Misete Ikbasaale laleimu.† ¹⁷ Eleki sire pine ihlaleke lokoI hoko isupu misete po sire pine ihlaleke lokoI mo hoko isupu hukumane elake eti pela.”‡ ¹⁸ Yohanese ilepae hnauna maketa lekwe ete tamata bokala kena ilepae Sou Misete bei Tuhane leke esi hleke bei ono dosa.

---

† **3:16** Tamata leini esi noake be ayate meije esi natire Yesuse Iono Ro Misete Ikbasaesi. Tamata leini esi noake be ayate meije esi natire be tatike pine Yesuse Iono Ro Misete Ikbasaale tamata rebe esi hlaleke lokoIJe sae iono dosa mo, po tamata rebe esi hlaleke lokoI more esi supu hukumane kena auwe elake. ‡ **3:17** Lulu sou Yunanire ebeteke be Ikerike maksirue rebe tamata esi pake kena sirue gadume. Namake pine gandume lupukele kena gudane, po esi kwesaije namake pine poie pusue kena auwe rebe emata moneka.

19 Po bei Yohanese ibeteke loko kamale Herodese be imise mo le ikai saui yo kwalini mata mosa kai eni neune makete lekwe²⁰ hoko kamale mere iono neune rame kena ikusue Yohanese kena bui.

Yesuse Isupu baptise bei Yohanese me kwele Yordane

3:21-22

(Mat. 3:13-17; Mrk. 1:9-11)

²¹ Kena Yohanese ikusu bui mosare tamata bokala esi supu baptise bei Yohanese peneka, eleki Yohanese ibaptise Yesuse. Eleki kena Yesuse Ikotie loko Tuhane, lanite baeke,²² kai Ro Misete Iru lu lokoI selu saka manu abune. Eleki Tuhane Ilep a loko Yesuse bei ndete lanite be, “Ale Auku Ana e, Au nete lokoMu, laleKu ndina le Ale.”

Daptare kena Yesuse Eni ntua na menaru

3:23-38

(Mat. 1:1-17)

²³ Kena Yesuse Ikerike menai loko Eni makerike, Eni musuna butu telu. Tamata esi noake be Eni amai kena Yusupe,

Yusupe amai kena Eli,

²⁴ Eli amai kena Matate,

Matate amai kena Lewi,

Lewi amai kena Malki,

Malki amai kena Yanai,

Yanai amai kena Yusupe,

²⁵ Yusupe amai kena Matika,

Matika amai kena Amose,

Amose amai kena Nahume,

Nahume amai kena Hesli,

Hesli amai kena Nagai,

²⁶ Nagai amai kena Maate,

- Maate amai kena Matika,
Matika amai kena Simei,
Simei amai kena Yoseka,
Yoseka amai kena Yoda,
27 Yoda amai kena Yohanane,
Yohanane amai kena Resa,
Resa amai kena Serubabele,
Serubabele amai kena Sealtiele,
Sealtiele amai kena Neri,
28 Neri amai kena Malki,
Malki amai kena Adi,
Adi amai kena Kosame,
Kosame amai kena Elmadame,
Elmadame amai kena Ere,
29 Ere amai kena Yesua,
Yesua amai kena Eliesere,
Eliesere amai kena Yorime,
Yorime amai kena Matata,
Matata amai kena Lewi,
30 Lewi amai kena Simeone,
Simeone amai kena Yehuda,
Yehuda amai kena Yusupe,
Yusupe amai kena Yoname,
Yoname amai kena Elyakime,
31 Elyakime amai kena Melea,
Melea amai kena Mina,
Mina amai kena Matata,
Matata amai kena Natane,
Natane amai kena Dauta,
32 Dauta amai kena Isai,
Isai amai kena Obeta,
Obeta amai kena Boase,
Boase amai kena Salmone,
Salmone amai kena Nahasone,
33 Nahasone amai kena Aminadape,

- Aminadape amai kena Atmine,
 Atmine amai kena Arni,
 Arni amai kena Hesrone,
 Hesrone amai kena Perese,
 Perese amai kena Yehuda,
 34 Yehuda amai kena Yakupe,
 Yakupe amai kena Isake,
 Isake amai kena Abrahame,
 Abrahame amai kena Tera,
 Tera amai kena Nahore,
 35 Nahor amai kena Seruke,
 Seruke amai kena Rehu,
 Rehu amai kena Peleke,
 Peleke amai kena Ebere,
 Ebere amai kena Salmone,
 36 Salmone amai kena Kenane,
 Kenane amai kena Arpaksate,
 Arpaksate amai kena Seme,
 Seme amai kena Nu,
 Nu amai kena Lameke,
 37 Lameke amai kena Metusala,
 Metusala amai kena Henoke,
 Henoke amai kena Yarete,
 Yarete amai kena Mahalalele,
 Mahalalele amai kena Kenane
 38 Kenane amai kena Enose,
 Enose amai kena Seta,
 Seta amai kena Adame,
 Adame rebe Tuhane Itolaine.

4

*Ro tiaru esi elake eteheke Yesuse ndete otoi nsek-
 ile*

4:1-13

(Mat. 4:1-11; Mrk. 1:12-13)

¹ Kena Yesuse Ileu bei kwele Yordane, Ro Misete Ikbasaeni ktiti titinai rame. Eleki Ro Misete IkeriNi lolete otoi nsekile. ² Yesuse Irue ete mere petua butu ata kai ro tiaru esi elake etehekeNi po Ilene loko mo. Kena petua meru Yesuse Ikane sasaisa mo hoko petua butu ata meru liare Iblake tiaI sene.

³ Eleki ro tiaru esi elake ebeteke lokoI be, “Ale Alla Eni Nanae, hoko Aulake batu meije eono lelie roti.”

⁴ Yesuse Iombe, “Me Tuhane Eni lepate rebe lekire ebeteke be tamata ihidupe batuke bei manane mo.”

⁵ Eleki ro tiaru esi elake ekeri Yesuse kena otoi nanuke titinai. Ete mere roma mata krebe mosa yo iaseluke pusue nusa rebe kamale ipletae mei nusa meije ete Yesuse. ⁶ Eleki iombe, “Pusue nusa rebe au ono kamale kena au pletae kai esi taneiaru, au riluke eteMu kena Akbasaeele, le pusue meiju rilukele ete au peneka, hoko au rilukele ete sae neka rebe au suka rilukele etei. ⁷ Sepo Atatu lokoku, hoko pusue meiju au riluke eteMu.”

⁸ Po Yesuse Iombe, “Me Tuhane Eni lepate rebe lekire ebeteke be pusue tamata suke tatu loko Tuhane, iteki Alla, kai batuke lulu saisa rebe Ibetekel!”

⁹ Eleki ro tiaru esi elake ekeri Yesuse lope kota Yerusalem eleki itolae Yesuse ndete Tuhane Eni Lumare esi bulene. Iombe, “Ale Tuhane Eni Nanae. Hoko AnabuMu lope, ¹⁰ le me Tuhane Eni lepate rebe lekire ebeteke be,

Tatike pine Tuhane Iulake Eni malekataru esi rakaMu,

11 hoko esi saploeke Ale leke Amu lelale kena batu yake.”

12 Yesuse Iombe, “Kena Tuhane Eni lepate rebe lekire ebeteke lekwe be imi tamatare teheke Alla yake!”

13 Eleki kena iteheke Yesuse susuike rebai bokala mere pela peneka eleki isele beiNi kai inamake petu makete kena itehekeNi suike.

Yesuse Ilepae Sou Misete bei Tuhane memenai me otoi Galilea

4:14-15

(Mat. 4:12-17; Mrk. 1:14-15)

14 Eleki Yesuse Ilevu lope otoi Galilea, kai Ro Misete Ikbasaeni peneka. Kai tamata bokala me otoi mere esi alenakeni. 15 Le Iatetuke me Yahudiaru esi luma ibadaru kai tamata bokala esi isikeni.

Yesuse isupu holmate me Nasarete mo

4:16-30

(Mat. 13:53-58; Mrk. 6:1-6)

16 Yesuse Iluake me hena Nasarete. Bei kena Eri tone eti Ielare Iete mere. Piasare kena Yahudiaru esi petu pleije Ikusu me esi luma ibadare. Eleki Ikele kena Ibaise Tuhane Eni Lepate rebe lekire.

17 Esi riluke Tuhane Eni Lepate rebe nabi Yesaya ilekire etei. Buku rebe lulukele mere Ibaekele eleki Itetue lepate matai ebeteke be,

18 “Tuhane Eni Rore Imei kaiKu

le Ibitike Au kena lepae Sou Misete ete tamata susate;

kai Iulake Au beteke ete tamata rebe esi supu kerike,

be esi supu tie peneka,

kai Au ono tamata matapolalaru esi supu selu,

tamata rebe esi supu uma kai supu susate bei
tamata makete

au ono esi supu susate moneka,*

19 kai Au lepae musune rebe Tuhane Iaseluke Eni
misete ete Eni tamataru.”

20 Eleki Yesuse Iluluke suike Tuhane Eni Lepata
rebe lekie mere, Ileukele ete luma ibadare esi
elake sae eleki Iruue kena Iatetukesi. Pusue tamata
me luma ibadare esi limesel.

21 Eleki Iatetukesi menai be, “Tuhane Eni Lepata
meiju uono kena petu meije, kena imi leneule.”

22 Lepata rebe Ilepaule mise titinai hoko pususi
herane kai esi akue Eni Lepataru. Esi beteke be,
“Ile mere Yusupe eni nanare pi moyo?”

23 Hoko Ibeteke lokosi be, “Lepate matai eombe,
‘Sire inaku be ile loktele, hoko suke iono ruai
mise.’ Mere imi suka beteke ete Au. Mere be imi
kotie tanda herane rebe Au onoe me Kapernaume
Au onoe mei Auku henare lekwe.”

24 Yesuse Ibeteke lekwe be, “Imi lene! Nabi sae
isupu holmate me ruai eni henare mosa.” 25 Po imi
lene mimise, kena akmena nabi Elia eri rue sare
lea musuna telu bulana ne. Pusue otoi Israele esi
supu manane mo. Kena mere bina balua boka.

26 Po Tuhane Iulake Elia ikeu loko sae bei bina
balua me Israele meru mo po Iulakeni keu loko
bina balu sae me Sarfate me otoi Sidone. 27 Kai
kena akmena nabi Elisa eri rue sa tamata kusta
bokala me otoi Israele po sae kuesa beisi ionoi
mise mo, batuke Namane tamata bei nusa Siria
pine iono imise.”

28 Tamata me luma ibadare pususi nasu titinai
kena esi lena Eni lepata meru. 29 Esi kele, esi neha

---

* 4:18 Yes. 61:1-2

Yesuse balaije kai esi kerini siri bei kotare roma lapate ului me tehaike esi eleke kota mere. Lalesi kena esi poieni lope lapate mere. ³⁰ Po Yesuse Iliame beisi loko tlelaisu.

Yesuse Ikbasa kena Isirie ro tiare bei ile sae me kota Kapernaume

4:31-37

(Mrk. 1:21-28)

³¹ Eleki Yesuse Ikeu lope kota Kapernaume me otoi Galilea, eleki kena tamata Yahudi esi petu pleije, Yesuse Ikeu me Yahudiaru esi luma ibadare eleki Iatetuke ete mere. ³² Yesuse Iatetuke kena kbasa hoko tamata meru esi herane.

³³ Me luma ibadare ile sae me ro tiare kbasaeni hoko ikloloe be, ³⁴ Hei Yesuse, tamata Nasarete. Akwale ami yake. Alomei kena atia ami moyo? Au rekware Alla Iulake Ale. Amise titinai le Amu dosa sae mo.”

³⁵ Yesuse Iholai be, “Ndene! Asiri beini!” Eleki ro tiae mere eonoi koli me tamata bokala meru eleki esiri beini. Po eonoi blake sasaisa ekeramo.

³⁶ Pusue tamata esi herane kai esi lepa loko lo-mai be, “Yele, Yesuse Eni kbasare eono Eni lepate ektili. Ipletae ro tiare usirire, ulene lokoI.” ³⁷ Hoko pusue tamata esi alenake Yesuse me papelake otoi rebe tehaike otoi mere.

Yesuse Iono tamata makeraka bokala esi mise

4:38-41

(Mat. 8:14-17; Mrk. 1:29-34)

³⁸ Yesuse Isiri bei tamata Yahudi esi luma ibada mere eleki Ikeu me Simone eni luma. Ete mere Simone inai tamoli kerakeni, imusu titinai. Tamata me luma mere esi kotie bei Yesuse leke Iono mise.

³⁹ Yesuse Ikele me matabinane mere eni maka ntulure esi leine. Eleki Yesuse Ilepa kena na elake

kena Iono imise bei musute, eleki makerake mere sirike sosoli. Matabinane mere ibetu sosoli eleki ilayani Yesuse kai tamata meru.

⁴⁰ Kena lemataije suni peneka, tamata bokala esi liku esi tamata makerakaru loko Yesuse. Esi makerake sasaisa neka. Eleki Yesuse Itola balaI papelakesi eleki pususi mise. ⁴¹ Kai ro tiaru siri bei tamata bokala lekwe. Kena usiri bei tamataru ubiuwe be, “Ale Tuhane Eni Nanae!” Po Yesuse Inasukelu kai Isuka ulepa mo le urekwa be Ilere Alla IulakeNi kena Iono hlamate ete tamata.

Yesuse Ikeu lepae Sou Misete me luma ibadaya me otoi Yudea

4:42-44

(Mrk. 1:35-39)

⁴² Bebeleti kena lemataije ekatabola nere, Yesuse Ikeu bei kota mere lolete otoi ndenete leke ruaI ete mere. Po tamata bokala esi nikwa lokoI. Kena esi tetueNi, esi beteke lokoI be, “Ntuane, keu bei ami yake.” ⁴³ Po Ibeteke lokosi be, “Sou Misete rebe Au atetuke loko Alla Ikbasae nusa meije saka kamale elake eliare, hoko Au keu me otoi maketaru le Tuhane Iulake Au lomei nusare kena lepae Sou Misete batuke ete imi mo po ete tamata maketaru lekwe.”

⁴⁴ Eleki Ilepae Sou Misete me tamata Yahudiaru esi luma ibadaru me otoi bokala me Yudea.

5

Yesuse Ibitike maka nikwa iana sie ilaru kena Eni maka lulu

5:1-11

(Mat. 4:18-22; Mrk. 1:16-20)

¹ Kena rebai sae me Yesuse Ikele me tlaka Genesarete leini leke Iatetuke Alla Eni lepataru.

Tamata bokala esi keholiNi kena esi lene Yesuse Ilepaē Sou Misete. ² Iselu soa buini lua me tlaka leini mere. Esi tamata maka nikwa ianaru esi rulu beilu leke esi koa esi uete. ³ Soa buini sae Simone enie. Yesuse Isa kena soa buini mere eleki Iulake Simone irupake lorau toto bei tlaka leine. Eleki Yesuse Iatetuke tamata bokala meru bei ndau soa buine.

⁴ Eleki kena Iatetuke pela peneka, Ibeteke loko Simone be, “Sai lorau otoi nanuke leke poie uete ete ndaure.”

⁵ Simone iralakeNi be, “Ntuane Ale, ami poie uete bei kmau menai eti pita po ami supu sasaisa mo. Po meije Aulake hoko au poie lekwe.” ⁶ Kena esi poie uete suike ete mere, esi supu iane boka titinai eti esi uete mahake kahie. ⁷ Esi kabeke loko esi ebe maketa kena soa buini saere leke esi luake kena tapasi. Esi luake esi kute ianaru kena soa buini lua meru penu eti mahake soa lua meru umolo.

⁸ Kena Simone Petrusē iselu pusu meru hoko itatu me Yesuse oalje kai ibeteke be, “Tuhane, Akeu beiku noma le au meije tamata dosa.” ⁹ Le pususi herane le iana rebe esi supure uboka titinai. ¹⁰ Simone eni ebe Yakobuse kai Yohanese (luaise Sebedea eni nanae) esi herane lekwe.

Yesuse Ibeteke loko Simone be, “Rilamu yake! Bei petu meije Au ono ale kena aono tamata esi lulu Alla.” ¹¹ Eleki Simone kai eni ebearu esi lihi esi soa buine lora kmalane, esi keu beilu kai esi lulu Yesuse.

Yesuse Iono tamata makerake rebe usaiju kai tinaiju puluele, imise

5:12-16

(Mat. 8:1-4; Mrk. 1:40-45)

¹² Kena rebai sae me Yesuse Ime kota sae. Ete mere tamata sae me isupu makerake usai kai tinaije puluele. Eleki kena iselu Yesuse, iluake loko Yesuse kai itatu loko Yesuse kai ikotie tapa bei Yesuse be, “Tuhane, sepo Asuka hoko Aono au mise noma.”

¹³ Eleki Yesuse Ikerikeni kai Iombe, “Yele. Amise!” Eleki imise sosoli.

¹⁴ Eleki Yesuse Ilake tamata mere titinai leke ialenake ete tamata makete yake. Iombe, “Aleu noma, po alenake Au ete tamata makete yake, po ruamu keu loko imamaru leke esi rekwa be amise peneka. Eleki ariluke tanei rebe riluke ete Allare lokosi leke esi palalu me Alla oaIje lulu Alla Eni pleta ete nabi Musa ilekire leke tamata maketa esi rekwa be amise peneka kai amu makerake sirike peneka.”

¹⁵ Masike Yesuse Ilakeni kena alenakele po sou kena Yesuse Ionoule elei bei tamata kena tamata peneka. Hoko esi luake loko Yesuse leke esi lene loko Eni hnaunaru kai leke Yesuse Iono esi mise bei esi makerakaru. ¹⁶ Eleki Yesuse Ikeu kotie loko Alla me otoi ndenete saka piasare.

Yesuse Iono tamata sisate imise kena tamata Yahudi esi petu plei

5:17-26

(Mat. 9:1-8; Mrk. 2:1-12)

¹⁷ Kena petu sae me Yesuse Iatetuke me tamata sae eni luma. Tamata Parisi kai kuru Torata sie ilaru esi lene Yesuse Iatetuke. Tamata meru esi luake bei henaya me otoi Galilea kai otoi Yudea kai bei me kota Yerusalem. Tuhane Eni kbasare kena Yesuse, hoko Iono tamata makerakaru esi mise. ¹⁸ Eleki sie telua pise ataya me esi liku

tamata sisate intulu kena eni maka ntulu lakwaije. Hoko esi atula kena tolaeni me Yesuse oaIje. ¹⁹ Po esi supu kusueni mo le tamata boka kuate. Eleki esi sa lolete, esi rika benai bei ndete muli eleki esi rulukeni kena eni maka ntulu lakwaije lope Yesuse oaIje.

²⁰ Eleki Yesuse Iselu esi ono ele mere, hoko Irekwa be esi hlaleke lokoI ktili, eleki Ibeteke loko tamata sisate mere be, “Kuebe, Au ampune amu dosaru peneka.”

²¹ Eleki kuru Torataru kai tamata Parisiaru esi lepa loko lomai be, “Le mula pine tamata meije ilepa ele mere? Ilepae tiaie loko Alla le Iono saka Alla. Batuke Alla ruaI pine Iampune iteki dosa neka.”

²² Po Yesuse Irekwa saisa rebe esi lepae mere peneka, hoko Ibeteke lokosi be, “Le mula pine imi noake tiaie me laleime? ²³ Sepo Au beteke loko tamata mere be Au ampune eni dosare, hoko imi rekwa mo be Au ampune dosare tinai pise mo pise. Po sepo Au beteke be ibetu kai ikeu, hoko imi rekwa be Au kbasia kena ono misete. ²⁴ Ho yele, Au beteke be ibetu luluke eni paile eleki ileu. Hoko kena ibetu kai ileure, imi rekwa be Au Tamata Eni Nanae meije Au supu kbasia bei Tuhane leke Au ampune tamata esi dosa mei nusa meije.” Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata sisate mere be, “Kuebe, abetu luluke amu paile eleki akeu.” ²⁵ Eleki tamata mere ibetu sosoli, iluluke eni paile eleki ileu kai isike Alla. ²⁶ Pusue tamata esi herane le Yesuse Iono mise titinai eleki esi isike Alla. Kai rilasi kai esi beteke be, “Yele, eti meije ite selu sae iono misete ele meije mosa.”

Yesuse Ikoti Lewi kena iono Eni maka lulua

5:27-32

(Mat. 9:9-13; Mrk. 2:13-17)

²⁷ Kena Yesuse Ikeu siba toto, Iselu Lewi irue me otoi maka kotie pajake. Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Kuebe, mai aluluKu.” ²⁸ Eleki Lewi ikeleke kai ikeu bei pusue yelu eleki ilulu Yesuse.

²⁹ Eleki Lewi ikoti Yesuse kai Eni maka luluaru kena kane kpetu kaini me eni luma. Ete mere tamata maka kotie pajake kai tamata maketa bokala esi kane sakesa. ³⁰ Bei tamata Parisia toini kai kuru Torataru, sie ilaru esi selu Yesuse Ikane sakesa kai tamata meru rebe esi kotise tamata dosare hoko lalesi ndina mo. Esi beteke loko Yesuse Eni maka luluaru be, “Imi mise mo le imi kane sakesa kai tamata pajake kai tamata dosaru.”

³¹ Yesuse Ilene mere hoko Ibeteke lokosi kena umpama be, “Loktele iono obate ete tamata mak-erake leke imise, po tamata rebe kerakeni more, loktele iono obate etei mo. ³² Sakesa neka, Au luake lomei kena koti tamata rebe ruasi rekwa be siere tamata dosa leke esi hleke bei esi dosaru, po tamata rebe inoake be imise, Au kotini mo.”*

Yesuse Eni hnaune tebikele bei Yahudiaru esi agamare esi hnaune

5:33-39

(Mat. 9:14-17; Mrk. 2:18-22)

³³ Eleki tamata esi beteke loko Yesuse be, “Kuru, Yohanese maka baptise eni maka lulua kai tamata Parisia esi maka luluaru esi tahane tia senete rame leke esi kotie loko Alla, po Amu maka luluaru mo le mula?”

---

* **5:32** Ayate meije lulu lepate kena lepate aslire natire: au lomei kena koti tamata rebe dosa sae more mo.

³⁴ Yesuse Iralakesi kena umpama telu be, “Aure lupe mokwai rebe iono totlibare. Kena mokwai rebe ikaije imei sa, eni tamuaru esi kane rame po iulakesi tahane tia senete mo. ³⁵ Po namake petu rebe tamata neune esi ranai beisi peneka, pine tamua meru esi tahane tia senete le kaplalesi.”

³⁶ Eleki Iralake kena umpama makete etesi lekwe be, “Kena tamata ikapu lapune takwaline, ipake lapune kihati beluke mo. Sepo ipake lapune kihati beluke hoko iatia lapune kihati beluke kai lapune takwaline lekwe kai selue mise moneka, hoko mere iatia lualu. ³⁷ Sakesa neka, tamata iaike anggure kwelini beluke kena kantone usai takwaline mo. Le sepo iono ele mere hoko anggure kwelini beluke mere eono kantone takwaline mere kahie. Hoko anggure kwelini beluke kai kantone takwaline lualu mise moneka. ³⁸ Anggure kwelini beluke suke aikele kena kantone beluke lekwe. ³⁹ Po tamata rebe ikinu anggure kweline takwaline pende, ikinu suike anggure kweline beluke moneka. Le ibeteke be, ‘Anggure kweline takwaline entele lesi.’ ”

6

Yesuse Ikbasa petu plei

6:1-5

(Mat. 12:1-8; Mrk. 2:23-28)

¹ Kena tamata Yahudi esi petu plei rebai sae me, Yesuse kai Eni maka luluaru esi keue ndinu gandume lalei sae me. Eleki Eni maka luluaru esi ulu gandume unui, esi kolae kena balaisu eleki esi kanele. ² Eleki Tamata Parisia sie ilaru esi selu mere hoko esi beteke be, “Imi ono mere yake le

imi ulu gandume hoko mere imi ono sala kena Musa eni hnaunaru. Le Musa ibeteke be, ‘Kena iteki petu pleije, imi kerike sasaisa yake.’ ”

³ Eleki Yesuse Ibetেকে lokosi be, “Imi baise saisa rebe akmena kamale Dauta iono kena ruai kai eni tamata maka luluaru esi kanele kena tiasi senere moyo? ⁴ Dauta ikusu me Alla Eni Lumare kai ikane roti rebe riluke ete Allare eleki irilukele ete eni maka luluaru pususi lekwe. Mere Dauta iono dosa mo. Eleyo lulu Musa eni hnaunaru piasare batuke imamaru esi kane roti mere ye le po tamata makete esi kane mo. ⁵ Au, Tamata Eni Nanae, Au kbasae pusue yelu. Sasaisa rebe tamata iono kena petu pleije Au beteke be tinai hoko mere tinai, po Au beteke be tinai mo hoko mere tinai mo.”*

Yesuse Iono tamata rebe eni bala makwanale ematare emise kena Yahudiaru esi petu plei

6:6-11

(Mat. 12:9-14; Mrk. 3:1-6)

⁶ Eleki kena Yahudiaru esi petu plei rebai makete, Yesuse Ikusu me luma ibada leke Iate-tuke. Ete mere tamata sae me eni bala makwanale emata. ⁷ Kuru Torata sie ilaru kai tamata Parisia sie ilaru esi nikwa Yesuse Iono sala kena esi nanul ete elaka maka teu pakalaru. Hoko esi selu Yesuse rame leke esi selu be Iono tamata esi mise kena petu pleije pibe mo. ⁸ Po Yesuse Irekwa lalesi peneka, hoko Ibetেকে loko tamata rebe balaije emata mere be, “Mai, ke le mpe tla!” Eleki ike le mpe tla.

---

* **6:5** Ayate meije lulu sou Yunani ebeteke be, “Ele mere Au Tatama Eni Nanae, Au kbasae petu plei.”

⁹ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Au suka tneu imi mina. Ite rekwa saisa rebe Musa eni hnau-naru esuka ite lulue kena petu pleije? Suke ite ono misete, ono tiae yake moyo? Ite ono tamata imise, ite bunui yake moyo?”

¹⁰ Eleki Ilimese keholi loko tamata meru pususi kai Ibeteke loko tamata rebe balaije matare be, “Antolie balamu lomei.” Eleki iantolie balaije loko Yesuse hoko balaije mise sosoli. ¹¹ Po kuru Torataru kai tamata Parisiaru esi nasu titinai kai esi lepa lupu kena ono saisa rebe neune ete Yesuse.

Yesuse Ibitike Eni maka ulaka sie butu esa lesina lua

6:12-16

(Mat. 10:1-4; Mrk. 3:13-19)

¹² Kena petu sae me Yesuse Isa lolete ulate bubui leke Ikotie loko Alla. Ete mere Ikotie loko Alla rame bei kmau menai eti pita. ¹³ Eleki kena pita peneka Ikoti pusu Eni maka luluaru eleki Ililake sie butu esa lesini lua beisi. Ikotie sie meru maka ulake. Sie meru:

¹⁴ Simone rebe Yesuse Ikotine Petruse,

kwalini Andrease,

Yakobuse,

Yohanese,

Pilipuse,

Bartolomeuse,

¹⁵ Matiuse,

Tomase,

Alfeuse eni nane Yakobuse,

Simone, tamata golongane Selote,

¹⁶ Yakobuse eni nanae Yudase kai

Yudase Iskariote rebe tatike pine iriluke

Yesuse ete tamata rebe esi suka bunulje.

Yesuse Iatetuke kai Iono tamata makeraka bokala esi mise

6:17-19

(Mat. 4:23-25)

¹⁷ Eleki Yesuse irulu sakesa kai Eni maka lulu-aru bei ulate bubuije lope eleki esi kele kena otoi latale sae me. Ete mere Eni maka lulua bokala maketa kai tamata bokala maketa bei otoi Yudea, kota Yerusaleme kai bei hena meite leina me kota Tiruse kai kota Sidone keholire, ¹⁸ esi luake kena lene Yesuse Iatetuke Sou Misete bei Allare kai leke Yesuse Iono esi mise bei esi makerakaru. Kai sie rebe kerakesi le ro tiaru kbasaise, esi luake lekwe kai Yesuse Ionosi mise. ¹⁹ Kai pusu tamata esi atula kena kerike Yesuse le Eni kbasare eono esi mise bei makerake.

Yesuse Ilepalo loko misete bei Alla rebe tatike pine tamata rebe esi hlaleke lokoIje, esi supure

6:20-26

(Mat. 5:1-12)

²⁰ Eleki Yesuse Ilimese Eni maka luluaru Ibeteke lokosi be,

“Kwetela imi! Kena meije imi susa le imi taneaia sesi mo,

po lalemi ndina neka,

le namake kena Alla Ipletae tamatare imire

Eni tamata.

²¹ Kwetela imi! Kena meije imi tiami sene,

po lalemi ndina neka le namake Alla Iono imi

kane pila.

Kai imia rebe kena meije imi ranire,

lalemi ndina neka le namake Alla Iono imi

mali.

²² Kwetela imi! Lalemi ndina titinai neka kena

tamata lalesi tiake imi,

esi suka trima imi mo,

kai esi suka imi mo kai esi sobue imi
le imi lulu Au Tamata Eni Nanae meije.†

23 Le akmenare iteki ntuana menaru esi ono neune ete nabia bokala ele mere neka. Hoko neune ele mere, eroma petu meije neka kai imi supu tiafe le Aure neka. Ele mere hoko lalemi ndina neka, le namake pine imi supu tanei miseta rebe Alla Iaknekae ndete surgare.

24 Po ete tamata rebe esi taneia bokalaru namake esi supu susate, le esi supu miseta boka kuate peneka.

25 Tamata rebe kena meije imi pilare, namake imi supu susate tia senete. Tatama rebe kena meije imi malire, namake imi susa kai imi rani.

26 Imi suka supu isike bei tamata bokala yake le namake imi supu susate, le akmenare nabia rebe tinai more esi suka supu isike bei imi ntuana menaru ele mere lekwe.”

Ono misete ete tamata rebe laleije tiake imire
6:27-36

(Mat. 5:38-48, 7:12)

27 “Po Au beteke ete imia rebe imi lene loko Aure be ono misete ete tamata rebe laleisu tiake imire. 28 Kotie misete bei Alla ete tamata rebe esi tosie imire. Kotie loko Alla leke Itapa tamata rebe esi ono neune ete imire. 29 Sepo tamata esi teta asuleimi mapale, ono iteta lei makwanale lekwe.‡ Sepo tamata esi rana imi lapu nanuke, riluke kai lapu rokone lekwe. 30 Saisa rebe imie me riluke ete tamata rebe esi kotie bei imire. Hoko sepo tamata esi rana imi taneiaru leuku suike beisi

† 6:22 2Yi. 36:16, ‡ 6:29 Ete tamata Yahudire, teta tamata asuleine, mere ono asomieni.

moneka. ³¹ Imi suka be tamata makete esi ono misete ete imi, hoko imi lekwe ono misete etesi.

³² Sepo batuke imi li loko tamata rebe esi li loko imire, imi ombe tinake Alla Iisike imi o? Mo le tamata rebe esi dosaru lekwe, esi li loko tamata rebe esi li lokoise neka. ³³ Sepo imi ono misete batuke ete tamata rebe esi ono misete ete imire, Alla Iisike imi mo. Le tamata dosaru lekwe, esi li loko tamata rebe esi ono misete eteise neka. ³⁴ Sepo imi riluke kepene ete tamata pine imi hlaleke be suke esi seli suike sa, hoko imi supu isike bei Alla mo. Le tamata rebe esi dosa bokalaru lekwe esi riluke kepene ete tamata makete kai esi hlaleke be esi supu seli suike. ³⁵ Suke imi ono misete ete tamata rebe laleisu tiake imire. Imi sebeie esi pinjame sasaisa neka, masike esi leuku ete imi mo, po imi ono misete etesi rame neka. Sepo lalemi mise etesi rame ele mere, hoko imi supu tanei elake bei Alla, kai esi selu imire, Alla eni nanae. Alla mere Eni kbasare ela titinai. Le tamata rebe esi suka beteke trima kasi eteI mo kai tamata neunaru lekwe Alla laleI noaise neka. ³⁶ Hoko suke imi lalemi noa pusue tamata saka Alla Amate ndete surga lekwe laleIje noa pusue tamatare.”

Leuke sala ete tamata makete yake

6:37-42

(Mat. 7:1-5)

³⁷ “Imi leuku sala ete tamata makete yake leke Alla Ileuke sala ete imi yake. Kai imi hukume tamata makete yake, leke Alla Ihukume imi yake. Po ampune tamata rebe iono sala ete imire leke Alla lekwe Iampune imi. ³⁸ Imi riluke sasaisa ete tamata makete neka leke Alla lekwe Iriluke

ete imire lesi leneka. Imi supu riluke boka rebe cupae penu bubui kai erene titinai le cupa rebe imi pakele ete tamata makete Alla Ipakele ete imi lekwe.”

³⁹ Yesuse Ibeteke umpama lokosi be, “Au alena kena umpama esa mei ete imi. Sepo tamata matapolale ikeri lalane ete tamatamatapolale makete hoko luasi tetu kena likele. ⁴⁰ Kwete hkola irekwa lesi bei eni kurure mo, po sire pine ihkola eti pela hoko isakesa kai eni kurure neka. ⁴¹ Le mula pine imi selu tamata makete eni nsalale eleyo me imi ruaima, imi nsalale elake me po imi selu mo. ⁴² Imi beteke ete kwalimi be, ‘Mai le au sirie ebu tone me matainaume’, eleyo ebu elake me matainaimu imi selu mo! Imire tamata maka ono misete lelemake! Sirie ebu elake me matainaimu leke imi selu mise mina, pine imi sirie ebu tone me kwalimu eni matainaije sa.”

Tnanele kai esi buaije

6:43-45

(Mat. 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ Yesuse Iatetuke rame be, “Tnanele rebe nkopane esi buaije lekwe misete. Kai sae lekwe tnanele rebe nkopa more esi buaije mise mo. ⁴⁴ Ite rekwa tnanele bei esi buaije. Le bei ai aini nluline tamata esi rana ara buai kai anggure buai bei mo. ⁴⁵ Tamata misete ilepae rebe misete, le inoake loko saisa rebe misete. Kai tamata neune ilepae rebe neune, le inoake loko saisa rebe neune. Le saisa rebe tamata ilepaele esiri bei rebe inoakele me laleije.”

Hidupe lulu Tuhane Eni lepataru

6:46-49

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ “Imi kotie Aure Tuhane le mula? Kotie Aure Tuhane yanoma le imi lene loko Au mo. ⁴⁷ Tamata rebe iluake loko Aure, ilene loko saisa rebe Au lepaele kai iono lulue, mere saka saisa rebe Au suka alenake suike meije. ⁴⁸ Ile mere molupe tamata rebe ieleke eni luma. Tamata mere ikali pandasire enanu lope kai iono lumare esi dasare kena batu rebe kurule esi babaije. Kena kwelere bele ekeue luma mere, po emanue luma mere mo le tamata mere ieleke eni lumare ekuru. ⁴⁹ Po tamata rebe ilene saisa rebe Au lepaele po iono lulu mo, hoko ile mere lupe tamata rebe ieleke eni lumare me tapele babai. Ielekele kena dasare kurule esi babaije mo. Hoko roma kwele bele keue luma mere, luma mere ekoli kai kwele belene mere eono atiae laleke.”

7

Yesuse Iono solalu elake me Kapernaume eni tamata makerike eni makerake emise

7:1-10

(Mat. 8:5-13)

¹ Eleki kena Yesuse Ilepaele ete tamata bokala ete meru pela peneka eleki Ikusu kota Kapernaume. ² Ete mere solalu Roma utune esi elake sae me, eni tamata makerike rebe lalei noai titinaije kerakeni ktili titinai kai mahake imata. ³ Eleki kena solalu elake mere ilene kena Yesuse, iulake elaka telu pise ata bei tamata Yahudiaru esi keu koti Yesuse leke Iluake Iono eni tamata makerike mere imise. ⁴ Kena esi luake loko Yesuse esi kotie lokoI kena holmate leke Yesuse Ikeu tapa solalu elake Roma

mere. Esi omba, “Ntuane, Atapa solalu elake mere le ile tamata misete, ⁵ le laleije noa iteki tamata Yahudiaru kai ieleke luma ibada ete ite.”

⁶ Eleki Yesuse Ikeu sakesa kaisi.

Eleki kena esi lau bei solalu elake mere eni lumare moneka, solalu elake iulake eni ebearu leke beteke ete Yesuse be, “Ntuane, susamu kena luake me auku luma yake le tamata ele mei aure, Aluake loko aure saisa mo. ⁷ Hoko au nehe kena tetue Ale mo. Ntuane Arue ete meije neka kai Abeteke lepate matai esa, hoko auku tamata makerike imise neka. ⁸ Le au lekwe lene loko auku elakaru kai rebe eni nalane mpe lebu bei aure ilene loko au lekwe. Hoko sepo au ulakeni be, ‘Keu!’, hoko ikeu. Kai au kotini be, ‘Lomei!’, hoko ilomei. Pise ete auku tamata makerike be, ‘Kerike meije!’, hoko ikerikele.”

⁹ Kena Yesuse Ilene ibeteke mere, hkutukeNi le solalu elake mere ihlaleke ktili loko Alla. Kai Ihali loko tamata bokala rebe esi lululje kai Ibeteke be, “Au beteke ete imi be bei pusue tamata Israelaru, Au tetue tamata rebe ihlaleke loko Alla ktili saka solalu elake meije mosa.”

¹⁰ Eleki kena esi leu me solalu elake eni lumare, esi selu eni tamata makerike mere imise peneka.

Yesuse Iono kwete beluke sae me ikwana suike me kota Naine

7:11-17

¹¹ Takwali bei mere mo Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu me kota Naine sakesa kai tamata bokala. ¹² Kena Yesuse Itehaike kota mere esi meture, Itetue tamata bei kota mere. Esi tohi tamata matale sae siri bei kotare. Tamata rebe imatare kwete mokwai, bina balu eni nanae esane. Tamata bokala bei kota mere esi keu

sakesa kai bina balu mere. ¹³ Kena Tuhane Yesuse Iselu bina balu mere, laleIje noai. Eleki Ibeteke lokoi be, “Matabinane, arani yake!”

¹⁴ Eleki Yesuse Itehaike tamata matale eni pe-tire, eleki ikerikele. Peti mere mbebane. Eleki tamata maka tohiaru esi kele. Yesuse Iombe, “Kwete beluke, betu!” ¹⁵ Kwetele mere ikwana sosoli: ibetu, irue, kai ialena ne. Yesuse Iombe, “Matabinane, amu anare ikwana suike peneka hoko akerini leu mina!”

¹⁶ Hoko pusue tamata ete meru rilasi kai esi isike Alla. Esi ombe, “Tamata mere nabi elake rebe IaselukeNi ete ite. Alla Iluake, Ikbasa kai Ihlamate ite, Eni tamata Israela meiju peneka.”

¹⁷ Hoko esi keu alenake saisa rebe Yesuse Iono kena petu mere, me pusue otoi Yudea kai otoi keholiaru.

Yohanese Maka baptise iulake eni maka lulua sie luaya esi tneu Yesuse

7:18-35

(Mat. 11:2-19)

¹⁸ Yohanese maka baptise eni maka luluaru esi luake alenake pusue rebe Yesuse Ionoule ete Yohanese. ¹⁹ Hoko Yohanese iulake eni tamata sie luaya esi keu tneu Tuhane Yesuse be Ile mere rebe Alla ItalukeNi pibe mo hoko suke namake tamata makete salo?”

²⁰ Eleki luasi luake loko Yesuse, esi beteke be, “Ntuane, Yohanese maka baptise iulake ami kena luake tneu Ale be, ‘Ale Tuhane rebe Alla Italuke Aluake o? Pibe suke ami namake tamata makete salo?’ ”

²¹ Kena mere Yesuse Iono tamata bokala rebe kerakesi esi mise kai Iulake ro tiaru usiri bei tamata kai Iono tamata matapolale bokala esi

selu. ²² Eleki Yesuse Ibeteke loko sie luaya rebe Yohanese iulakeise be, “Luami leu kai alenake saisa rebe imi selue kai lenele ete Yohanese. Tamata matapolale iselu peneka, tamata sisate ikeu peneka, tamata makerake usai kai tinaije puluele imise peneka, tamata popole ilene peneka, tamata matale ikwana suike peneka, kai tamata susate ilene Sou Misete peneka. ²³ Beteke ete Yohanese lekwe leke ihlaleke lokoKu. Hali bei Au mo po ihlaleke titinai loko Au hoko isupu misete elake.”

²⁴ Eleki kena Yohanese eni maka lulua lua meru esi leu peneka, Yesuse Ialenake Yohanese ete tamata bokala meru be, “Kena akmena imi keu lolete otoi nsekile kena imi selu Yohanese, imi selu saisa? Imi keu nikwa tamata rebe lalejje ndene mo saka tapuana rebe balate elisuke lori lopaije o? ²⁵ Pibe imi keu kena ono saisa? Keu kena selu tamata rebe ialike pakiane misete, pibe tamata rebe ialike lapune misete kai rebe eni taneiaru o? Mo moyo? Le tamata ele mere irue kena luma misete! ²⁶ Hoko imi keu nikwa saisa? Keu kena selu nabi? Tinai kena selu nabi! Imi lene mimise! Yohanese mere ileşi bei nabiaru lekwe. ²⁷ Le Alla Eni lepata rebe lekire ebeteke Yohanese be, ‘Imi lene mimise! Ile rebe tatike pine Au ulakeine ikeu akmena beiMu

leke iakneka lalane kena Akeu mise!’*

²⁸ Imi lene mimise! Bei akmena roma meije mei nusa meije tamata rebe lesi bei Yohanese maka baptise sae mo. Po masike tamata mei nusa meije rebe esi pakuna mo rebe siere Alla Eni tamata

---

* **7:27** Mal. 3:1

kena Ipletae tamatare, sie meru pine esi supu misete bei Tuhane lesi bei Yohanese.

²⁹ Tamata bokala kai masike tamata maka kotie pajake lekwe, esi lene Yohanese eni lepata meru, pususi naku be Alla Inkena le esi supu baptise bei Yohanese peneka. ³⁰ Eleyo tamata Parisia kai kuru Torataru esi suka lene loko Alla Eni suka eteise mo hoko esi suka supu baptise bei Yohanese mo. ³¹ Imi lene au umpamae tamata rebe esi suka hlaleke loko Au mo mei nusa rebai meije. ³² Esi lupe kwete toini rebe esi rue me pasare esi koti loko esi ebearu be,

‘Ami hbue lagu misete kena suline le ami lalemaru ndina, po imi laleimu ndina mo kai mala mo.

Ami menani lagu malerene po imi rani mo.’

³³ Mere sakesa kai imi ono ete Yohanese maka baptise neka. Le kena Yohanese iluake itahane tia senete rame kai ikinu anggure kwelini mo, imi beteke be, ‘Ro tiare kbasaeni!’ ³⁴ Eleki Au, Tamata Eni Nanare Au luake, Au kane kai kinu anggure, imi beteke be, ‘Selu! Ile tamata ndasine kai nselite. Tamata maka kotie pajake kai tamata dosa esi ebe.’ ³⁵ Masike imi trima saisa rebe Au kai Yohanese luama onoule moneka, po Alla Eni maka rekwa rebe ami lulure imi rekwaee bei tamata makete rebe esi lulu amiki hnaunaru esi atate.”

Yesuse Isupu hmulake kena leite boini ntelete bei bina sae me rebe eni sala bokala

7:36-50

³⁶ Tamata Parisi sae me eni nane Simone, ikoti Yesuse kena kane me eni luma. Eleki Yesuse iluake, Irue kane sakesa kaini. ³⁷ Ete me kota mere tamata bina dosa sae me irue ete mere. Kena

bina mere ilene be Yesuse Ikane me Simone eni lumare, iluake ikeri leite boini ntelete rebe esi beline ela kena botole buini bei batu. ³⁸ Irani kai ikele me Yesuse muliNi tehaike Eni lelale, eleki iambosike Yesuse Eni lelale kena eni mata kweline. Kai ibasae kena eni buare eti emala. Eleki iata Yesuse Eni lelale kai ihmulakele kena leite boini ntelete mere.

³⁹ Kena Simone iselu ele mere inoake mpe lalei be, “Sepo Ile meije nabi hoko suke Irekwa be bina rebe ikerikeNi mere sire, le bina mere, bina dosa.”

⁴⁰ Eleki Yesuse Ibeteke loko Simone be, “Simone, Au suka beteke yele mei ete ale.”

Simone iombe, “Kuru, betekele noma.”

⁴¹ Yesuse Iombe, “Tamata sie luaya esi ipinjame kepene bei tamata sae me. Tamata sae ipinjame kepene matai utuna lima, kai tamata sae ipinjame kepene matai butu lima. ⁴² Eleki kena luasi seli tekwa moneka, hoko tamata mere iono luasi seli moneka. Bei tamata lua meru sire pine ikotie trima kasi boka lesire?”

⁴³ Simone iombe, “Tamata rebe ipinjame kepene ela lesire.” Yesuse Iombe, “Abeteke tinai.”

⁴⁴ Eleki Yesuse Ihali loko bina mere kai Ibeteke loko Simone be, “Aselu bina meije. Kena Au kusu lomei amu lumare ariluke kwele ete Au kena Au koa Auku lelale mo, po bina meije ikoa Auku lelale kena mata kweline kai ibasae kena eni buare eti emala. ⁴⁵ Aata Au kena holmate Au mo po bei kena Au kusu menaije ihleke bei maka ata Auku lelale moneka. ⁴⁶ Ahmulake uluKue kena holmate mo po ihmulake Auku lelale kena leite boini ntelete.

⁴⁷ Ele mere hoko imi lene mimise. Saisa misete rebe iono ete Aure, mere tiluke be Au ampune eni dosa bokalaru peneka. Le sepo tamata eni dosare

boka mo kai supu ampunele hoko ikotie trima kasi boka mo. Po sepo tamata eni dosare boka kai supu ampune pusulu hoko tamata mere ikotie trima kasi boka lesi.”

⁴⁸ Eleki Yesuse Ibeteke loko bina mere be, “Amu dosare Au ampune peneka.”

⁴⁹ Tamata rebe esi rue kane sakesare esi noake sosoli me lalesi be, “Ile meije sire pine Inehe kena ampune tamata esi dosaru?”

⁵⁰ Po Yesuse Ibeteke loko bina mere be, “Hlaleke lokoKu ktili! Asupu hlamate le ahlaleke lokoKu, hoko aleu kena lale ndinate kai laleume ndene noma!”

8

Bina rebe esi layani Yesuse

8:1-3

¹ Takwali bei mere mo Yesuse Ikeu me kotaya kai henaya kena Ibeteke Sou Misete bei Alla. Iatetuke be Alla Iono Kamale ete tamata menai peneka. Eni maka lulu butu esa lesini luaru esi keu sakesa kaiNi. ² Kai bina sie ilaru esi lulu Yesuse lekwe. Bina rebe kerakeise po Yesuse Ionosi mise, kai bina rebe ro tiaeru ukbasaesi po Yesuse Isuiule. Mariare, piasare tamata kotini Magdalena, Yesuse sirie ro tiaie itu beini. ³ Bina sae lekwe eni nane Yohana, Kusa eni bina. Kusa mere kamale Herodese eni tamata makerike esi elake. Susana kai bina bokala maketa lekwe. Pusue bina meru esi pake esi kepenaru kena layani Yesuse kai Eni maka luluaru.

Alena umpama kena tamata maka mulae bibite

8:4-8

(Mat. 13:1-9; Mrk. 4:1-9)

⁴ Tamata boka titinai bei kota kena kota esi luake rame loko Yesuse. Eleki kena tamata meru esi lupu kai Yesuse, Iatetukesi kena umpama be,
⁵ “Imi lene mimise! Maka andinu sae me ikeu me eni ndinure leke imulae bibite. Kena imulae bibitaru, leini utetu me lalane leini. Hoko tamata esi kelekeli kai manua ndete teturu ukane pusue bibita meru. ⁶ Bibita leini utetu kena tape batu. Kena bibita meru ukusure, umutu sosoli le tapele enseki. ⁷ Bibita leini utetu kena tapele rebe tapua luliaru kenare. Eleki tapua luliaru ukusu sakesa kai bibitaru kai utasouke bibita kwawi meru eti umata. ⁸ Po bibita leinu utetu kena tapele nkopane. Eleki ukusu, eleki bibita kwawi meru uela mise hoko esi hasila bokala, rebai utune bei bibita rebe utetu kena tape nkopane mere.”

Yesuse Ialenake umpama mere pela eleki Ibeteke lokosi be, “Sire rebe ilene mise, suke inati Auku lepate!”

Yesuse Ialena kena umpama kena tamata rebe esi suka hlaleke lokoI mo

8:9-10

(Mat. 13:10-17; Mrk. 4:10-12)

⁹ Yesuse Eni luluaru esi tneuI be, “Kuru, alena umpama minare esi natire saisa?” ¹⁰ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Alla Ipletae tamatare, akmenare ibetekele ete imi mo, po meije sasaisa neka rebe tamata esi rekwa mosare Au betekele ete imi. Po tamata rebe esi suka kena hlaleke loko Au more, Au alena kena umpama etesi leke: esi lene batuke umpama po esi rekwa esi natire mo.

Mere lulu lekie kena Tuhane Eni lepate rebe lekire pende:

Masike esi selu saisa rebe Au onoule po esi natire esi rekwa mo.”

Yesuse Ibeteke umpama kena tamata maka mu-lae bibite esi natire

8:11-15

(Mat. 13:18-23; Mrk. 4:13-20)

¹¹ “Alena umpama minare esi natire elere: bibite mere Alla Eni lepataru. ¹² Lalane rebe bibita utetu kenae mere tiluke tamata rebe lene Alla Eni lepataru, po ro tiaru esi elake eluake ono tamata esi hleke noake kai eono esi nete Alla Eni lepataru moneka leke esi hlaleke loko Alla kai esi supu hlamate beiNi moneka. ¹³ Otoi rebe batu bokala rebe bibitaru utetu kenae mere, etiluke tamata ilene Alla Eni lepataru kai ihlaleke lokoI kai lalei ndina po erueke laleiije mo hoko ihlaleke ktili mo. Hoko kena ro tiaru esi elake eluake eteheke tamata mere hoko isuka hlaleke loko Alla Eni lepata meru moneka. ¹⁴ Otoi rebe tapua lulia uwei rebe bibita utetu kenae mere etiluke tamata rebe esi lene Alla Eni lepataru kai esi hlaleke lokoI. Po lalesi ndene mo le esi nete loko manane pise taneya mei nusa meije rame leke esi supu meru rame. Hoko esi hlaleke loko Eni lepataru ktili mo. ¹⁵ Po tapele misete rebe bibitaru utetu kenae mere etiluke be tamata rebe lalesi ntoli kai miseta. Esi lene loko Alla Eni lepataru kai esi hidupe mise neka, tahane lale kena susata kai luluI rame.”

Lene Alla Eni lepataru mimise leke tatike pine nati mise lesi!

8:16-18

(Mrk. 4:21-25)

¹⁶ “Kena tamata isosu lampure itasoukele kena sokate mo pise itolae mpe lebaleije mo. Po itolae

kena esi otoi kena tolaele moyo? ¹⁷ Alla Eni lepataru sakesa neka. Eni lepataru rebe bunikele, tatike pine tamata makete esi sibakele kai sasaisa rebe tasoukele tatike pine tamata makete esi baekele neka leke pusu tamata esi rekwa'e mise.

¹⁸ Ele mere hoko imi nete loko pusu Auku lepataru mimise mina le imia rebe nati misere, tatike pine imi tapa noake mise lesi kai ela lesi. Po sepo tamata rebe isuka nati Auku lepataru mo hoko tatike pine saisa rebe inoake be irekware Alla Iono Irekwa moneka.”

Yesuse inaI kai kwaliNi muliaru

8:19-21

(Mat. 12:46-50; Mrk. 3:31-35)

¹⁹ Eleki Yesuse inaI kai kwaliNisi luake lokoI po esi tehaikeNi mo le tamata boka kuate. ²⁰ Eleki tamata sae me ibeteke loko Yesuse be, “Ntuane, InaMu kai kwaliMu esi me muli le esi suka tetueMu.”

²¹ Po Yesuse Ibeteke lokosi be, “Tamata rebe esi lene loko lepate bei Alla kai esi ono lulu Alla Eni lepataru hoko sie meru inaKu pise kwaliKu pise betaKu.”

Sanute kai meite ulene loko Yesuse eleki undene

8:22-25

(Mat. 8:23-27; Mrk. 4:35-41)

²² Eleki kena petu sae me Yesuse kai Eni maka luluaru esi sa kena soa buini eleki Ibeteke lokosi be, “Mai ite sai lopai tlaka tebai.” Eleki esi sai.

²³ Eleki kena esi sai, Yesuse Intulu. Eleki takwali mo sanute elake luake kena tlakare hoko kohu elake esa kena soa buini mere. Eleki takwali mo kwele penu kena soa buini laleije hoko mahake soare molo.

²⁴ Eleki Eni maka luluaru esi betuke Yesuse be, “Kuru, Kuru, ite mata.” Yesuse Ibetu kai Inasuke sanute kai kohure hoko undene sosoli. ²⁵ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Le mula pine imi ril-ami le kohu ele mere? Imi hlaleke lokoKu ktili moneko?” Eleki Eni maka luluaru esi herane kai rilasi kai esi beteke loko lomai be, “Yele, imi selu. Tamata meije sire? Sanute kai meite lekwe ulene loko Ntuane meije kai undene peneka.”

Yesuse Iono tamata sae me rebe ro tiare kbasaeni rebe irue kena liane benaije imise

8:26-39

(Mat. 8:28-34; Mrk. 5:1-20)

²⁶ Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi ruleru me tamata Gerasa esi otoi, me tlaka Galilea tebai. ²⁷⁻²⁹ Tamata esa bei me kota mere ro tiaru ukbasaeni, hoko takwali lakwai esa peneka ialike lapune moneka kai irue kena luma mo, po irue kena liane benai maka hnouke tamata matale me kota mulini. Le rebai boka ro tiaru ukbasaini hoko tamata esi rakai. Esi lo balai kena rante kai lo eni lelale kena pesi leke ikeu yake po iteu rante bei balaije kai iletu pesire bei eni lelale eleki isupu kbasa bei ro tiaru hoko usuini kena otoi rebe tamata esi rue kena more. Eleki kena Yesuse irulu bei soa buine, tamata mere iselu Yesuse bei lauke hoko ibiuwe kai iblakeni me Yesuse oaIje. Eleki Yesuse Ibeteke loko ro tiaru be, “Siri bei tamata mere.” Eleki tamata mere ikloloe be, “Yesuse, Alla rebe Iela lakwai esa Eni nanae. Aono saisa ete aure? Au kotie bei Ale leke Aatia au yake.”

³⁰ Yesuse Iombe, “Amu nane sia?” Eleki iombe, “Auku nane Legione.” Legione esi natire solalu boka le ro tiaru bokala ukbasae tamata mere.

³¹ Eleki ro tiaru ukotie susuike bei Yesuse be,

“Natue ami kena otoi susate lakwai esa kena hukume ami eti pela yanoma.

³² Tehaike Yesuse, apa otota bokala uni nikwa manane kena ulate bubui sae me. Eleki ro tiaru ukoti bei Yesuse be, “Sebeiye ami keu kbasae apalaru noma.” Yesuse Iombe, “Imi keu.” ³³ Kena mere neka, Ro tiaru ukbasaeni moneka eleki ukeu kbasae apalaru. Hoko apalaru pusulu naya lopo kusu tlaka eleki umolo umata pusulu.

³⁴ Tamata maka raka apalaru esi selu pusue meru, esi naya kai esi alenake ete tamata ndete kota kai hena teanaru be, “Yesuse Ime kai Iono tamata rebe ro tiaru kbasaeni kai irue kena liane benaije imise peneka. Kai Iono ro tiaru kusu kena apalaru hoko unaya kusu tlaka umata pusulu peneka.” ³⁵ Eleki tamata bokala esi luake loko Yesuse kena esi selu Yesuse Iono misete. Hoko tamata rebe ro tiaru ukbasaeni monde irue mpe Yesuse Eni lelale, ialike lapune kai ro tiaru kbasaeni moneka. Hoko tamata meru rilasi. ³⁶ Eleki tamata rebe esi selu Yesuse Iono ro tiaru ukbasae tamata mere monde, esi alenakele ete tamata bokala rebe esi luake meru. ³⁷ Tamata bokala bei me otoi Gerasa meru rilasi kuate hoko esi beteke loko Yesuse be, “Akeu bei otoi meije noma.” Eleki Yesuse Isa kena soa buini suike, leke esi sai.

³⁸ Po kena Yesuse Ikeu mosare, tamata rebe imise pende, ikotie bei Yesuse be, “Yesuse, au suka keu kaiMu bei petu meije neka.” Po Yesuse Ibeteke lokoi be, ³⁹ “Kuebe, yake. Aleu nda amu luma kai alenake ete amu luma toini be Alla Iono misete elake etemu.” Eleki tamata mere ikeu papelake otoi me kota kena ialenake misete rebe Yesuse Iono eteije.

*Yesuse Iono Yairuse eni nanae binare ikwana
suike kai Iono bina makerake bulane imise*

8:40-56

(Mat. 9:18-26; Mrk. 5:21-43)

⁴⁰ Kena Yesuse Ileure, tamata bokala esi sapaI le esi tatikeNi. ⁴¹ Eleki tamata sae me eni nane Yairuse, tamata elake rebe kerike me luma ibada, iluake loko Yesuse eleki itatu me Yesuse oaIJe eleki ibeteke loko Yesuse be, “Yesuse, Akeu me auku luma mina, ⁴² le auku kwete bina esane rebe eni musuna butu esa lesini luare imata reneka.

Eleki Yesuse Ikeu kaini. Kai tamata bokala esi rupa lomai kena esi keu luluI.

⁴³ Eleki kena Yesuse Eri keu sa, bina sae eni makerake bulane hoko lalakwe keu rame musuna butu esa lesini lua peneka kai sae iono imise mo.” [Iriluke pusue eni kepene kena seli loktele po imise mo.]* ⁴⁴ Eleki ikeu tutumulie Yesuse eleki ikerike Yesuse Eni lapu nanuke esi nuruije. Kena mere neka eni lalakwe eleta kai imise sosoli.

⁴⁵ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Sire ikerike Aure?” Po tamata sae inaku mo be ikerike Yesuse.

Eleki Petruse ibeteke loko Yesuse be, “Ntuane kuru, tamata bokala esi luake keholiMu hoko esi rupakeMu.”

⁴⁶ Po Yesuse Ibeteke be, “Tamata sae ikerike Auku lapu nanuke le Au blake be Auku kbasare siri beiKu.” ⁴⁷ Eleki bina mere rilai le Yesuse titinai. Le saisa rebe ionore, tamata esi rekwaekwe. Hoko iluake lokoI kai itatu lope tapele le iasomi bei tamata bokala meru kai rilai le Yesuse. Eleki ialenake ete tamata bokala meru be ikerike Yesuse le isupu makerake bulane hoko

---

* **8:43** Lepate matai be, “Iseli loktele kena pusu eni kepene po imise mo” kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

imise sosoli. ⁴⁸ Eleki Yesuse Ibeteki lokoi be, “Matabinane, Au ono amise le ahlaleke lokoKu. Akeu kena lale ndinate.”

⁴⁹ Eleki kena Yesuse Ilepasa, tamata esa bei me Yairuse eni lumare iluake hoko ibeteki loko Yairuse be, “Ntuane, Amu anae binare imata peneka. Hoko akoti Kuru mere Iluake lorau luma yanoma.”

⁵⁰ Po kena Yesuse Ilene mere, Ibeteki loko Yairuse be, “Rilamu yake po mahabe ahlaleke lokoKu, hoko amu anare imise.”

⁵¹ Eleki kena esi luake me Yairuse eni luma, Yesuse isuka tamata maketa kusu kaiNi mo batuke Petruse, Yohanese kai Yakobuse kai kwetele mere inai kai amai. ⁵² Eleki tamata bokala esi ranie kwetele mere ktili le lalesi noai kuate po Yesuse Ibeteki lokosi be, “Imi rani yake le kwetele mere imata mo po intulu.”

⁵³ Eleki esi malie Yesuse le esi rekwa be kwetele mere imata peneka. ⁵⁴ Po Yesuse Ikerike kwetele mere balaije eleki Ibeteki lokoi be, “Auku anae, betu!” ⁵⁵ Kwetele bina mere ikwana suike kai ibetu ne. Eleki Yesuse iulake riluke manane ete kwetele bina mere leke ikane. ⁵⁶ Kwetele mere eni elake inaiju esi herane. Po Yesuse Ibeteki lokosi leke alenake Iono kwetele mere imisere ete tamata makete yake.

9

Yesuse Iulake Eni maka lulua sie butu esa lesini luaru leke esi lepae Sou Misete bei Alla

9:1-6

(Mat. 10:5-15; Mrk. 6:7-13)

¹ Eleki Yesuse Ikoti Eni maka lulua butu esa lesini luaru, eleki Iriluke Eni kbasare etesi kai

Ionosi ktili kena esi sirie ro tiaru bei tamata kai esi ono tamata makerake esi mise. ² Eleki Iulake esi keu atetuke otoi rebe Alla Ipletæ ite saka kamale elake kai esi keu ono tamata makerake esi mise. ³ Yesuse Iombe, “Kena keure imi keru sasaisa yanoma: toane buai yanoma, tase yanoma, manane pise kepene yanoma kai pakiane usai lua kena seli yanoma. ⁴ Eleki kena imi kusu luma rebe esi trima imi me hena mere, imi rue me luma mere eti imi layani pela kai keleke bei hena mere. ⁵ Po sepo imi me hena sae pine esi tamataru esi trima imi mo hoko imi keleke bei hena mere neka, kai kena imi sirire imi tabubuke lopone bei imi lelale kai keu bei otoi mere leke mere easeluke tanda be Alla Itrimasi mo.”

⁶ Eleki Yesuse Eni maka luluaru esi keu me henaru kena lepae Sou Misete kai esi ono tamata makerakaru esi mise.

Herodese inoake loko Yesuse

9:7-9

(Mat. 14:1-12; Mrk. 6:14-29)

⁷ Eleki kamale Herodese, kamale otoi Galilea ilene saisa rebe Yesuse Ionoule. Hoko Herodese irekwa mo be Yesuse mere sire? Le sie ilaru esi beteke be, “Yesuse mere Yohanese maka baptise ikwana suike.” ⁸ Po tamata maketa lekwe esi beteke be, “Ile nabi Elia iluake suike.” Tamata maketa lekwe esi beteke be, “Ile, sae bei nabia akmenaru ikwana suike.” ⁹ Eleki Herodese ibeteke be, “Po Yohanese mere, au ulake tamata esi tete uluije peneka. Hoko rebe au lenelu meije, maka ono tanda herana bokala meru sire?” Eleki Herodese inikwa lalane kena tetue Yesuse.

Yesuse Iala tamata usata lima lesi

9:10-17

(Mat. 14:13-21; Mrk. 6:30-44; Yoh. 6:1-14)

¹⁰ Eleki Yesuse Eni maka ulakaru esi leu loko Yesuse, esi alenake pusue yelu rebe esi onoule kai esi atetuke tamataru. Eleki Yesuse Iluisi kena keu me otoi tehaike kota Betsaida leke ruasi kai Yesuse kena otoi ndenete. ¹¹ Po kena tamata esi rekwa be Yesuse Ikeu ete mere hoko tamata bokala esi keu luluI. Yesuse Isukasi hoko Alla Ipletæ ite tamatare elire, Iatetukele etesi. Kai Iono tamata makerake esi mise lekwe.

¹² Eleki kena kmau peneka, Yesuse Eni maka luluaru esi luake beteke kenaI be, “Kuru, Otoi meije lauke kai kmau peneka hoko mise lesi Aulake tamata meru esi keu me hena teanaru leke esi nikwa manane kai luma kena esi ntulu.”

¹³ Po Yesuse Iombe, “Imi riluke manane etesi.” Esi ombe, “Mei amire batuke roti buai lima kai iana inai lua. Hoko suke ami keu sabe manane etesi o?” ¹⁴ Ete mere tamata mokwai usata lima, some bina kai kwetela mo.

Yesuse Iombe, “Ulake tamata meru esi rue totoni, toini esare kasuke sie butu lima.” ¹⁵ Eleki Eni maka luluaru esi ulake tamata meru esi rue totoni lulu Yesuse Ibetেকে. ¹⁶ Eleki Irana roti buai lima kai iana inai lua meru eleki Ilimese lolete loko Alla kai Ikotie pine Ibire roti kai ianaru, eleki Irilukelu ete Eni maka luluaru leke esi larakelu ete tamata bokala meru. ¹⁷ Eleki pususi kane eti pila. Eleki Eni maka luluaru esi lupuke rotia kai iana lesinaru kena sokata butu esa lesini lua upenu.

Petruse inaku be Yesuse mere Maka Hlamate rebe Alla Italukeni

9:18-21

(Mat. 16:13-20; Mrk. 8:27-30)

¹⁸ Kena petu sae me Yesuse ruaI kotie loko Alla, eleki Eni maka luluaru esi luake lokoI eleki Itneusi be, “Tamata esi ombe Aure sire?”

¹⁹ Eleki esi ralakeNi be, “Tamata me esi ombe Ale Yohanese maka baptise; tamata makete lekwe esi ombe Ale Elia; kai tamata maketa lekwe esi ombe Ale nabi sae bei nabia akmenaru ikwana suike bei matale.”

²⁰ Eleki Yesuse Itneusi be, “Po imi beteke Aure sire?”

Eleki Petruse iralakeNi be, “Ale, Alla IulakeMu kena Aono hlamate tamata nusa maije, rebe Alla Italukele.”

²¹ Yesuse Iombe, “Saisa rebe Petruse inaku ete Aure tinai, po imi alenake Au ete tamata makete yake.”

Yesuse Ibeteke be takwali mo Imata neka
9:22-27

(*Mat. 16:21-28; Mrk. 8:31-9:1*)

²² Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Au, Tamata Eni Nanae, Au supu susate elake, eleki Yahudiaru esi elaka kai imama elaka kai kuru Torataru esi suka Au mo hoko Alla Isebei Au leke esi bunuKu. Eleki Au mata po ele petu luare Au kwana suike bei matale.”

²³ Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata bokala ete mere kai Eni maka luluaru be, “Imia rebe suka ono Auku maka lulu hoko imi lulu erimi sukare yake! Suke imi lalemi ndina kena lulu Auku sukare masike imi supu susate pela petu le imire Auku maka lulu, masike esi bunumi saka esi bunu imi kena ai tutini pise, po mula mo leke erimi tahane lalemi kena lulu Au rame. ²⁴ Le sie rebe esi tahane esi hidupe mei nusa meije namake esi rue kai Alla eti pela mo. Eleyo sie rebe esi tahane

esi hidupe mei nusa meije mo leke esi luluKu hoko esi supu rue kai Alla eti pela. ²⁵ Le masike sire pine isupu pusue taneiya mei nusa meije po tatike pine imata kai eti pelare isupu rue kai Alla mo hoko isupu hukumane me otoi lauke bei Alla, hoko yelu meru sae etei moneka. ²⁶ Sepo sire pine iasomi kena trima Au, Tamata Eni Nanae meije kai iasomi kena lepa be ilulu Auku hnaunaru, hoko Au lekwe asomi kena trimai kena petu sae rebe Au luake suike kena Auku kbasa kai AmaKu Eni kbasa kai Eni malekata bokala rebe esi hita titinai. ²⁷ Imi lene lokoKu mimise! Ete meije sie telua pise ata me bei imi, esi mata mosa roma esi selu Alla Ipletæ tamatare.”

Yesuse Eni kewetelaru esi selu Ilelie nanaIje kai Alla Eni kbasare ehita titinai

9:28-36

(Mat. 17:1-8; Mrk. 9:2-8)

²⁸ Eleki kasuke miku ului bei Yesuse Iate-tuke peneka, Yesuse Ikeri Petruse, Yohanese kai Yakobuse kena telusi keu kaiNi lolete ulate leke kotie loko Alla. ²⁹ Kena Yesuse Ikotie loko Allare, selu tebikeNi le Ihita kai Eni lapune eputi titinai. ³⁰⁻³¹ Eleki sie luaya esi kele kai Yesuse kena hitate elake titinai bei ndete surga. Sie luaya meru Elia kai Musa, nabia akmenaru. Esi alena kai Yesuse loko takwali moneka Yesuse Imata mpe Yerusalem. Leke lulu Alla Eni rencana bei akmena sa. ³² Kena mere Petruse kai eni ebea luaru esi ntulu po hkutuke telusi, hoko esi selu Yesuse Ihita kai tamata lua esi kele alena kaiNi. ³³ Eleki kena sie lua meru esi ono kena esi keu bei Yesuse nere, Petruse ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, ami lalema ndina titinai le ami ete meije kai imi. Ami

ono tala telu ete meije: esa eteMu, esa ete Elia kai esa ete Musa.” Po Petruse ilepae meru inoake lokolu akmena moneka.

³⁴ Eleki kena Petruse eri lepa sa, moputire rulu kai esou lutikesi, hoko Petruse kai eni ebearu rilasi. ³⁵ Eleki Alla Ilepa bei me moputire be, “Meije Auku Anae rebe Au ulakeNi. Imi lene lokoI.” ³⁶ Kena Alla Ilepa pelare, esi selu yo Yesuse ruaI peneka. Bei mere saisa rebe esi selure esi sibake mo, kai esi alenakele ete tamata makete mo.

Kwete mokwai rebe ro tiare kbasaeni

9:37-43a

(Mat. 17:14-21; Mrk. 9:14-29)

³⁷ Eleki ele bobanure Yesuse kai Eni maka lua teluaru esi rulu bei ndete ulate, eleki tamata bokala esi luake loko Yesuse. ³⁸ Eleki ile sae bei sie bokala meru ibiuwe loko Yesuse be, “Kuru, Aselu auku anare mina! Ile auku anae esane. ³⁹ Sepo ro tiare kbasaeni hoko ibiuwe eleki elisukeni eti buselu salini. Ro tiaie mere tonekeni rame, esuka keu beini moneka. ⁴⁰ Au koti Amu maka luluaru kena esi sirie ro tiaie mere peneka, po esi sirie tekwa mo.

⁴¹ Eleki Yesuse Ibeteki loko pususi be, “Hei, imi tamata maka ono dosa rame, petu ila pine imi hlaleke lokoKu sare? Suke Au rue kai imi roma petu ila sa kai Au tahane laloKu loko imi pine imi hlaleke loko Aure? Rana amu anare lomei lokoKu.”

⁴² Hoko esi keru kwete mokwai mere loko Yesuse. Kena kwetele mere ikeu itehaike Yesuse, ro tiare ekbasaeni hoko eblelakeni lope tapele kai ikloli lori lopai. Eleki Yesuse Inasuke ro tiare be, “Asiri beini!” Eleki esiri bei kwetele mere kai imise sosoli. Eleki Yesuse Iriluke kwetele mere

loko amai. ⁴³ Hoko pusue tamata bokala meru esi herane lakwai esa le Alla Eni kbasa rebe esi selu Yesuse Ionore ela titinai.

*Yesuse Ibeteke suike be takwali mo Imata neka
9:43b-45*

(Mat. 17:22-23; Mrk. 9:30-32)

Eleki kena tamata bokala meru erisi herane sa, Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, ⁴⁴ “Imi lene lokoKu kai nete loko mimise! Esi riluke Au, Tamata Eni Nanae meije ete tamata makete leke esi bunuKu.” ⁴⁵ Po Eni maka luluaru esi nati Yesuse Eni lepataru mo. Le esi natire sae isibake etesi mo, leke esi nati yake. Po rilasi le Yesuse hoko Inoake elikare esi nehe kena tneul loko mo.

*Lulu Tuhane, tamata elake lakwai esare sire?
9:46-48*

(Mat. 18:1-5; Mrk. 9:33-37)

⁴⁶ Eleki Yesuse Eni maka luluaru esi rare kai lomai be beise sire pine iela lesire. ⁴⁷ Yesuse Irekwa lalesi peneka. Eleki Irana kwete tone sae me eleki Iono kwetele mere ikele me leiNe. ⁴⁸ Eleki Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Sire pine isuka kwete tone meije kena lale ndinate le ile auku tamata, hoko mere isuka Au kena lale ndinate lekwe. Kai sire pine isuka Au, hoko mere isuka Alla rebe Iulake Aure lekwe.

Sire bei imi pine ilayani tamata makete kwakawaeni mo hoko ile mere tamata rebe Alla Inoakeine ipentine.”

*Sie rebe esi broka ite mo hoko sie meru kai itere
esa*

9:49-50

(Mrk. 9:38-40)

⁴⁹ Eleki Yohanese ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, ami selu tamata sae isirie ro tiae bei tamata

makete kena Amu nane, hoko ami lakeni le ile bei ite toine mo.”

⁵⁰ Eleki Yesuse Ibetেকে loko Yohanese kai maka lulua maketaru be, “Imi lakeni yake. Le tamata rebe esi broka ite more, esi tapa itere neka hoko ite toine neka.”

Hena sae me otoi Samaria esi suka trima Yesuse mo

9:51-56

⁵¹ Kena takwali mo Yesuse Isupu susate kai Ibiti lolete surga nere, Iteu lepate be masike elia lekwe po Ikeu me Yerusalem. ⁵² Eleki Iulake sie ilaru leke esi keu akmena beiNi. Eleki sie meru esi kusu hena sae me otoi Samaria leke esi aknekae pusue yelu ete Yesuse ete mere. ⁵³ Po tamata hena mere esi suka trima Yesuse mo le esi rekwa be Yesuse Ikeu siba lopai Yerusalem. ⁵⁴ Kena Eni maka lulua lua, Yohanese kai Yakobuse luasi rekwa mere hoko esi beteke loko Yesuse be, “Tuhane, sepo Asuka hoko ami kotie auwere erulu bei ndete surga leke kotusi.” ⁵⁵ Po Yesuse Ilimese lokosi kai Ionosi kai Ilakesi. ⁵⁶ Eleki esi keu siba kena hena makete.

Hnauna ete Tamata rebe esi suka lulu Yesuse

9:57-62

(Mat. 8:19-22)

⁵⁷ Kena Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu siba rame, ile sae iluake, ibetেকে loko Yesuse be, “Ntuane, au suka lulu Ale loko etika neka.”

⁵⁸ Eleki Yesuse Iralake be, “Binatane serigalare esi benai me kena erue, kai manuaru esi alai me, po Au, Tamata Eni Nanae meije, Auku otoi kena ntulure sae mo. Hoko sepo aluluKu hoko ale lekwe supu luma kena antulure sae mo.”

⁵⁹ Eleki Yesuse Ibeteke loko ile sae makete be, “Mai, luluKu.”

Po iombe, “Ntuane, au kotie leu me auku luma mina eti au hnouke amaku pine au lulu Ale sa.”

⁶⁰ Yesuse Iombe, “Tamata rebe ihlaleke lokoKu more, mere sakesa kai tamata matale peneka hoko sebeie ruasi hnouke esi tamata matalaru neka. Eleyo ale, akeu lepae Sou Misete papelake otoi be Alla Ipletae ite tamata menaije meije peneka.”

⁶¹ Kai ile sae makete lekwe iombe, “Au suka lulu Ntuane Ale po au kotie leke au leu me luma kena rue kai auku luma toinu petu kuila mina pine au luluMu sa.”

⁶² Yesuse Iombe, “Sepo sire pine ibita tapele po ihali limese me muli rame, hoko eni makerike emise mo kai epakuna mo. Mere sakesa kai Alla Eni jemate toine neka. Esi nete loko esi luma toini pise esi taneiaru rame hoko kena Alla Ipletae tamatare, ilayani Alla mise mo kai pakuna mo.

10

Yesuse Iulake Eni maka lulua butu itu leke esi alenake Sou Misete bei Alla

10:1-12

¹ Eleki Tuhane Yesuse Ibitike Eni maka lulua butu itu lekwe* eleki Ilarakesi kena tamata lulua, leke esi keu akmena loko kotaya kai henaya rebe namake pine Yesuse Ikeu lokoule. ² Yesuse Ibeteke lokosi be, “Tamata bokala me rebe esi lene Sou Misete bei Alla mosa, le tamata rebe lepae Sou Misete bei Allare esi boka mo. Hoko suke kotie bei

* **10:1** Kena Alkitape makete ebeteke be Tuhane Yesuse Ibitike maka lulua sie butu itu lesini lua.

Tuhane leke Inatue tamata boka kena lepae Sou Misete bei Alla. Mere lupe ndinu gandume: gandume bokala rebe plisi peneka hoko suke ulue, po tamata makerike boka mo. Hoko suke imi kotie bei ndinu upuije leke inatue tamata makerike boka kena ulu gandume. ³ Imi keu kena alenake Sou bei Alla, po imi nete mimise! Au ulake imi meije saka domba anaije kusu binatangane serigala maka kane dombare esi otoije. ⁴ Imi keu kena layanire keru dompete yake, keru tase yake, pise sandale kena seli rebe imi alikele yake. Kai imi kele takwali me lalane kena alena yake.

⁵ Sepo imi kusu sae eni luma, imi beteke be, 'Imi supu rue mise kai Alla.' ⁶ Sepo esi suka trima imi mise hoko Alla lekwe Isuka trima tamata mere rue mise kai Ni neka, po mo hoko esi supu rue mise kai Alla moneka. ⁷ Sepo tamata sae rebe suka trima imi hoko rue kaini me eni lumare neka. Kane kinu saisa rebe esi rilukele, le tamata rebe kerike hoko yelu meru isupulu. Heti bei luma kena luma maketa yake.

⁸ Kai kena imi kusu kena kota sae pine esi suka trima imi hoko manane rebe esi rilukele imi kanele. ⁹ Kai tamata makerake rebe esi ete mere imi onosi mise kai beteke ete pusue tamata ete mere be, 'Takwali mo Alla Ipletae ite tamata reneka.' ¹⁰ Po sepo imi kusu kena kota sae pine esi suka trima imi mo, hoko imi keu me mahpaite eleki imi beteke etesi be, ¹¹ 'Selu, lopone bei kota meije lekwe rebe kena amiki lelale, ami tabubukele me oami. Mere tanda be Alla Itrima imi mo. Po imi nete mimise be takwali moneka Alla Ipletae tamata reneka.' ¹² Imi lene mimise! Tatike pine kena pusue nusa meije atiare, Alla

Ihukume tamata me hena meru ela lesi bei Alla Ihukume tamata me kota Sodome. Akmenare tamata Sodome esi supu atia pususi peneka.”

Kotaya rebe esi tamatare esi hlaleke loko Alla mo

10:13-16

(Mat. 11:20-24)

¹³ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Tamata me kota Korasime kai tamata me kota Betsaida, imi supu susate elake le imi hleke bei ono dosare mo. Akmenare Au ono tanda herane ete tamata Tiruse kai tamata Sidone mo hoko esi hleke bei ono dosa mo. Po sepo Au ono tanda herane etesi lupe Au ono ete imire hoko esi hleke bei ono dosa neka.

¹⁴ Kena Tuhane Ihukume tamatare, Ihukume imi ela lesi bei Ihukume tamata Tiruse kai tamata Sidone. ¹⁵ Kai imi tamata Kapernaume, imi noake be imi supu bitike roma ndete surga yake le imi supu poie lope otoi neraka rebe aure kliti eti pela.”

¹⁶ Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Sire pine isuka imi hoko isuka Au lekwe. Kai sire pine isuka trima imi mo hoko isuka trima Au mo lekwe. Kai sire pine isuka trima Au mo hoko isuka trima Alla rebe Iulake Aure mo lekwe.”

Yesuse Eni maka lulua butu itu esi leu bei lepae Sou Misete bei Alla

10:17-20

¹⁷ Eleki Yesuse Eni maka lulua butu itu meru esi leu kena lale ndinate kai esi beteke be, “Tuhane, ami sui ro tiaru kena Amu Nane, unaya.”

¹⁸ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Yele, Au selu ro tiaru esi elake tetu bei ndete lanite, lupe silane baeke. ¹⁹ Imi lene mimise. Au riluke kbasia ete imi kena keleke niakwaru kai kalajenkinaru kai leke musuru esi ono rua imi mo leke imi supu susate

bei sasaisa yake. ²⁰ Masike ro tiaru unaya bei imi po mise lesi lalemi ndina yake, po lalemi ndina le imi nane lekie ndete surga.”

Yesuse Ikotie trima kasi bei Alla

10:21-24

(Mat. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Kena mere lekwe Yesuse laleIje ndina le Ro Misete Ikbasaeni eleki Ibeteke loko Tuhane Alla be, “Amate, Au isikeMu, Tuhane Maka Kbasa lanite kai tapele. Le pusue meru Abunikele bei tamata maka rekwaru po Abetekele ete tamata rebe esi hlaleke loko Ale lupe kwete tone ihlaleke elake inaije. Pusue meru lulu laleMu.”

²² Kena Yesuse Ikotie loko Alla pelare Ibeteke loko tamata ete mere be, “AmaKu Iono Au supu kbasa kai Au rekwa pusulu peneka. Kai batuke AmaKu pine Irekwa Au, kai batuke Au kai tamata rebe Au beteke eteise, pine esi rekwa AmaKu.”

²³ Eleki Yesuse Ihali loko Eni maka luluaru kai Ibeteke lokosi be, “Imi supu untune peneka, le imi selu pusue rebe Au onolu peneka. ²⁴ Imi lene mimise, ‘Nabia kai kamala bokala lalesi kena esi selu saisa rebe imi selure po esi supu selu moneka, kai lalesi kena esi lene saisa rebe imi lenele po esi supu lenelu moneka.’ ”

Trima kai ono mise ete tamata sae neka

10:25-37

²⁵ Kena petu sae me kuru Torate sae iluake loko Yesuse kena itehekeNi. Hoko ikele kai ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, au ono saisa leke au supu hlamate bei dosa leke rue kai Alla eti pelare?”

²⁶ Yesuse Iombe, “Anoake elia kena hukuma rebe akmena Musa ilekiule?”

²⁷ Kuru Torate mere iombe, “Nete loko Tuhane, iteki Alla kena lalema titinai kai tiktili. Nete loko Alla rame kai kerike etei kena lale misete. Kai nete loko tamata makete saka nete loko ruamu.”

²⁸ Yesuse Iombe, “Tinai, aono ele mere ete Alla kai ete tamata leke asupu hlamate bei dosa leke rue sakesa kai Alla eti pela.”

²⁹ Po kuru Torate mere isuka tamata ete meru esi noakeine tamata misete, hoko iombe, “Tatike pine laleku enete loko sire kai tapa sire?”

³⁰ Yesuse Iombe, “Tamata Yahudi sae me ikeu bei me Yerusaleme lope Yeriho. Eleki kena ime lalane tlai, tamata ndeanaru esi rana pusue eni taneyaru kai lapune me nanakwalaije kai esi tetai eti kleaeni eleki esi keu beini. ³¹ Eleki imame Yahudi sae me ilia loko lalane mere. Kena iselu tamata mere, ikeu bahlili lau beini. ³² Eleki tamata Lewi sae ikerike me Tuhane Eni Lumare ilia leneka. Eleki kena iselu tamata mere ikeu bahlili lau beini lekwe. ³³ Eleki tamata Samaria sae me ikeu loko lalane mere leneka. Kena iselu tamata mere, laleije noai. ³⁴ Eleki tamata Samaria mere iluake lokoi, eleki isoba eni lakwaiju kena anggure kai leite eleki ikopa eni lakwaiju kena liba kahiti. Eleki isake tamata mere kena eni keledaije, ikerini roma luma rebe piasa tamata esi sebare kai iono lokoi mimise. ³⁵ Eleki ele bobanure, iriluke kepene perake matai lua ete tamata rebe eni luma rebe kena tamata esi rue kenae mere. Kepene mere esi elake tamata eni gaji makerike petua lua. Kai ibeteke be, ‘Aselu loko tamata meije mina, sepo asabe yelu etei lesi bei kepene rebe au rilukele meije, hoko namake au leu pine selie.’ ”

³⁶ Kena Yesuse Ialenance umpama mere pelare Iombe, “Bei sie telua meiju sire pine iono misete ete tamata rebe isupu teta bei tamata ndeane?”

³⁷ Kuru Torate mere iombe, “Tamata rebe laleije noa kai itapa tamata Yahudi mere.” Yesuse iombe, “Akeu kai aono misete ele mere ete tamata sia neka.”

Yesuse Isili loko Marta kai Maria

10:38-42

³⁸ Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi keu rame eleki esi luake kena hena sae me. Ete mere bina sae eni nane Marta ikoti Yesuse kena keu me eni luma hoko Isili lokosi. ³⁹ Marta kwalini sae eni nane Maria. Maria irue tehaike Tuhane Yesuse Eni lelale kai ilene loko Tuhane Yesuse Iatetuke rame, ⁴⁰ yo Marta kapaikeni kena moa manane pise makerike makete. Eleki Marta ikeu loko Yesuse kai ibeteke lokoI be, “Tuhane, Asebeie Maria, iono ruaku kerike o? Ulake ikerike tapa au mina.”

⁴¹ Po Tuhane Yesuse Iombe, “Marta, Marta, anoake kena ono yelu kuate yake. ⁴² Batuke esa neka rebe Alla Isuka ite noakele. Maria iono mere peneka. Hoko Au lakeni mo leke ilene Auku letaparu rame.”

11

Yesuse Iatetuke maka kotie ete Eni maka luluaru

11:1-13

(Mat. 6:9-13; 7:7-11)

¹ Kena petu sae me Yesuse Ikotie loko Alla kena otoi sae me. Eleki kena Ikotie loko Alla pela, Eni maka lulu sae ibeteke loko Yesuse be, “Tuhane, atetuke ami kena maka kotie loko Alla, lupe Yohanese iatetuke eni maka luluaru.” ² Eleki

Yesuse Ibeteke lokosi be, “Kena imi kotie loko Allare, imi beteke ele meije:

Amiki Amate ndete surga!*

Ami kotie, pusue tamata esi ombe Amise titinai le dosa sae mo.

Aluake pletae ami tamata noma.

³ Riluke manane ete ami panuhu ami kane pela petu noma.

⁴ Ampune amiki dosaru,

le ami lekwe ami ampune tamata rebe esi ono dosa ete amire.

Sebeie ami kena ro tiaru esi elake eteheke ami yake leke ami ono dosa yake.”

⁵ Eleki Yesuse Iatetukesi pake umpama be, “Sepo sae bei imi pine kena kpetu tlai peneka ikeu loko eni ebe me eni luma eleki ikotie be, ‘Kuebe, riluke roti buai telu eteku mina, ⁶ le auku ebe sae ilia lalane bei lauke isili lokoku po auku sasaisa etei kena ikane moneka.’

⁷ Po eni ebe mere ibeteke bei me lale be, ‘Kuebe, kwale au yake, auku meture kwara peneka, au kai auku anaru ami ntulu peneka hoko au betu kena riluke roti ete ale moneka.’

⁸ Imi lene mimise! Masike amu ebe po isuka betu kena rilukele ete ale mo, po sepo aasomi mo hoko akotie beini rame, hoko ibetu kena irilukele ete ale lulu aperlure neka.

⁹ Ele mere hoko imi lene mimise! Kotie loko Alla hoko imi supu, nikwa hoko imi tetue, lakae metu hoko meture baeke ete imi. ¹⁰ Le sire pine ikotie, isupu. Sire pine inikwa, itetue. Sire pine ilakae metu, meture baeke etei.

---

* **11:2** Lepate matai “ndete surga” mere, kena Alkitape akmenare esi ayataru sae mo.

¹¹ Bei imi pusumi meiju, sepo imi nanae sae ikotie iane, hoko imi riluke niakwe etei mo moyo? ¹² Pise ikotie manue telui, imi riluke kalajengkine etei mo moyo? ¹³ Masike imire neuna hoko piasa imi ono dosa, po imi rekwa bei riluke misete ete imi anaru peneka. Hoko Amami ndete surga lekwe, Iriluke misete ete imire lesi le neka hoko Iriluke Ro Misete ete tamata rebe kotie bei Allare.”

Tamata esi beteke be Yesuse kai Beelsebule esi kerike sakesa!

11:14-23

(Mat. 12:22-30; Mrk. 3:20-27)

¹⁴ Kena rebai sae me Yesuse Isirie ro tiaie bei tamata moune. Kena ro tiare siri bei tamata moune mere eleki ilepa sosoli. Hoko tamata bokala esi herane. ¹⁵ Po leini esi beteke be, “Yesuse Isirie ro tiare kena kbasa bei Beelsebule, ro tiaru esi elake.” ¹⁶ Kai tamata leini esi teheke Yesuse kena lale misete mo hoko esi kotie Yesuse Iono tanda herane leke esi rekwa be Yesuse Eni kbasare bei Tuhane ndete surga pibe mo.

¹⁷ Po Yesuse Irekwa lalesi hoko Ibeteke lokosi kena umpama be, “Ro tiaru esi elake kai ro tiaru mere lupe nusa rebe kamale ipletaise neka. Nusare elara lua hoko nusa mere atia ruae, kai luma toini pine esi lene loko lomai mo hoko luma toini mere atia lekwe. ¹⁸ Sakesa neka, ro tiaru esi elake esirie ro tiare mo. Le sepo esirie ro tiare hoko esi kerajane elara lua hoko kerajane mere ruae atiae. Hoko Au sirie ro tiare kena kbasa bei Beelsebule mo. ¹⁹ Hoko saka imi beteke minare be Au sui ro tiare kena kbasa bei Beelsebule, hoko imi maka lularu lekwe esi sui ro tiare kena kbasa bei ro tiaru esi elake lekwe. Po imi maka lularu lekwe esi rekwa peneka be imi noake ele mere

tinai mo. ²⁰ Po sepo Au sui ro tiare kena kbasae bei Alla hoko mere tiluke ete imi be Alla Ipletae imi tamata kai imi selu Eni kbasare peneka.

²¹ Ro tiaru esi elake mere umpamae lupe tamata ktiline rebe iraka eni lumare kena alata kena lisa leke tamata makete esi atia luma mere esi yelu yake. ²² Po Aure lupe tamata rebe iktili lesi bei tamata ktiline minare. Au kusu eleki au teta tamata ktiline minare eti itetu hoko Au rana pusue alata kena lisare kai eni taneiaru bei eni lumare. Eleki Au larakelu ete Auku ebearu.

²³ Imi nete mimise! Sire pine ilulu Au mo hoko ile mere ilelike Aure neka, kai sire pine ilayani Au mo hoko ile mere iatia Auku makerike.†”

Ro tiare eleu suike loko tamata rebe ihlaleke loko Tuhane mo

11:24-26

(Mat. 12:43-45)

²⁴ Eleki Yesuse Ibetেকে be, “Sepo ro tiare esupu sui bei tamata laleije, hoko ekeu lilali me otoi nsekile kena erue ete mere. Po esupu otoi sae kena erue mo hoko ebeteke be, ‘Au leu suike loko tamata rebe minae au keu beine.’ ²⁵ Eleki eleu suike, eselu luma mere hlaie hoko ndopone sae moneka kai emalene peneka. ²⁶ Eleki ro tiaie mere esiri kai ekoti ro tiaie itua maketa rebe ktolo lesi beie, eleki pususi kusu rue kena tamata mere. Hoko tamata mere itaia lesi bei akmenare.”

Sire rebe isupu untune elake?

11:27-28

²⁷ Eleki kena Yesuse Ilepasa, bina sae bei tamata bokala meru ikloloe loko Yesuse be, “Bina rebe

---

† **11:23** Ayate meije kena sou Yunanire ebeteke: “Esi lupuke sasaisa mo hoko esi poiele eleki ubalila.”

ikeu blublulu le Ale kai isusu Ale, isupu untune elake.”

²⁸ Po Yesuse Ibeteke be, “Yele, po tamata rebe esi lene Alla Eni lepataru kai esi ono lululu, sie meru pine esi supu untune elake lesi.”

Tamata rebai meije esi supu hukumane le esi hlaleke loko Yesuse mo

11:29-32

(Mat. 12:38-42)

²⁹ Eleki kena tamata bokala esi luake uru keholi Yesuse, Ibeteke lokosi be, “Kena meije tamata mei nusa meije esi neu titinai. Le esi kotie be Au ono tanda herane bei Alla etesi. Po Au ono tanda herane bei Alla etesi mo, batuke tanda herane esa ete nabi Yunuse neka. ³⁰ Tanda herane rebe eono kena nabi Yunuse, eono tamata Niniwe esi rekwa be Alla Iulake nabi Yunuse. Sakesa kai saisa rebe eono kena Au, Tamata Eni Nanae meije, eono tanda be Alla Iulake Au ete imi tamata rebai meije.‡ ³¹ Akmenare kamale bina bei sapleuke selatane iluake bei lauke leke ilene Salomo maka rekware iatetuke. Po au lesi bei Salomo yo imi suka lene loko Auku lepataru mo. Hoko tatike pine kena nusa meije kohore, petu kena teu pakala ete pusue tamatare, kamale bina mere ibeteke imi tamata rebai meije imi nsalalaru le imi suka hleke bei ono dosa mo. ³² Akmenare nabi Yunuse ilepa ete tamata Niniweru, hoko esi hleke bei esi dosa. Po Au lesi bei Yunuse yo imi lene loko Auku lepataru mo. Hoko tatike pine

---

‡ **11:30** Akmenare Yunuse ime iane esi tibuine po isiri suike, sakesa kai namake pine Yesuse Imatare po Ikwana suike lekwe.

kena nusa meije kohore, tamata Niniweru esi beteke imi nsalalaru.”

Tuhane Eni lepataru molupe lampure ehita

11:33-36

(Mat. 5:15, 6:22-23)

³³ Eleki Yesuse Ibetেকে be, “Tamata isosu lampure ibunikele mpe sokate esi lebu mo pise mpe lebaei mo. Po itolaele ndete baba kena esi otoije leke pusue tamata rebe esi kusure pusue esi selu esi hitaije. ³⁴ Matainaimu saka lampu ete nanakwalaimu. Sepo matainaimu umise hoko imi selu saisa rebe nkenale. Po sepo matainaimu mise mo hoko imi selu nkenale mo. ³⁵ Ele mere hoko raka mimise leke saisa rebe mise more imi selure mise yake. ³⁶ Sepo Tuhane Iono imi rekwa nkenale peneka hoko imi ono saisare nkena saka lampure ehita imi kena esi hitaije.”

Yesuse Inasuke tamata Parisiaru kai kuru Torataru

11:37-54

(Mat. 23:1-36; Mrk. 12:38-40)

³⁷ Eleki kena Yesuse Iatetuke pela peneka, tamata Parisi sae me ikoti Yesuse kena ikane me eni lumare. Eleki Yesuse Ikeu sakesa kai tamata mere roma me eni luma. Yesuse Ikusu eleki Iruе kane kaisi. ³⁸ Kena tamata Parisi mere iselu Yesuse Ikane Ikoa bala mo hoko iherane, le suke kane mosare koa bala lulu tamata Yahudiaru esi atate mina.

³⁹ Po Tuhane Yesuse Inasukeni kai Iombe, “Tamata Parisia imi! Imire saka pikane rebe tamata ikoa batuke esi muline po esi laleije mo hoko endopo sa. Ele mere hoko imi ono lelemake kena tiluke imi atate be imire tamata miseta eleyo mo, imire tamata neuna rebe lalemi upenu kena

lale loko taneia bokala. ⁴⁰ Tamata boroka imi! Ite nanakwalama kai lalemaru Alla Ionolu, imi rekwa moyo? ⁴¹ Po sepo imi riluke imi tanei ete tamata susataru kena lale misete hoko pusue nanakwalami kai lalemi umise kai dosa sae mo.

⁴² Tamata Parisia imi! Tatike pine imi supu hukumane elake! Le imi ono misete ete tamata mo kai nete loko Tuhane mo. Tanei tone lalemi nete kena riluke beie ete Alla sabokae lara butu esa. Imi riluke mere tinai po suke imi li loko tamata makete kai nete loko Tuhane lekwe.

⁴³ Tamata Parisia imi! Tatike pine imi supu hukumane elake! Le imi suka rue kena otoi misete lakwai esa me luma ibada kai suka tamata esi beteke hlamate ete imi me pasare.

⁴⁴ Tatike pine imi supu hukumane elake! Le imi ono tamata esi noake be imire tamata misete eleyo mo imire tamata neuna. Hoko tamata rebe esi rekwa mosare esi supu lemake kena tiae bei imi. Hoko imi sakesa kai nitu latai rebe esi tandare sae mo hoko tamata esi keue esi babaije le esi rekwa mpuluta mpe lebure mo.”

⁴⁵ Eleki kuru Torate sae me iralake Yesuse be, “Kuru, Alepa lokosi ele mere hoko mere Asobue ami lekwe.”

⁴⁶ Po Yesuse Iombe, “Kuru Torata imi! Tatike pine imi supu hukumane elake lekwe! Le imi riluke pleta ktiline ete tamata saka tolai tabeule blulute ete tamata, po imi tapa tamata mere mo kena ilulu pleta mere.

⁴⁷ Tatike pine imi supu hukumane elake lekwe! Le imi aseluke be imi mise hoko imi ono nabiaru esi lataisu mise eleyo imi sakesa kai imi ntuana menaru, rebe esi bunu nabiaru neka. ⁴⁸ Imi kerike nabiaru esi nitu latai je mere etiluke be imi suka

kena imi ntuana menaru esi bunu nabiaru. ⁴⁹ Ele mere hoko Alla rebe Irekwa sasaisa nere Ibeteke be, 'Au ulake Auku nabia kai Auku maka ulakaru loko imi, leini imi bunusi eleyo leini imi ono susate etesi ela titinai. ⁵⁰ Imi tamata rebai meije imi supu hukumane elake le imi tanggune imi ntuana menaru esi bunu nabia rebe Alla Iulakesi kena esi lepae Eni lepataru. Mere menai bei kena Alla Itola nusa meije sa. ⁵¹ Menai bei Habela eti roma Sakaria rebe esi supu bunu me otoi maka pala tanei ete Allare kai me Alla Eni Lumare esi tlelare. Imi nete! Tatike pine esi lalakwaru tutuke imi tamata rebai meije hoko imi supu hukumane elake titinai.

⁵² Kuru Torata imi! Imi supu hukumane elake! Le imi bunike lalane leke tamata esi rekwa Alla yake. Imi ruami rekwaI mo! Imi pele tamata bokala leke esi hlaleke loko Alla yake, tamata meru lalesi titinai kena nikwaI.' ”

⁵³ Eleki kena Yesuse Ikeu bei otoi mere, kuru Torataru kai tamata Parisiaru esi keu luluI rame kena esi tneu yelu bokala beiNi. ⁵⁴ Esi ono ele mere kena esi nikwa Yesuse Ilepala sala leke esi supu lalane kena esi kerikeNi.

12

Imi lulu tamata Parisi esi hidupe yake

12:1-3

(Mat. 10:26-27)

¹ Kena mere tamata boka titinai esi keholi Yesuse, eti esi keleke lomai. Yesuse Iatetuke Eni maka luluaru akmena, hoko Ibeteke be, “Imi keta bei tamata Parisiaru. Lulu esi hidupe yake, le esi ono molupe esi hlaleke loko Alla ntoli yo esi

hidupe ele mere mo. Hoko esi hidupe misete more eono imi hidupe emise mo lesi, saka ragire pake boka mo po eono tarigure esa ela titinai. ² Saisa rebe tamata esi onoe kai esi bunikele, tatike pine supu siriele. Kai saisa rebe tamata esi onoe esi tasouke lutikele, tatike pine supu baekele. ³ Kai saisa rebe imi lepae akbunikele, tatike pine tamata makete esi rekwae. Saisa rebe tamata esi sasaele me luma laleije, tatike pine tamata makete esi biuwe le lepate mere ete tamata bokala me ootoi etia neka.”

Suke imi rilami le Alla

12:4-7

(Mat. 10:28-31)

⁴ “Auku ebea imi, imi nete! Rilami le tamata rebe ibunu imi nanakwalaimu yake. Le esi ktili kena bunu nanakwalaimu po esi pele rua imi roro kena keu lolete surga mo. ⁵ Meije au beteke Ile rebe suke imi rilami leIje. Suke imi rilami le Alla, le Ile pine Ihukume imi. Ikbasa kena Ibunu tamata kai Ikbasa kena Ipoie imi me otoi susate titinai rebe aure kliti eti pela. Imi nete mimise! Ile mere pine suke rilami leI.

⁶ Masike manu maka kane alare inai lima, abelie kena kepe tone matai luare, po Alla Inetele. ⁷ Imi bua kwalai me uluimu lekwe esi bokalaru Irekware neka. Ele mere hoko rilami yake, le Alla Inete loko imi lesi bei manu maka kane alare.”

Imi hlaleke loko Tuhane rila kena nakue ete tamata makete yake!

12:8-12

(Mat. 10:19-20, 10:32-33, 12:32)

⁸ “Imi lene mimise! Sire pine inaku Au me tamata maketa oasi be ilulu Au hoko Au lekwe nakui me Alla kai Eni malekataru oasi. ⁹ Po sire pine isuka Au mo eleki ibeteke be ilulu Au mo me tamata maketa oasi, hoko namake pine Au lekwe sukai mo me Alla oalje kai Eni malekataru oaisu.

¹⁰ Sire pine ilepae tiaē ete Au, Tamata Eni Nanae meije, hoko Alla Iampune tamata mere sa, po sire pine ilepae tiaē ete Ro Misete hoko eti pelare eni dosaru supu ampune moneka.

¹¹ Sepo tamata esi kerī imi me Yahudiaru esi luma ibada leke esi teu pakala ete imi, pise sepo esi kerī imi ete tamata elaka maka kbasaru kena esi teu pakala ete imire, imi rilami lesi yake kai kaplalemi kena saisa rebe imi ralake eteise yake.

¹² Le mere bei imi lalemi mo po mere Ro Misete Iono imi beteke saisa rebe suke imi betekele eteise.”

Tamata rebe eni taneia bokare inete Tuhane mo 12:13-21

¹³ Eleki ile sae bei sie bokala meru ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, Abeteke ete kwaliku leke ilara amiki taneiaru au supu lekwe.”

¹⁴ Po Yesuse Ibeteke lokoi be, “Kuebe, Au supu bitike kena lara imi taneiaru mo.” ¹⁵ Eleki Ibeteke suike be, “Nete mimise! Lalemi loko taneia boka kuate yake le masike sae eni taneia boka lekwe, po isupu hidupe misete batuke bei taneia meru mo.”

¹⁶ Eleki Yesuse Ialena kena umpama esa etesi be, “Tamata rebe eni taneia bokala sae me eni tapele otoi sae esi hasile boka titinai. ¹⁷ Tamata mere inoake me lalei be, ‘Au ono saisa leke au hnouke aukū taneia bokala meiju, le otoi kena hnouke taneiaru pela moneka.’

18 Eleki inoake be, ‘Au ono elere. Au likwaie otoi maka tolai taneiaru eleki au eleke suike ela lesi leke au hnouke auku gandume kai taneaia maketaru pusulu kenae. 19 Eleki au rue amaueku, kane, kinu, musune kena musune.’

20 Po Alla Ibeteke lokoi be, ‘Hei, tamata boroke, petu meije amata neka. Hoko taneaia rebe ah-noukeule ete sia lekwe?’

21 Sakesa kai tamata rebe ihnouke taneaia boka mei nusare neka po taneaia rebe lulu Tuhane enkenare inikwa mo.”

Kaplalemi le imi hidupe yake

12:22-31

(Mat. 6:25-34)

22 Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka lulu-aru be, “Bei mere hoko Au beteke ete imi leke kaplalemi le imi hidupe yake, kaplalemi le saisa kena kanele kai kinure yake. Kai kaplalemi le nanakwalami yake, kaplalemi le saisa kena pakele yake. 23 Le hidupe pentine lesi bei manane kai nanakwalare pentine lesi bei pakiane. 24 Selu manuru, uaknane mo kai uulu mo kai esi maka hnouke manane sae mo po umata mo le Alla Ir-iluke manane etelu. Eleyo ete Allare imi pentine lesi bei manuaru. 25 Kai kaplalemi leke mula. Imi betinake kaplaleime eono imi musune tapa totonai o? 26 Sasaisa neka masike tone po imi ktili kena ono mo, yo mula pine imi kaplalemi le yelu maketaru?

27 Imi selu, kwapare masike ebitae pakiane tekwa lupe tamatare mo po Au beteke ete imi be kena kamale Salomo ipletare eni pakiane sae mise saka kwapa labuije mo. 28 Bunare masike petu esa eleki endulu po Alla Iono esi labuiju mise

titinai. Imi hlaleke loko Alla ktili moneko? Alla Iriluke saisa rebe ite perlure lesi bei Ionoe ete bunare. ²⁹ Kai kaplalemi le manane kena imi kane yake kai saisa kena kinu yake le Alla Iaknekae ete imi. ³⁰ Le pusue yelu meru, tamata mei nusa rebe esi hlaleke loko Alla more esi nikwalu rame. Po Amami ndete surgare Irekwa be yelu meru imi nikwa lekwe. ³¹ Imi hidupe, imi suka kena Alla Ipletaele mina. Tatike pine saisa rebe imi nikwa pela peture Alla Iriluke etemi.”

Yesuse Iahnau kena lupuke tanei ndete surga
12:32-34
(Mat. 6:19-21)

³² “Masike imire tamata bokala mo, po kaplalemi yake! Le kena Alla Ipleta tamatare, laleIje ndina kai imi pleta sakesa kaiNi. ³³ Abelianie pusue imi taneiaru eleki riluke esi beline ete tamata susataru. Imi ono ele mere, imi lupuke tanei miseta ndete surga. Taneaia meru urue kena otoi maka tola tanei rebe kahie pise tisele mo. Kai tanei rebe imi lupuke meru sirikelu moneka. Eleki tamata ndeanaru esi ndeaelu mo kai takalare kanelu mo. ³⁴ Le imi lupuke taneaia ndete surga, hoko lalemi kena meru rame.”

Layani Tuhane suke mise
12:35-40

³⁵ “Imi layani Tuhane suke aknekae mise kai ono mise! Imi alike pakiane kai lampure sosu aknekae neka leke layani Tuhane. ³⁶ Lupe tamata makerike, esi akneka kena esi raka esi elake ileu bei esi kane totlibare. Sepo esi elake iluake kai ilakae meture, esi baeke meture etei nunu. ³⁷ Tamata makerike esi raka esi elake eni lumare

kai kena elake mere iluake sepo iselusi raka rame, esi ntulu mo, hoko esi supu untune elake. Imi lene mimise! Esi elake iakneka kai iulake eni tamata makerika meru esi rue eleki ilayanisi. ³⁸ Tamata makerika meru esi supu untune elake sepo esi elake iluake erisi raka rame, masike iluake kena kpetu tlai pise lesi bei mere. ³⁹ Imi nete mimise mere bei umpama makete lekwe. Sepo luma up-uije irekwa olase kena tamata ndeane ikusu, hoko iraka leke tamata ndeane ikusu lumare yake. ⁴⁰ Hoko tatike pine eono ete imi ele mere lekwe. Imi raka kai imi akneka rame le suke imi lene loko Tuhane, le Au Tamata Eni Nanae tatike pine Au luake suike saka tamata ndeane iluake kena kpeture, rebe imi rekwa esi olase mo.”

Tamata rebe ilayani Tuhane mise, kai rebe ilayani mise mo

12:41-48

(Mat. 24:45-51)

⁴¹ Eleki Petrus ibeteke loko Yesuse be, “Tuhane, hnaune kena umpama meru ete ami ruama pibe ete tamata makete lekwo?” ⁴² Eleki Tuhane Iralake be, “Mere ete Auku maka lulua imi lekwe. Tamata makerike misete kai nkwakwate eti eni elake ibitikeneni kena iono elake ete tamata makerika maketaru leke lara manane etesi pela pecture, ⁴³ tamata makerike mere isupu misete elake sepo kena eni elake ikeu eti ileure tamata mere iono loko eni makerike mere rame. ⁴⁴ Imi lene lokoKu mimise! ‘Tamata makerike mere eni elake ibitikeneni kena iraka pusue eni taneiyaru. ⁴⁵ Po sepo eni tamata makerike mere laleije mise mo eleki inoake me lalei be, ‘Auku elake ikeu mere takwali sa pine ileu.’ Eleki iteta pusue tamata

makerika maketaru kai ikane kinu eti inseli. ⁴⁶ Eleki eni elake iluake kena petu kai olase rebe irekwa mo, eleki eni elake mere ihukumeni kai iono tamata makerike mere isupu susate elake, mere lupe tamata rebe ilene loko Alla more tatike pine isupu susate elake neka.

⁴⁷ Tamata makerike rebe irekwa saisa rebe eni elake isukare, po iakneka kai iono loko saisa rebe eni elake isukae mere mo, hoko isupu teta kera lesi. ⁴⁸ Po sepo tamata makerike irekwa saisa rebe eni elake isukare mise mo eleki iono sala eti isupu teta, hoko tamata makerike mere isupu teta ela mo. Po sepo Alla Iriluke kbasaa elake ete Eni tamata makerike leke ipletae tamata maketaru, yo ilulu Alla Eni lepataru mo, hoko Alla Itutuke eni nsalale kai Ihukumeni ela lesi bei tamata maketaru neka.”

Yesuse Iluake leke Iono tamata esi tebi lomai
12:49-53
(Mat. 10:34-36)

⁴⁹ “Au luake mei nusa meije kena Au tebi tamata rebe esi mise bei tamata rebe esi ono neune. Mere saka Au liku auwe kena pusue tamata mei nusa meije leke eono tamata esi tebi lomai. Au hlaleke be auwe mere ekliti peneka. ⁵⁰ Takwali moneka Au supu susate elake sa. Susate mere uono kena Au mosare, kaplaleKu titinai. ⁵¹ Imi betinake Au luake lomei kena keru misete ete nusa meije leke nusare ndene o? Mo, imi lene mimise! Au lomei leke pusue imi tamatare tebi lomai neka. ⁵² Bei meije luma toini rebe sie limaya esi nasuke lomai, hoko sie luaya pise sie telua esi hlaleke lokoKu po lesine esi hlaleke loko Au mo hoko luma toini mere esi tebi lomai neka. ⁵³ Amaisi nasuke

kwete mokwaiyaru, kai kwete mokwaiyaru esi nasuke amaisi, inaisi nasuke kwete binaru, kai kwete binaru esi nasuke inaisi. Kai ina tamoli esi nasuke binbeluaru, kai binbeluaru esi nasuke inasi tamoliaru.”

Tamata esi nati Yesuse Eni hnauna kai saisa rebe Ionore mo

12:54-56

⁵⁴ Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata bokala meru be, “Sepo imi selu moputire sa bei sapleuke lemataije suni, imi beteke be ulane, hoko ulane tinai. ⁵⁵ Sepo imi blake balate luake bei selatane, imi beteke be lea hoko lea tinai. ⁵⁶ Imire tamata maka ono misete lelemake, imi selu lanite kai nusa meije esi tandaru, imi rekwa bei tale ulane kai leare. Po mula pine imi selu yelu rebe Au onoule kai imi lene Auku lepataru yo imi natilu more?”

Imi ono mise kai imi musuaru

12:57-59

(Mat. 5:25-26)

⁵⁷ “Le mula pine saisa rebe imi rekwaenkenare imi lulu more? ⁵⁸ Sepo tamata sae ikeri imi kena pakala, hoko atula kena ono misete kaini kena roma me tamata maka teu pakalare mosare. Le sepo mo hoko tamata mere ikeri imi ete tamata maka teu pakala. Pine tamata maka teu pakalare ikeri imi ete polisiaru eleki polisiaru esi kusue imi kena bui. ⁵⁹ Imi lene mimise! Sepo esi kusue imi kena bui hoko imi siri sa po suke imi seli pusue imi utanaru mina.”

13

Tamata rebe isuka hleke bei ono dosa mo tatike pine isupu hukume eti pela

13:1-5

¹ Eleki kena mere tamata esi alena ete Yesuse be Pilatuse ibunu tamata Galilea sie ilaru rebe esi pala tanei ete Allare. ² Kena Yesuse Ilene mere, Ibeteke be, “Imi noake be Tamata Galilea meru esi supu bunu ele mere, le esi dosaru ela lesi bei tamata Galilea maketaru yake. ³ Mere imi noake sala. Nete! Sepo imi hleke bei ono dosa mo, hoko imi supu hukumane bei Alla eti pela neka. ⁴ Kai sakesa neka, sepo imi noake be torene rebe ekoli me Siloame me kota Yerusaleme eleki esepe sie butu esa lesini kwalu rebe esi matare esi dosaru ela lesi bei tamata Yerusaleme maketaru hoko mere imi noake sala. ⁵ Nete! Sepo imi hleke bei ono dosa mo, hoko imi mata kai supu hukumane bei Alla eti pela lekwe.”

Tatama rebe isuka hleke bei ono dosa more lupe ara aini rebe ebua more lasae

13:6-9

⁶ Eleki Yesuse Ialena kena umpama be, “Ile sae me iatnane ara aini sae me eni ndinu anggure eleki ela peneka. Petu sae me ikeu nikwa ara aini mere esi buaije po isupu sae mo. ⁷ Eleki ibeteke loko eni tamata makerike me ndinu anggure mere be, ‘Au luake lomei kena nikwa ara aini meije esi buaije pela talei, musuna telu peneka po au supu sae mo. Hoko lasae! Ekele batuke kena erana tapele esi nkopane neka.’ ⁸ Po tamata makerike mere ibeteke be, ‘Ntuane, sebeie musune meije mina! Namake au bita tapele keholie kai au tolae

pupuke kenae, ⁹ tinake talei suike ebua piseo, po sepo ebua mo hoko lasa ne.’ ”

Yesuse Iono bina sae me imise kena tamata Yahudiaru esi petu plei

13:10-17

¹⁰ Kena tamata Yahudiaru esi petu plei rebai sae, petu rebe suke esi kerike mo, Yesuse latetuke me luma ibada.

¹¹ Bina sae me kerakeni musuna butu esa lesini kwalu peneka iete mere, le ro tiare kbasaeni hoko kerakeni eti ibosu, hoko ikele ntoli mise moneka.

¹² Eleki kena Yesuse Iselu bina mere, Ikotini kai Ibeteke lokoi be, “Matabinane, Au ono amu makerake mise peneka.” ¹³ Eleki Yesuse Itolae balaI kena matabinane mere eleki imise sosoli hoko ikele ntoli sosoli. Eleki matabinane mere iisike Alla.

¹⁴ Po Luma ibada mere esi elake iono Yesuse le Iono matabinane mere imise kena esi petu pleije pe. Eleki ibeteke loko tamata bokala meru be, “Imi nete! Petu makerike petua ne, hoko luake kena supu ono misete kena petu makerika meru. Po luake kena petu pleije yake.”

¹⁵ Po Tuhane Yesuse Ibeteke be, “Imire tamata maka ono misete lelemake! Imi ono molupe tamata nkenale yo imi blake malereke tamata makete mo! Kena petu pleije imi pusumi sirie imi lembuaru kai keledaiaru bei kandane kena keu inukelu. Tinai moyo? ¹⁶ Lalemi noa imi binatanaru yo matabinane meije Abrahame eni anubu, ro tiaru esi elake ekbasaeni musuna butu esa lesini kwalu peneka yo lalemi noai mo! Le mula pine imi beteke be tie matabinane bei ro tiare esi kbasare kena petu pleije more?’ ”

¹⁷ Yesuse Iralake mere eono tamata rebe esi suka rare kaiNe esi asomi. Po tamata maketaru lalesi ndina kena esi selu Yesuse Iono pusue tanda herana rebe umise titinai meru.

Tuhane Eni jemate toini rebe Alla Ipletaise, esi tapa boka kai tapa ktili

13:18-21

(Mat. 13:31-33, Mrk. 4:30-32)

¹⁸ Eleki Yesuse Ialena kena umpama makete lekwe be, “Sepo Alla Ipletae imi tamatare esi carare lupe umpama meije: ¹⁹ Tamata sae me irana bibite lupe sasawi inai, ikeu mulaele me ndinu, eleki ekusu kai etapa ela nunu kai eono ai elake. Esi sanaije elake hoko manure eono alai kenae leke etelu.” ²⁰ Eleki Yesuse Ibeteke lekwe be, “Sepo Alla Iplete imi tamatare eonore, esi carare lupe umpama meije: ²¹ Molupe tamata bina sae irana rahi teputi neka eleki itohae kai terigu bokala, kiloa butu lua lesini lima eti utoha lomai mise kai esa ela.”

Atula leke imi kusu metu rebe tone

13:22-30

(Mat. 7:13-14, 21-23)

²² Eleki Yesuse Ikeu kehola kota kena kota, hena kena hena kena Iatetuke. Leke Ikeu siba lopai Yerusalem. ²³ Kena mere ile sae me ibeteke loko Yesuse be, “Tuhane, tamata rebe supu rue sakesa kai Alla eti pelare esi boka mo moyo?”

Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata ete meru be, ²⁴ “Imi atula ktili leke kusu metu tone. Le tamata bokala esi atula kena nikwa cara kena kusu po saisa mo. ²⁵ Le esi roma metu mosare yo luma upuije ikele ikobue meture hoko imi kele me muli,

eleki imi lakae meture kai imi koti be, ‘Ntuane, baeke meture ete ami mina!’

Iombe, ‘Au rekwa imia meru mo. Imia meru bei etia?’ ²⁶ Hoko imi beteke be, ‘Ami kane kai kinu sakesa kaiMu, kai aatetuke me lalana me amiki kotare.’ ²⁷ Po Iombe, ‘Au rekwa imia meru mo, imi keu beiKu! Imi pusumi tamata neuna.’ ²⁸ Kena mere imi rani kai malereke imi titinai le imi selu Abrahame, Isake, Yakupe kai pusue nabi maketaru Alla Ipletaesi yo imi ruami supu sui me muli. ²⁹ Kai tamata esi luake bei pusue nusa meije, esi luake kai esi rue kena lakwasi rebe aknekae etesi peneka, kena esi rue kane sakesa. ³⁰ Imi nete mimise! Tamata bokala esi lene Alla Eni lepataru akmena, po esi hlaleke loko Alla sosoli mosa, eleki tamata maketa bokala lekwe esi lene Alla Eni lepataru pamuli po esi hlaleke loko Alla sosoli.”

Yesuse Ilimese kota Yerusalemale laleIje noae

13:31-35

(Mat. 23:37-39)

³¹ Kena mere tamata Parisia sie ilaru esi luake loko Yesuse kai esi beteke be, “Rue ete meije yake! Keu kena otoi makete le kamale Herodese lalei kena ibunuMu.”

³² Eleki Yesuse Iralake be, “Keu beteke kena tamata nloene mere be, ‘Petu meije kai bobanure Au sui ro tiaie kai ono tamata makerake esi mise po petu luare Au pelae Auku makerike.’ ³³ Masike ele mere po petu meije, bobanu kai petu luare au keu rame, le sepo nabi isupu bunu hoko me kota Yerusalemale, po me Yerusalemale mulini mo.

³⁴ Tamata Yerusalemale! Imire maka bunu nabiaru, kai imi raba tamata rebe Alla Iulakesi loko imire. Au atula susuika kena ahloke imi peneka

lupe manure loke esi anaiju, po imi suka lene Au koti imire mo. ³⁵ Bei mere hoko Alla Iraka imi kotare moneka kai kotare supu atiae. Nete! Bei petu meije roma petu Au luake suike, imi selu Au moneka. Kena petu Au luake imi beteke be,

‘Isike Ile rebe Iluake Eni nane Tuhane!’ ”*

14

Yesuse Iono tamata makerake sae me imise kena petu plei

14:1-6

¹ Kena tamata Yahudiaru esi petu plei rebai sae me Yesuse Iluake loko tamata Parisiaru esi elake sae me, kena Ikane ete mere. Kena Yesuse Ikusu lumare pusue tamata rebe esi luake esi limese luiNi rame. ² Tamata makerake sae me irue balale Yesuse. Tamata mere balai kai eni lelalu pakaelu. ³ Eleki Yesuse Ibeteke loko kuru Torataru kai tamata Parisia meru be, “Ono tamata makerake imise kena tamata Yahudiaru esi petu pleije yeke pibe mo?”

⁴ Pususi ndene, sae iralake Yesuse mo. Eleki Yesuse Ikerike tamata makerake mere balaije eleki Iono imise eleki Iulake ileu ne.

⁵ Yesuse Iombe, “Meije conto. Bei imire sepo imi anae pise imi sape tetu kena likele masike petu pleije po imi bitike imi anae pise sape mere tinai pibe mo?”

⁶ Po tamata sae iralake Yesuse moneka.

Kwakwae yake!

14:7-11

⁷ Yesuse Iselu tamua rebe esi supu undane esi luake, esi nikwa otoi maka rue rebe holmatele.

---

* 13:35 Isi. 118:26

Hoko Yesuse Ibeteke lokosi pake umpama be,
⁸ “Sepo sae ikoti ale kena totliba hoko rue me muka yake, le tinake totliba upui mere ikoti tamata makete rebe holmatei lesi beimu. ⁹ Eleki totliba upuije ibeteke loko ale be aheti bei otoi mere, leke tamata meije irue kenae. Eleki aasomi kai akele eleki arue kena otoi me muli lakwai esa. ¹⁰ Po sepo esi koti ale hoko aluake arue kena otoi me muli lakwai esa, hoko tinake totliba upuije iluake beteke loko ale be, ‘Kuebe, arue me muka noma.’ Ele mere hoko asupu holmate me tamua maketaru oaisu. ¹¹ Le sire pine isuka supu bitike, hoko Tuhane Irulukeni, kai sire pine isuka ono ntekwane hoko Tuhane Ibitikeni.”

Ono misete ete tamatare hlaleke esi seli suike yake

14:12-14

¹² Kai Yesuse Ibeteke loko tamata rebe ikoti Yesuse be, “Sepo aaknekae manane kena kane hkwata pise kpetu, hoko akoti amu ebearu yake, pise betamu pise kwalimu yake, pise amu luma toini maketa yake, pise tamata me amu luma leini keholi yake rebe esi taneiaru bokare. Le tatike pine esi koti suike ale kena kane sakesa kaisi leneka. Ele mere hoko asupu suike saisa rebe aonore. ¹³ Po sepo aaknekae pesta elake, hoko akoti tamata susate, tamata rebe nanakwalaije mise mo, tamata sisate kai tamata matapolale. ¹⁴ Eleki namake asupu misete elake le esi sasaisa kena esi rilukele ete ale mo, po namake pine Alla Ilelie pusue rebe aono misetaru kena tamata nkenale esi kwana suike.”

*Alena umpama kena pesta kane elake**14:15-24**(Mat. 22:1-10)*

¹⁵ Kena Yesuse Iahnau mere, ile sae me rebe ikane sakesa kai Yesuse, ibeteke be, “Mise lesi, ete tamata rebe ikane sakesa kai Alla me otoi rebe Ipletaele.”

¹⁶ Po Yesuse Ialena kena umpama be, “Ile sae me iono pesta elake kai ikoti tamata bokala. ¹⁷ Kena esi tolae manane pela peneka, iulake eni tamata makerike kena keu beteke loko tamata rebe ikotisi be, ‘Mai noma le tola manane pela penel!’

¹⁸ Po pususi leuke na be esi luake mo. Ile sae me ibeteke be, ‘Au kotie sala neka le au luake mo le au sabe ndinu lalei sae me hoko au keu selu mina.’

¹⁹ Ile sae me lekwe ibeteke be, ‘Au kotie sala neka le au luake mo, le au sabe lembu pasana limare resa hoko au keu teheke mina be umise pibe mo.’

²⁰ Ile makete lekwe ibeteke be, ‘Uke au kaije resa hoko au kotie sala neka le au luake mo.’

²¹ Eleki tamata makerike mere ileu kai ibeteke ete ntuane mere hoko ntuane mere inasu titinai, kai ibeteke lokoi be, ‘Akeu loko tamata susata, tamata harekute, tamata sisate kai tamata matapolala rebe esi me lalana elaka kai tona me kotare, kerisi lomei.’

²² Eleki tamata meru esi luake kai esi rue po lesike otoi maleneta bokala sa. Eleki tamata makerike mere ibeteke loko ntuane mere be, ‘Ntuane, amu pletare au ono lulu peneka po lesike otoi maleneta bokala mei sa.’

²³ Eleki ntuane mere ibeteke be, ‘Akeu papelake lalana me kota mulini, atetue tamata sae neka, kerisi lomei leke esi penue luma meije.’ ²⁴ Po imi

nete mimise. Sae kuesa bei tamata rebe kotisi akmenare iluake kena kane sakesa kaiKu kena Auku mejare yake.”

Lulu Yesuse hoko nete loko sasaisa yake

14:25-33

²⁵ Rebai sae me, tamata bokala esi keu sakesa kai Yesuse. Eleki Yesuse Ihali lokosi kai Ibeteke be, ²⁶ “Sepo sire pine iluluKu pine lalei je noa inai, amai, eni bina, eni nanaru, kwalinisi, betaisi pise nanakwalai ruai lesi beiKu hoko ile mere ikeu lulu Aure saisa mo. ²⁷ Sire pine isuka supu susate saka Au supu bunu kena ai tutini mo, hoko ilulu Aure saisa mo.

²⁸ Sepo bei imire, sire lalei kena ieleke torene hoko irue neheke esi beline mina leke irekwa be eni kepepe pela kena eleke torene mere pibe mo.

²⁹ Le sepo mo hoko ikerike torene mere pela mon-eka, yo esi pandasire ono peneka. Hoko pusue tamata esi selu eni makerike mere, esi malieni.

³⁰ Eleki esi beteke be, “Tamata mejije ieleke torene menai peneka po ikerike pelae mo.”

³¹ Sepo kamale sae rebe eni solalua usata butu esa, ilisa kai kamale rebe eni solaua usata butu lua, hoko kamale mere inoake boka be iktili kena inabu eni musu mere pibe mo. ³² Sepo irekwa be iktili mo hoko kena musua meru esi lau sa, iulake tamata kena keu lokosi kena ono misete kai lomai.

³³ Ete imire sakesa neka, sire ilulu Au suke isuka keu bei eni sasaisa neka.”

Tamata rebe ilulu Yesuse mo le sasaisa neka ih-leke mo, mere sakesa kai tasie rebe enkale moneka

14:34-35

(Mat. 5:13; Mrk. 9:50)

³⁴ “Tasire ruale mise, po sepo enkale moneka hoko onoe nkale suike saisa moneka. ³⁵ Mere esi gunare sae moneka: tasie mere masike onoe kena pupuke lekwe po saisa moneka hoko poie neka.

Lene mimise, sepo imi suka kena nati auku lepataru.”

15

Alena umpama kena domba rebe sirikele

15:1-7

(Mat. 18:12-14)

¹ Kena petu sae me tamata maka kotie pajake sie ilaru kai sie maketa lekwe esi luake loko Yesuse kena esi lene Iatetuke. Sie meru pi sare tamata esi kotise tamata dosa. ² Tamata Parisia kai kuru Torataru esi selu ele mere hoko laleisu tia eleki esi beteke be, “Itrima tamata maka ono dosa kai Ikane sakesa kaisi!” ³ Hoko Yesuse Ialena kena umpama etesi elere,

⁴ “Sepo sae bei imi pine eni domba inai utune, eleki inai esa sirikele. Hoko iono saisare? Au rekwere, ikeu bei inai butu sikwa lesini sikwaru ukane me otoi melate leke ikeu nikwa loko inai rebe sirikele eti isupue. ⁵ Kai sepo isupu peneka, laleije ndina titinai kai itolae ndete malaije eleki ileukele. ⁶ Eleki kena iluake me eni lumare, ikoti eni ebearu kai sie me luma leini keholi kai ibeteke lokosi be, ‘Lalemi ndina sakesa kai au mina le auku domba inai rebe sirikele au supu peneka.’ ⁷ Imi lene mimise! Sakesa neka, sepo tamata esa rebe maka ono dosa ihleke bei maka ono dosare, hoko Alla kai Eni malekate ndete surgare laleisu ndina titinai, lesi bei lalesi ndina le tamata butu

sikwa lesini sikwa rebe esi nkena peneka kai rebe esi hleke bei ono dosa pende.”

Tuhane laleI ndina titinai, sepo tamata ihleke bei maka ono dosa

15:8-10

⁸ Eleki Yesuse Ialena kena umpama lekwe be, “Bina sae eni kepene matai butu esa, mere tamata makerike ikerike petua butu esa esi belini. Eleki matai esa sirikele. Hoko bina mere iono saisare? Au rekware, isosu lampu kai ihlai leke inikwa kepene matai mere eti isupue. ⁹ Sepo isupu peneka, ikoti eni ebearu kai sie me eni luma leini keholi kai ibeteke lokosi be, ‘Lalemi ndina sakesa kai au mina le auku kepene matai rebe sirikele au supu peneka.’ ¹⁰ Ele mere hoko imi lene mimise! Alla kai Eni malekata ndete surgare lalesi ndina titinai le tamata esa ihleke bei maka ono dosare. Imi lene loko Auku lepata meiju!”

Alla laleI ndina titinai, sepo tamata ihleke bei maka ono dosa

15:11-32

¹¹ Yesuse Ialena kena umpama lekwe be, “Ile sae me eni nanae mokwaia sie luaya. ¹² Eleki kwete mulire ibeteke loko amai be, ‘Amaku, larake iteki taneiaru ete luama noma leke au rana aukuere.’ Eleki amai ilara esi taneiaru ete luasi. ¹³ Petua ilaru lomei, kwete muli mere iabelie pusue eni taneia meru eleki ikeu kena negara makete. Me negara mere ipake eni kepene papalani eti pusue. ¹⁴ Kena eni kepene pusue peneka, eleki isupu susate tia senete elake, mere le susate manane eluake kena negara mere. Hoko eni sasaisa kwale moneka. ¹⁵ Eleki ikerike ete tamata sae me kota

mere. Tamata mere iulake ikeu raka eni apalaru me eni ndinure. ¹⁶ Kwete muli mere tia'i sene titinai peneka hoko lalei kena ikane manana oai bei apalaru esi mananaru po sae iriluke sasaisa etei mo.

¹⁷ Pusue meru uono etei pine hkutuke lalei hoko ibeteke be, 'Tamata rebe esi kerike kai amaku esi manane lesi yo au ete meije mahake au mata manane. ¹⁸ Au leu loko amaku noma. Namake au kotie sala ete amaku. Le au ono dosa ete Alla kai amaku peneka. ¹⁹ Ikotie aure kena eni nanae moneka po iono au kena eni tamata makerike neka.' Inoake ele mere pela, ²⁰ eleki ileu loko amai ne.

Kena ilau bei lumare moneka, amai selui peneka. Amai selu malerekeni titinai hoko ibala sapai eleki inopai kai iatai. ²¹ Eleki kwete mulire ibeteke loko amai be, 'Amaku, auku sala elake ete Alla kai ete amaku ale peneka. Amaku akotie aure amu anae yanoma.' ²² Po eni nanare eni lepataru amai noake be mula mo kai ibeteke loko eni tamata makerikaru be, 'Rana lapu nanuke misete titinaije nunu lomei. Eleki alike kenai kai sulike sapuku kena balaubuije kai alike spatu kena eni lelale.' ²³ Kai rana sape anai nkopane eleki bunue, le ami lalema ndina titinai, hoko ami kane sakesa mina. ²⁴ Le auku anae meije, au betinake imata peneka, eleyo eri kwana sa; sirikeni peneka, po meije ami supu suikeni peneka. Eleki esi ono pesta ne.

²⁵ Kena mere kwete mena rebe ikerike me ndinure ileu, ilau bei lumare moneka, ilene suline esi tulei kai lagu maka mala. ²⁶ Eleki ikoti tamata makerike sae me kai itneui be, 'Saisa me lumare?'

²⁷ Eleki tamata makerike mere iralake be, ‘Kwalimu ileu peneka, eleki amamu iulake bunu sape anai nkopane le lalesi ndina titinai le kwalimu ileu kena misete peneka, hoko esi kane sakesa.’

²⁸ Eleki kwete mena mere inasu kai isuka kusu luma mo. Eleki amai siri lepa kaini leke ikusu.

²⁹ Po ibeteke loko amai be, ‘Musune kena musune au kerike ete amaku ale, kai au lelie amu pletare rebai kuesa mosa, yo amaku ariluke pipi anai esa ete au kena au kane sakesa kai auku ebearu rebai kuesa mosa. ³⁰ Po amaku amu anae mere uke iluake resa, kai iatia amaku amu taneiaru pusulu kena iklema kai bina lalanaru, yo amaku abunu sape anai nkopane etei.’ ³¹ Eleki amai iombe, ‘Kua-nae, ara rue kai au rame, kai saisa rebe aukuere mere amuere neka. ³² Suke ite lalema ndina kai ono pesta le ite betinake kwalimu imata peneka, yo eri kwana sa; sirikeni peneka, po meije ileu suike tetue ite peneka.’ ”

16

Ite pake iteki taneiaru, lulu Tuhane suke enkena 16:1-9

¹ Eleki Yesuse Ialena ete Eni maka luluaru kena umpama be, “Ntuane sae me eni taneia bokala. Ntuane mere ibitike tamata sae kena iature eni kepene kai eni taneiaru, eleki ntuane mere ilene be tamata mere ipake libuke ntuane mere eni kepene, hoko mere ikerike mise mo. ² Hoko ntuane mere ikotini kai ibeteke kenai be, ‘Au lene be akerike mise mo le apake libuke auku kepene, hoko aleki pusue amu makerike kena araka auku taneiaru le au rulukemu bei amu makerike reneka.’

³ Eleki tamata mere inoake me lalei be, ‘Au ono elikare? Auku ntuane iruluke au bei auku makerike reneka, pine au andinu po au ktili mo, kai au raka kotie po au asomi. ⁴ Au rekwa saisa rebe namake au onore peneka, leke masike au rulu bei auku makerike meije po au supu ebea bokala leke au rue kaisi.’

⁵ Eleki ikoti tamata rebe esi utane eni elake eni taneiaru. Hoko ibeteke loko ile menaije be, ‘Autane saisa bei auku elake eni taneiaru?’

⁶ Eleki tamata mere ibeteke be, ‘Leite saitune tempayana utune esa.’

Eleki maka rakare ibeteke loko tamata mere be, ‘Au ruluke bei amu utane. Arana amu sulate utane meije, arue leki sulate utane makete be amu utanaru leite saitune tempayana butu lima.’

⁷ Eleki ibeteke loko tamata sae leneka be, ‘Autane saisa?’ Eleki tamata mere iralake be, ‘Gandume likuta utune esa.’

Eleki tamata maka ature kepene kai tanei mere ibeteke lokoi be, ‘Au ruluke bei amu utane. Arana amu sulate utane meije, arue leki sulate utane makete be amu utanaru gandume likuta butu kwalu.’

⁸ Eleki iono ele mere ete tamata maketaru lekwe rebe esi utane bei eni ntuane mere. Ntuane mere irekwa mere kai iakue eni tamata maka ature kepene kai taneiaru irana eni ebearu laleisu.” Eleki Yesuse Ibeteke suike be, “Au alenake umpama mere ete imi le masike tamata rebe ihlaleke loko Tuhane more irekwa bei maka nikwa lalane leke supu untune bei eni ebearu, irekwa lesi bei tamata rebe ihlaleke lokoIje neka.

⁹ Lene mimise! Imi pake taneia mei nusa meije suke lulu Tuhane enkena kena tapa tamata

maketa kai supu ebe leke kena taneia mei nusa meije atia pusueule lia peneka kai imi mata peneka, imi supu misete kai Itrima imi kena misete ndete surga.”

Tamata rebe Tuhane Iono ikerike yelu mei nusa meije hoko tatike pine Iono ikerike yelu ndete surga 16:10-15

¹⁰ “Tamata rebe inkwakwa kena ikerike loko makerike tone hoko ikerike loko makerike elake nkwaka lekwe. Po tamata rebe ikerike loko makerike tone nkawaka mo hoko ikerike loko makerike elake nkawa mo lekwe. ¹¹ Sepo Tuhane Ipersaye imi loko yelu mei nusa meije mo hoko Ipersaye imi mo lekwe loko yelu ndete surga. ¹² Kai sepo araka tamata makete eni tanei mise mo, hoko amu taneiaru Alla Irilukelu mo.

¹³ Tamata esa iono tamata makerike ete sie luaya mo. Le sepo ikerike ete sie luaya, hoko laleije tiake sae yo laleije mise kai saere, kai ikerike mise ete sae, yo saere ikerike mise etei mo. Ete imire sakesa neka, imi nete loko nusa meije esi taneiaru rame hoko imi kerike mise ete Allare saisa mo.”

¹⁴ Tamata Parisiaru esi lene Yesuse Eni lepata meru hoko esi malieNi le sie meru tamata maka lale loko kepene. ¹⁵ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Imi bunike imi nsalalaru po Alla Irekwa lalemi. Le saisa rebe tamata esi noakele mise titinaije Tuhane laleIje tiakele le mere tiaie titinai.”

Tuhane Eni lepataru eti pelare sirike mo 16:16-18

¹⁶ “Lepata rebe Musa ilekiule kai hnauna rebe nabiaru esi lekiule, etiluke lalane ete imi bei akmena sa roma petu Yohanese maka baptise neka. Menai bei kena Yohanese mere esi alenake Sou

Misete kena Alla Ipletæ ite tamatare, hoko tamata esi atula kena supu rue kai Alla kena Alla Ipletare. ¹⁷ Ele mere po Alla Eni hukuma rebe Musa ileki-ule, eti pelare sirike mo. Masike nusa meije atiae, po hurupe esa pise titike esa lekwe rebe ileki pende sirike mo.

¹⁸ Hoko sire pine ihleke eni bina eleki ikai bina makete, lulu Allare isablia. Kai sire pine ikai bina rebe ihlekeije, lulu Allare isablia lekwe.”

Tamata rebe eni taneia bokala po ilene loko Alla mo, kai tamata rebe eni tanei sae mo po ilene loko Alla

16:19-31

¹⁹ Eleki Yesuse Ialena kena umpama be, “Tamata sae me eni taneia bokala, ialike lapu nanuke mahmelane rebe piasare esi belini elake kai pela petu laleiije ndina titinai le eni taneia meru. ²⁰ Eleki me eni metu uluije, tamata susate sae me eni nane Lasaruse intulu. Nanakwalaije penu kena oana. ²¹ Lasaruse lalei kena ikane manana oai rebe utetu bei tamata tanei bokala mere eni meja maka kane. Batuke ele mere mo, po asuaru lekwe uluake lamu eni oanaru.

²² Eleki takwali mo Lasaruse imata, eleki malekataru bitikeni, kerini loko Abrahame lolete surga. Eleki tamata rebe eni taneia bokalare lekwe imata kai esi hnoukeni. ²³ Eleki takunuije keu lope otoi susate titinai eti pela neka. Kena isupu susate me otoi susate titinaije, ilimese bei lauke lolete yo iselu Lasaruse irue sakesa kai Abrahame. ²⁴ Eleki ikoti be, ‘Ntuane Abrahame, lalemu noa au noma! Ulake Lasaruse ilutu balaije

kena kwele leke ilomei tolae kena meikue le au blake kera kuate kena auwe meije!’

²⁵ Po Abrahame iombe, ‘Kuanae anete, kena amata mosare asupu pusue taneia rebe miseta, yo Lasaruse isupu rebe tiaru kai susate neka. Hoko meije isupu misete yo asupu susate. ²⁶ Kai kweune elake titinai rebe sae isabu tekwa more ereba ite, leke sire pine isuka keu bei mei ami lome loko imire saisa mo, kai bei me imi lomei loko amire saisa mo.’

²⁷ Tamata mere iombe, ‘Sepo ele mere hoko au kotie beimu leke aulake Lasaruse ikeu me amaku eni luma. ²⁸ Le kwaliku sie limaya sa, hoko iah-nausi mimise leke esi lulu auku hidupe yake kai esi kusu kena otoi susate meije yanoma.’

²⁹ Po Abrahame iombe, ‘Bukua rebe Musa kai nabiaru esi leki Alla Eni lapataru eme kaisi peneka, hoko sebeie esi lulu neka.’

³⁰ Eleki tamata mere iombe, ‘Mo, amate Abrahame, sepo tamata matale sae ikwana suike kai ikeu beteke etesi hoko esi hlaleke loko Alla kai esi hleke bei ono dosa.’

³¹ Abrahame iombe, ‘Sepo esi lulu saisa rebe Musa kai nabiaru esi lekiule mo, hoko sakesa neka. Masike tamata matale ikwana suike kai beteke etesi, esi lulul more neka.’ ”

17

Imi ono eti tamata maketa esi ono dosa yake!

17:1-4

(Mat. 18:6-7, 21-22; Mrk. 9:42)

¹ Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Piasare tamata iono tamata makete iono dosa. Po sire pine iono tamata makete iono dosa, isupu

susate ela titinai. ² Sepo imi ono tamata rebe ipakuna mo, rebe ihlaleke loko Aure iono dosa, imi supu hukumane elake titinai lesi bei esi lo imi mokane kena batu elake eleki poiemi lope meite nanuke eleki bature molo le imi.* ³ Hoko imi raka mimise!

Sepo kwalimu pise betamu iono dosa, lakeni. Po sepo ikotie sala kai ihleke bei maka ono dosa hoko ampuneni neka. ⁴ Sepo iono dosa etemu petu esare rebai itu, kai pela rebai iluake lokomu pine ibeteke be, ‘Au ono dosa etemu kai kotie sala’, eleki ihleke bei maka ono dosa, hoko ampuneni neka.”

Hlaleke *17:5-6*

⁵ Eleki Eni maka ulakaru esi beteke lokoI be, “Tuhane, tapa ami leke ami hlaleke ktili loko Alla.”

⁶ Eleki Tuhane Yesuse Iralakesi be, “Sepo imi maka hlaleke loko Allare masike tone saka sasawi inai†, po imi beteke loko ara aini meije be, ‘Boritemu kai kusu ndau meite,’ hoko elene lokomu.”

Tamata eni hidupe kena layani ete Tuhane *17:7-10*

⁷ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Bei imire sire pine eni tamata makerike ileu bei maka andinu pise bei maka ala binatangane, eleki ibeteke loko eni tamata makerike mere kena kane sosolire? ⁸ Sae iono

* **17:2** Tamata leini esi noake ayate mere ebeteke tamata rebe esi hlaleke loko Tuhane resa hoko ihlaleke ktili mosa, leini esi noake ayate meije ebeteke kwetela, kai leini esi noake ayate meije ebeteke tamata rebe eku esi hlaleke resare esi ono dosa. † **17:6** Sasawi inai: sasawi inai mere inai tone po ekusu eleki namake pine eono ai elake.

ele mere mo. Po ibeteke loko tamata makerike mere be, “Tolae manane eteku leke au kane. Kai aalike pakiane misete leke arue raka au kane eti au kane pela, pine akane sa.”⁹ Kai masike tamata makerike mere ikerike loko eni makerike pela peneka po tamata mere ikotie trima kasi bei tamata makerike mere mo.¹⁰ Ete imi lekwe ele mere neka. Sepo imi layani saisa rebe Au ulake imi layanire hoko tatike pine imi beteke be, “Amire batuke Amu tamata makerike, ami suka saisa rebe Aulake ami onore.”

Yesuse Iono tamata makerake kusta sie butu esa esi mise

17:11-19

¹¹ Eleki kena Yesuse Ikeu me kota Yerusaleme, Ikeue otoi Galilea kai Samaria esi ote. ¹² Eleki kena Ikusu hena sae me, tamata makerake usai kai tinaiju puluele sie butu esa esi luake lokoI. Esi kele lau beiNi.‡ ¹³ Kai esi kloloe be, “Yesuse, Kuru, laleuMe noa ami noma!”

¹⁴ Eleki Yesue Ilimese lokosi kai Ibeteke be, “Imi keu aseluke nanakwalami ete imamaru. Imi lene loko Musa eni pleta kena tamata rebe imise bei makerake usai kai tinaiju puluele!” Eleki kena esi me lalane tlai sa kena keu loko imame, esi makerake sirike beisi peneka.

¹⁵ Eleki ile sae bei sie butu esa meru iselu be imise peneka, eleki ileu kena isike Alla kena na elake. ¹⁶ Eleki ile mere itatu me Yesuse Eni lelale kai ikotie trima kasi bei Yesuse. Tamata mere tamata Samaria, tamata Yahudi mo. ¹⁷ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Sie butu esa meru esi mise pususi peneka! Yo sie sikwaru esi etia? ¹⁸ Sie meru

---

‡ **17:12** kele lau: kena mere tamata makerake usai kai tinaiju puluele isupu lake kena tehaike tamata piasa.

esi lomei suike kena kotie trima kasi bei Tuhane moneka batuke ile esa meije, rebe tamata Yahudi more o?” ¹⁹ Eleki Yesuse Ibeteke loko tamata mere be, “Keleke kai aleu. Amu makerake emise peneka le ahlaleke ktili lokoKu.”

Tanda kena Alla Iluake Ipletae tamata

17:20-37

(Mat. 24:23-28, 37-41)

²⁰ Tamata Parisiaru esi tneu Yesuse be, “Tatike pine Alla Iluake, Ipletae ite tamata mei nusa meije saka kamale elake petu ila.” Eleki Yesuse Iralakesi be, “Alla Ipletare esi tanda kena selure sae mo.

²¹ Kai tamata esi beteke mo be, ‘Selu, Alla Ipletare ete meije pise ete mpaije. Le meije Alla Ipletae imi me lalemi menai peneka.’ ”

²² Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Roma esi peture imi suka selu Au, Tamata Eni Nanare petu kuesa noma, po imi supu selu Au mo. ²³ Kai tatike pine tamata esi beteke ete imi be selu Iete mpaije pise Iete meije, po imi keu lokosi yake kai keu lulusi yake. ²⁴ Le tatike pine Au, Tamata Eni Nanare Au luake suike ele mere mo. Au, Tamata Eni Nanare, Au luake suike sakesa kai silane baeke ehita bei lanite uwei roma lanite uwei. ²⁵ Po Alla Eni rencanare Au supu susate elake mina kai tamata rebai meije esi suka Au mo, eleki esi trima Au mo, pine Au luake suike kena petu sae me.

²⁶ Petu kena Au, Tamata Eni Nanae meije, Au luake suike, tamata esi rekwa mo be Alla Ihukumesi. Hoko esi hidupe sakesa kai kena petua akmena Nu eri ruere neka. ²⁷ Batuke esi noake loko maka kane, kinu kai esi kai lomai rame eti Nu ikusu kena

bote elake kai kwele lolo nusare eti tamataru esi mata pususi.

²⁸ Kai sakesa kai kena Lote, tamata esi kane, kinu, abeli, andinu kai eleke luma. ²⁹ Po kena Lote isiri bei Sodome, auwe kai walirane rulu hoko kota mere esi tamataru esi mata pususi.

³⁰ Kena Au, Tamata Eni Nanare, Au luake suike lekwe, tamata esi noake mo be Au luake kena teu pakala pamuli sosolike. ³¹ Kena mere imi nete imi taneiaru yake! Tamata rebe esi rue kena otoi maka malama ndete luma muline, rulu leke naya po kusu kena rana yelu me luma lalei yanoma. Tamata me ndinu, leu kena rana sasaisa yanoma.

³² Imi nete loko Lote eni binare, isupu susate le lalei loko eni taneiaru. ³³ Masike esi bunu imi le imi suka lulu Au, hoko mula mo le imi supu rue kai Alla eti pela. Po sepo imi suka lulu Alla mo leke mata yake, hoko imi supu rue kai Alla eti pela mo.

³⁴ Lene mimise! Kena Au luake suike, kpetu mere sie luaya rebe esi ntulu kena niane esa, ile rebe ihlaleke loko Aure isupu hlamate, yo ile makete rebe ihlaleke loko Au more isupu hlamate mo.

³⁵ Eleki bina lua rebe esi tutu gandume, ile rebe ihlaleke loko Aure isupu hlamate yo ile makete rebe ihlaleke loko Au more isupu hlamate mo.

³⁶ [Sie luaya rebe esi me ndinure, ile sae isupu keru yo ile saere sebeieni.]§”

³⁷ Eleki Yesuse Eni maka luluaru esi beteke loko Yesuse be, “Tatike pine Tuhane Aluake suike etia?” Eleki Yesuse Iralakesi kena umpama be, “Sepo tamata imata, imi rekwa, le imi selu bei manu maka kane matale ulupuke lomai me otoi matale.

---

§ 17:36 Ayate meije kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

Au lekwe ele mere neka, sepo Au luake suike pusue tamata rekwaē.”

18

Kotie loko Tuhane rame le ite hlaleke be tatike pine Itapa ite

18:1-8

¹ Eleki meije Yesuse Ialena kena umpama ete Eni maka luluaru leke Iatetukesi kotie loko Alla rame. Saisa rebe imi kotiele bei Allare masike Iirilukele mosare po imi noake yake be Alla Ilene imi kotie lokoIje mo. ² Yesuse Ibeteke be, “Kota sae me, ete mere tamata maka teu pakala rebe rilai le Alla mo kai iholmate tamata mo irue ete mere. ³ Kai me kota mere, bina balu sae me iluake rame loko tamata maka teu pakala mere kai ibeteke lokoi be, ‘Alepa tapa au kena tamata rebe iono pakala kai aure mina.’

⁴ Masike matabinane mere ikotie beini rebai boka po tamata maka teu pakala mere ilene lokoi mo, ⁵ po tamata maka teu pakala mere inoake me lalei be, ‘Bina balu meije itoneke au kuate hoko mise lesi au lepa tapai kena eni pakalare leke iluake lokoku kena itoneke au kuate yanoma.’ ”

⁶ Eleki Tuhane Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Nete mimise loko saisas rebe tamata maka teu pakala tiaē mere ibetekele. ⁷ Alla Isuka tapa imi lesi bei maka teu pakala mere. Alla Itapa Eni maka lulua rebe esi hlaleke lokoI kai kotie lokoI pela pita kai kpetu. Kai Alla Itapaise, Itatike takwali moneka. ⁸ Imi lene mimise le tatike pine Iralake imi sosoli. Po kena Au, Tamata Eni Nanae luake suike lomeije tamata esi hlaleke loko Aure elika?

Au tetue tamata rebe esi hlaleke loko Aure esi boka mo piseo?"

Tuhane Itrima tamata rebe kwakwaeni more me oaIje

18:9-14

⁹ Yesuse Iatetuke kena tamata rebe iholmate tamata makete more kai inoake be me Alla oaIje, ile tamata nkenale neka. Yesuse Ialena kena umpama lokoi be, ¹⁰ "Tamata sie luaya esi keu me Tuhane Eni Luma kena kotie loko Alla. Tamata sae tamata Parisi kai tamata sae tamata maka kotie pajake. ¹¹ Eleki tamata Parisi mere ikele kai ikotie loko Alla be, 'Alla, au kotie trima kasi bei Ale, le au ono saka tamata maketa rebe esi ono dosaru mo: aure tamata ndeane mo, tamata nloene mo, tamata rebe sablia mo kai lupe tamata maka kotie pajake meije mo. ¹² Le miku esare au tahane tia senete rebai lua, au riluke bei auku taneiaru rebe lara butu esa ete Tuhane.'

¹³ Po tamata maka kotie pajake mere ikele lau beini, kai inehe kena bitike ului lolete lanite mo. Kaplalei titinai kai ikotie loko Alla be, 'Alla, laleMu noa au tamata dosa meije noma.' "

¹⁴ Yesuse Ibeteke lokosi be, "Imi lene loko Au mimise! Kena luasi leu me luma, tamata maka kotie pajake mere pine supu trima bei Tuhane, sakesa kai tamata nkenale me Tuhane oaIje, po Tamata Parisi mere supu trima mo. Le sire pine kwakwaeni, isupu holmate bei Alla mo. Po sire pine kwakwaeni mo, ile mere pine isupu trima kai supu holmate bei Alla."

Tuhane Itrima tamata rebe esi hlaleke lokoI saka kwete tona

18:15-17

(Mat. 19:13-15; Mrk. 10:13-16)

¹⁵ Eleki tamata esi liku esi kwete tona loko Yesuse, eleki esi kotie bei Yesuse leke Ikerikesi kai riluke misete ete kwetela meru. Po Eni maka luluaru esi ono tamata meru. ¹⁶ Po Yesuse Ikoti kwetela meru kai Ibeteke loko Eni maka luluaru be, “Lake esi keru kwete tona meiju lokoKu yake le tamata rebe kwakwaesi mo po esi hlaleke nunu saka kwetela ele meiju pine esi rue kai Alla kena Ipletæ pusue tamatare. ¹⁷ Imi lene mimise! Tamata rebe ihlaleke loko Tuhane sakesa kai kwete tonaru esi hlaleke mo, hoko tatike pine kena Ipletæ pusue tamatare, irue tehaike Alla mo.”

Tamata rebe eni taneia boka susa kena rue tehaike Alla kena Ipletæ ite

18:18-30

(Mat. 19:16-30; Mrk. 10:17-31)

¹⁸ Eleki tamata elake sae me ibeteke loko Yesuse be, “Kuru, Ale tamata misete. Au ono saisa leke kena au matare au supu rue tehaike Allare?”

¹⁹ Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Le mula pine abeteke Au misere? Pusue tamatare sae imise mo batuke Alla ruai. ²⁰ Arekwa pusue Alla Eni pletaru peneka hoko: ‘Asablia yake, abunu yake, andea yake, aono saksi palani yake, holmate amamu kai inamu.’ ”

²¹ Tamata mere iombe, “Kuru, au lulu pusue pleta meije bei kena auru tone sa.”

²² Yesuse Iombe, “Alulu pleta esa mosa: ‘Akeu abelie amu yelu pusulu eleki riluke esi kepene ete

tamata susate hoko mere sakesa kai atola taneaia ndete surga. Mere pela pine alomei lulu Au sa!”

²³ Eleki kena tamata mere ilene ele mere, kaplalei le eni kepena bokala.

²⁴ Yesuse Ilimese lokoi kai Ibetেকে be, “Tamata rebe eni taneaia bokala hoko susa titinai kena iono Alla Eni tamata kena Alla Ipletæ tamatare.

²⁵ Mire lesi ete binatane elake rebe kotiele untare ekusu lalune benaije bei tamata rebe eni taneaia bokalaru iono Alla Eni tamata kena Ipletæ tamatare.”

²⁶ Eleki tamata rebe esi lene Yesuse Ibetেকে ele mere esi betেকে loko Yesuse be, “Sepo susa ele mere hoko sire pine isupu hlamate bei Allare?”

²⁷ Yesuse Iombe, “Batuke Alla Iono hlamate ete imi tamata. Alla Iono sasaisa neka. Imi tamatare, imi ono sasaisa mo.”

²⁸ Petruse iombe, “Kuru, Ami tola amiki yelu pusulu peneka eleki ami luluMu!”

²⁹ Yesuse Iombe, “Imi lene loko Au mimise! Sire neka pine ikeu bei eni luma, eni bina, eni kwalini pise betai, amai pise inai kai eni nanae le ilayani Tuhane leke ruai kai tamata makete lekwe esi ono Alla Eni tamata kena Ipletæ tamatare, ³⁰ hoko isupu misete elake bei Alla mei nusa meije, lesi bei isebie eni bina, kwalini, betai, amai, inai, eni nanae kai eni luma. Eleki kena imatare irue kai Alla eti pela.”

Yesuse Ibetেকে সুইকে be, “Lau mo Au matare reneka”

18:31-34

(Mat. 20:17-19; Mrk. 10:32-34)

³¹ Eleki Yesuse Ikoti Eni maka lulua butu esa lesini luaru eleki Ibetেকে lokosi be, “Meije ite keu lolete Yerusaleme hoko saisa rebe nabiaru

esi lekie kena Au, Tamata Eni Nanare uono tinai neka. ³² Le esi riluke Au ete tamata rebe esi rekwa Alla mosa, eleki esi aboroeKu kai esi toeKu, ³³ kai esi teta Au rebai boka eleki esi bunu Au. Po ele petu luare Au kwana suike bei matale.”

³⁴ Po Yesuse Eni maka luluaru esi nati saisa rebe Yesuse Ibeteketele mo. Le pusu meru lupe supu bunikelu beisi hoko esi nanti saisa rebe Yesuse Ibeteketele mo.

Yesuse Iono tamata matapolale sae imise

18:35-43

(Mat. 20:29-34; Mrk. 10:46-52)

³⁵ Eleki kena Yesuse Imei Ikusu kota Yeriho nere, ete mere tamata matapolale sae irue kokotie me lalane leine. ³⁶ Eleki kena ilene be tamata bokala esi lia hoko itneu be, “Saisa mere?”

³⁷ Eleki esi beteke etei be, “Yesuse bei Nasarete Iliia.”

³⁸ Eleki ibiuwe be, “Yesuse, Kamale Dauta eni Anubu, laleMu noaku noma!”

³⁹ Eleki tamata rebe esi akmenare esi lakeni leke indene. Po ibiuwe ktili lesi leneka be, “Kamale Dauta eni Anubu, laleMu noaku noma!”

⁴⁰ Eleki Yesuse Ikele kai Iulake keru tamata mere lokoI. Eleki kena itehaike Yesuse, Ibetekete lokoI be, ⁴¹ “Akoti Au leke Au ono saisa ete ale?” Eleki tamata mere ibetekete loko Yesuse be, “Ntuane, leke au selu!”

⁴² Eleki Yesuse Ibetekete lokoI be, “Ahlaleke lokoKu peneka, hoko Au ono amise. Aselu!”

⁴³ Kena mere neka isupu selu sosoli hoko ilulu Yesuse kai isike Alla. Kai tamata bokala esi selu saisa rebe Yesuse Ionore, esi isike Alla.

19

Sakeuse ihleke bei ono dosa kai ilulu Yesuse

19:1-10

- ¹ Yesuse Ikusu kota Yeriho, Ikeue kota laleije.
- ² Ete me kota mere tamata sae eni nane Sakeuse. Tamata mere iono elake ete tamata maka kotie pajake, kai eni taneiaru boka titinai. ³ Sakeuse lalei kena iselu Yesuse po saisa mo le tamata esi boka kuate kai iroko. ⁴ Eleki ibala akmena bei tamata bokala meru eleki isa kena ai elake sae me lalane leine rebe Yesuse Ikeuele, leke iselu Yesuse. ⁵ Kena Yesuse Iroma otoi mere, Ilimese lolete eleki Ibeteke be, “Sakeuse rulu lomei le petu meije Au suka keu me amu luma kai ntulu ete mere.”
- ⁶ Eleki Sakeuse irulu nununu kai laleije ndina titinai. Eleki itrima Yesuse me eni luma ne. ⁷ Po tamata bokala rebe esi selu ele mere esi muruke be, “E, selu. Yesuse Iruue kai tamata rebe eni dosa elake le mula?”
- ⁸ Eleki Sakeuse ikele kai ibeteke loko Tuhane Yesuse be, “Tuhane, au lara luake auku taneiaru eleki au rilukele ete tamata susate kai tamata sire pine au lemakeni le eni kepene, au leuke eteije esi bokalaru rebai ata bei rebe au rana beine.”
- ⁹ Yesuse Ibeteke lokoi be, “Petu meije ale kai amu luma toini pusumi supu hlamate bei Alla, le atiluke ruamu peneka be ale Abrahame eni anubu lekwe. ¹⁰ Au, Tamata Eni Nanae meije, Au luake lomei kena nikwa kai ono hlamate tamata rebe saka domba rebe sirikele bei esi upuije, leke esi supu hukumane le esi dosaru yake.”

*Tamata rebe isupu persaya kena yelu tona,
tatike pine isupu persaye kena yelu elaka lekwe*

19:11-27

(Mat. 25:14-30)

¹¹ Tamata bokala esi lene loko Yesuse Eni hnau-naru, hoko Ialena kena umpama etesi. Le petu mere Yesuse kai Eni maka luluaru esi tehaike kota Yerusalem kai tamata meru esi betinake Yesuse Ipletae nusare menaije repeneka. ¹² Yesuse Ibeteke be, “Tamata elake sae me rebe eni taneaia boka, ikeu me kota sae me lau titinai leke lantikeni kena kamale pine ileu pleta me eni hena. ¹³ Kena ikeu mosare, ikoti eni tamata makerike sie butu esa eleki iriluke kepene mase matai butu esa papelakesi, eleki ibeteke lokosi be, ‘Imi pake kepene meije kena imi abeli, eti au leu.’

¹⁴ Po kena ikeu peneka, eni tamataru laleisu tiakeni eleki esi ulake keu lului kena beteke ete tamata elake me kota mere be, ‘Ami suka tamata meije iono kamale ete ami mo.’

¹⁵ Eleki kena bitikeni kena kamale pela peneka, eleki ileu. Eleki iulake koti eni tamata makerika rebe iriluke kepene eteise leke irekwa be esi abeli kenare esi untune ila. ¹⁶ Eleki ile rebe iluake akmenare ibeteke be, ‘Ntuane kamale, kepene mase matai rebe arilukele ete aure au supu untune kepene mase matai butu esa.’ ¹⁷ Eleki ibeteke loko ile mere be, ‘Amu makerike mise kuate. Ale, auku tamata makerike misete. Makerike tone akerike loko mise peneka hoko au riluke akbasae kotaya butu esa.’ ¹⁸ Eleki eni tamata makerike saere iluake kai ibeteke be, ‘Ntuane kamale, kepene mase matai rebe arilukele ete aure, au supu untune kepene mase matai lima.’ ¹⁹ Eleki ibeteke loko eni tamata makerike mere be, ‘Ete ale, au riluke akbasae kotaya lima.’ ²⁰ Eleki eni makerike sae leneka iluake kai ibeteke be, ‘Ntuane kamale, meije amu kepene mase matai rebe arilukele,

au hnoukele kukuru kena lenso, ²¹ le rilaku le ale, le ntuane aktolo kuate. Arana kepene rebe tamata makete esi tolae kena banke lekwe, kai arana tnanele esi hasile rebe ruamu atnane mo.’
²² Eleki kamale mere iombe, ‘Makerike neune. Au hukume ale lulu amu lepate. Arekwa be aure tamata ktolone rebe rana saisa rebe aukue mo kai au rana hasile bei saisa rebe au atnanele mo.’
²³ Hoko le mula pine auku kepene akusue kena banke more? Leke au leure au rana auku kepene mere kai esi bunare?

²⁴ Eleki ibeteke loko tamata rebe esi kele ete mere be, ‘Rana kepe mase matai mere beini eleki rilukele ete tamata rebe eni kepene matai butu esare.’

²⁵ Po esi beteke loko ntuane mere be, ‘Ntuane, eni kepene matai butu esa peneka.’

²⁶ Po kamale iombe, ‘Imi lene mimise! Sire rebe ilayani au mise, isupu bokala lesi. Po sire rebe ilayani au mise more, isupu tone kai au rana leuke beini lekwe. ²⁷ Kai meije pusue auku musuaru rebe esi suka au ono kamale etesi more, kerisi lomei kai bunusi mei oakue.’ ”

Yesuse Ikusu kota Yerusaleme

19:28-40

(Mat. 21:1-11; Mrk. 11:1-11; Yoh. 12:12-19)

²⁸⁻²⁹ Eleki kena Yesuse Ilepae pusue meru, Ikeu siba akmena beisi lolete kota Yerusaleme. Eleki Yesuse kai Eni maka luluaru esi luake me hena Betpage kai hena Betania me ulate Saitune aini bokalaru. Eleki Yesuse Iulake Eni maka lulua sie luaya si kei akmena loko hena esi tehaikele pende. Ibeteke loko luasi be, ³⁰ “Luami keu akmena lora hena kai kena luami kusu henare, ete mere imi selu binatangane keledai tlai esa esi lo kena mekute.

Keledai tlai mere tamata sae isa kwale mosa. Eleki luami lutae kai neha lomei lokoKu. ³¹ Sepo tamata itneu imi be, ‘Imi luta keledai tlai mere le mula?’ Imi ralakeni be, ‘Tuhane Ipakele.’ ”

³² Eleki kwetela lua rebe Yesuse Iulakeise esi keu, hoko kena luasi kusu henare, esi tetue keledai tlai esi loe lulu Yesuse Ibetekele. ³³ Eleki kena luasi luta keledai tlai mere, tamata rebe esi keledai tlai mere esi beteke loko luasi be, “Le mula pine imi luta keledai tlai mere?”

³⁴ Eleki luasi beteke be, “Tuhane Ipakele.”

³⁵ Eleki esi keru keledai tlai mere loko Yesuse. Eleki Eni maka luluaru esi tola esi lapuna mei muliaru ndete keledai tlaije kai esi buake Yesuse Iruke kenae. ³⁶ Kai kena Yesuse Ikeu kena keledai tlai mere tamata bokala esi tolai esi lapu nanukaru me lalane.

³⁷ Kena esi tehaike Yerusaleme, me lalane ruluke bei ndete ulate Saitune aini bokala, pusue Eni maka luluaru lalesi ndina kai esi isike Alla ela titinai le esi selu Iaseluke kbasu bokala peneka. Esi kloloe loko Alla be,

³⁸ Isike kamale elake. Aluke kena Tuhane eni nane! Meije Alla Ale rebe ndete surga kai ami tamata mei nusa meije pusuma rue mise! Amu kbasare hita lakwai esa ndete surga rebe nanu titinai!”*

³⁹ Eleki tamata Parisia lua pise telu esi sakesa kai tamata bokala meru esi beteke loko Yesuse be, “Kuru, lake Amu maka luluaru.”

⁴⁰ Eleki Yesuse Iombe, “Imi lene loko Au mimise! Sepo esi ndene, hoko batua meiju ululusi kai ubi-uwe leke isike Alla.”

---

* **19:38** Isi. 118:26

Yesuse Iranie kota Yerusaleme

19:41-44

⁴¹ Kai kena esi tehaike kota Yerusaleme peneka, eleki kena Yesuse Iselu kota mere hoko Iraniele, ⁴² kai Ibeteke be, “Au laleKu susa le tamata me kota Yerusaleme! Mise lesi petu meije ruasi rekwa sire pine Ikbasaesi kena esi rue misere. Po meije lalane kena rue misere bunike beisi sa. ⁴³ Le roma esi petu, tamata rebe esi suka tamata Yerusaleme mo esi luake kehohi kotare bei papelake esi leinu eleki esi ono stelene kehohi kotare mpe tla leke tamata bei kota meije esi naya moneka. ⁴⁴ Hoko esi atia esi tamataru kai esi lumaru eti unesa kai tapele le Alla Iluake kena Ihlamate tamatare, esi trimal mo.”

Yesuse Isui maka abelia bei Tuhane Eni Luma

19:45-48

(Mat. 21:12-17; Mrk. 11:15-19; Yoh. 2:13-22)

⁴⁵ Eleki Yesuse Ikusu me Tuhane Eni Luma. Eleki Isui tamata maka abelia ete mere. ⁴⁶ Ibeteke lokosi be, “Alla Ibeteke me Eni lepate rebe lekire be:

“Tamata esi rekwa Auku Lumare otoi kena maka kotie loko Au, po imi pake kena tamata ndeane esi otoi.”

⁴⁷ Pela petu Yesuse Iatetuke me Tuhane Eni Lumare. Imama elaka kai kuru Torataru kai tamata elaka esi nikwa lalane kena esi bunuI, ⁴⁸ po rilasi le tamata bokala meru le tamta bokala meru esi lulu Yesuse kai esi suka lene lokoI rame.

20

Yesuse Eni kbasare bei sire

20:1-8

(Mat. 21:23-27; Mrk. 11:27-33)

¹ Eleki kena rebai sae me Yesuse Ikusu me Tuhane Eni Luma kena Iatetuke Sou Misete bei Alla. Eleki imama elakaru kai kuru Torataru kai tamata Yahudiaru esi elaka mpai lale esi luake lokoI, ² eleki esi tneu Yesuse be, “Ntuane, Abeteke ete ami be sire iriluke kbasa ete Ale kena Aono yelu meru?”

³ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Hoko yele po Au tneu imi mina be, ⁴ Yohanese Ibaptise tamatare, isupu kbasa bei Alla pibe tamata?”

⁵ Eleki esi lepa loko lomai be, “Sepo ite beteke be, ‘Tuhane Iriluke kbasa mere ete Yohanese’, hoko tatike pine Yesuse Ibeteke be, ‘Le mula pine imi hlaleke loko Yohanese more? ⁶ Po sepo ite beteke be, ‘Bei tamata’, hoko tatike pine ite supu raba kena batu bei tamata makete. Le pususi hlaleke be Yohanese nabi bei Alla.”

⁷ Eleki esi beteke loko Yesuse be, “Ami rekwa mo.”

⁸ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Hoko yele, Au lekwe suka beteke mo be Au ono pusu yelu meru kena kbasa bei sire.”

Tamata Yahudi esi elakaru lupe tamata maka seba ndinu rebe ktolone

20:9-19

(Mat. 21:33-46; Mrk. 12:1-12)

⁹ Eleki Yesuse Ialena kena umpama ete tamata bokala meru be, “Tamata sae me iatnane anggure kwawi bokala. Eleki ndinu anggure mere iono tamata maketa esi sebae eleki ikeu takwali me otoi makete. ¹⁰ Kena esi taleije, ndinu upui mere iulake eni tamata makerike sae loko tamata maka seba mere leke isupu bei esi hasile. Po esi tetai

pine esi ulake ileu kai esi ono ikeri sasaisa mon-eka. ¹¹ Eleki ndinu upui mere iulake tamata makete loko tamata maka seba mere suike. Po esi tetai lekwe kai esi ono asomieni pine esi ulake ileu kai esi ono ikeri sasaisa more neka. ¹² Eleki ndinu upui mere iulake eni tamata makerike makete suike lekwe kena rebai telu, po esi tetai lekwe kai esi poini lopai ele mulini.

¹³ Eleki ndinu upui mere iombe, ‘Au ono saisa lekwe? Au ulake auku anae rebe au okine ikeu loko tamata maka seba mere tinake esi ono loko mise piseu.’

¹⁴ Eleki Eni nanare iluake loko tamata maka seba ndinure. Eleki esi selui bei ndinu anggure hoko esi beteke loko lomai be, ‘Meije ndinu upuije eni nanare hoko mai ite bunui leke ite supu ndinu anggure meije.’ ¹⁵ Eleki esi kerikeni kai esi poini lopai ale mulini pine esi bunui.”

Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Imi noake elika be tamata rebe eni ndinu anggure mere iluake, iono saisa ete tamata maka seba meru? ¹⁶ Iluake bei otoi mere eleki ibunu pusue tamata neuna meru eleki iriluke ndinu mere ete tamata makete.” Esi lene ele mere, esi beteke loko Yesuse be, “Uono ele mere yake!” ¹⁷ Eleki Yesuse Ilimese lokosi kai Ibeteke be, “Sepo ele mere hoko Alla Eni lepate kena Maka Hlamate rebe Tuhane ItalukeIne eono elia? Le Alla Eni lepate rebe lekire beteke elere:

‘Tamata esi kerike luma esi poie batu sae me po tatike pine batu mere kena elukue lili elake esi uweije.’

¹⁸ Tamata rebe itetu kena batu mere isupu kera lakwai esa kai tamata rebe batu mere etetu kenai

hoko esepei mutale.”

¹⁹ Eleki kuru Torata kai imama elakaru esi nikwa lalane kena kerike Yesuse kena mere neka le esi rekwa kai esi nati Yesuse Ialena kena umpama mere lokosi. Po rilasi le tamata make-taru hoko esi sebeie Yesuse.

Tamata Parisiaru esi tneu Yesuse kena pajake leke Iralake sala

20:20-26

(Mat. 22:15-22; Mrk. 12:13-17)

²⁰ Eleki kuru Torata kai imama elakaru esi limese luie Yesuse rame. Hoko esi ulake tamata kena esi limese luie Yesuse. Tamata meru esi ono lupe tamata misete hoko esi suka ono Yesuse ilepa saisa rebe eono kaisare isuka mo leke esi riluke Yesuse ete gubernure mere. ²¹ Eleki tamata meru esi tneu Yesuse be, “Kuru, ami rekwa be Abetekele tinai. Aatetuke saisa rebe Alla Isuka atetukele ete amire. Saisa rebe Alepaele masike tamata elakaru esi noake mere mise mo po rilaMu kena Alepae mo. ²² Hoko ite tamata Yehudi seli pajake ete kaisare tinai pibe mo?”

²³ Po Yesuse Irekwa be tamata meru lalesi lua hoko Ibeteke lokosi be, ²⁴ “Imi riluke kepene kena seli pajake ete Au mina leke Au selue.” Eleki Itneu be, “Tamata oalalei me kepene matai mije sire? Kai sire eni nane?” Eleki esi ralake Yesuse be, “Kaisare enie.”

²⁵ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi be, “Riluke Kaisare eniere ete Kaisare kai riluke Alla Eniere ete Alla.”

²⁶ Hoko esi supu ono Yesuse Iralake sala mo me tamata bokala meru. Tamata meru esi herane le Yesuse Iralake mise hoko esi ndene neka.

Yesuse Ilepā ktīli be tatike pine tamata matale esi kuana suike

20:27-40

(Mat. 22:23-33; Mrk. 12:18-27)

²⁷ Eleki tamata toini me esi nane tamata Saduki rebe esi hlaleke be tamata matale kwana suike moneka. Esi luake loko Yesuse kai esi lemāke lokoI leke Ilepā sala. Hoko esi beteke lokoI be, ²⁸ “Kuru, Musa ibetēke ete ami be, ‘Sepō kwalimu imata pine eni nanae sae mo hoko akai bina balu mere neka leke iruele nanae kena seli kwalimu.’ ²⁹ Eleki meije alena umpama kena kwalia sie itua. Kwali menare ikai eleki imata po eni nanae sae mo. ³⁰ Eleki kwalini nomore luare ikai bina balu mere eleki imata po eni nanae sae mo. ³¹ Eleki sakesa neka kwalini nomore telu eti kwalini nomore iture esi kai kai bina balu mere, eleki esi mata po esi nane sae mo. ³² Eleki bina balu mere imata lekwe. ³³ Eleki kena pususi kwana suike bei matale, bei kwalitoia sie itua meru sire pine iono mokwai ete bina balu mere, le pususi kai bina esa mere?

³⁴ Eleki Yesuse Iralakesi be, “Batuke tamata kwanale esi kai, ³⁵ po kena tamata rebe supu bitike kena kwana suike bei matale peneka kai kena Alla Ipletāe imi tamatare esi kai suike monēka. ³⁶ Le esi mata suike moneka le esi saka malekata peneka. Kai esi kwana suike bei matale peneka hoko Alla Eni nanae kenasi. ³⁷ Imi per-saye tamata matale ikwana suike mo. Po Musa ibetēke lekwe be tamata matale tatike pine kwana suike. Le Alla Ibetēke ete Musa ndete tapuane butuije be, ‘Aure Alla ete Abrahame, Isake kai Yakupe.’ Tuhane Ibetēke ele mere po Abrahame,

Isake, kai Yakupe esi mata peneka. ³⁸ Ile Alla ete tamata matale mo, po ete tamata kwanale neka. Hoko pusue Tuhane Eni jemate toini rebe esi mata pende, Tuhane Irekwa be tatike pine esi kwana suike.”

³⁹ Kena kuru Torataru esi lene ele mere, esi beteke loko Yesuse be, “Kuru, Aralake mise kuate.”

⁴⁰ Eleki nehe kena tneu sasaisa bei Yesuse suike moneka.

Maka Hlamate mere, Dauta Eni Tuhane kai eni anubu lekwe

20:41-44

(Mat. 22:41-46; Mrk. 12:35-37)

⁴¹ Eleki Yesuse Ibeteke loko kuru Torataru be, “Le mula pine tamata esi beteke be Maka Hlamate mere Irulu bei Dautare? ⁴² Le Dauta ruai beteke Alla Eni lepate kena Maka Hlamate me buku Isike Tuhane be,

‘Alla Ibeteke loko auku Tuhane be:

Arue sapleuke Auku makwanale rebe holmatele kai pleta sakesa kaiKu,*

⁴³ eleki tatike pine Au ono tamata rebe lalesi tiake Aure esi lene loko Ale neka.’

⁴⁴ Dauta ruai ikoti Maka Hlamate eni Tuhane hoko Dauta eni anubu kena Maka Hlamate elika lekwe?”

Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru leke keta bei kuru Torataru

20:45-47

(Mat. 23:1-36; Mrk. 12:38-40)

⁴⁵ Eleki kena tamata bokala esi lene Yesuse Iate-tuke sa, Ibeteke loko Eni maka luluaru be, ⁴⁶ “Imi keta bei kuru Torataru le kwakwaesi kuate. Esi suka pake lapune nanuke kai keu hole, eleki esi

---

* **20:42** Isi. 110:1

suka tamata esi lepae hlamate etesi me pasare. Eleki esi rue otoi misete lakwai esa me iteki luma maka kotie loko Allare, kai kena pesta hoko esi rue kena otoi misete rebe holmatele. ⁴⁷ Eleki esi paksa matabina balua esi layanisi kena esi tane-yaru. Eleki esi kotie loko Alla takwali lakwai esa leke tamata bokala esi noakeise tamata misete. Tamata saka kuru Torata meru sisupu hukumane bei Alla ktili lesi bei tamata makete.”

21

Matabina balu susate sae iriluke pusue eni kepene

21:1-4

(Mrk. 12:41-44)

¹ Yesuse Ime Tuhane Eni Lumare esi lalei, eleki Ibitike oalaleI Iselu tamata rebe esi tanei bokala esi kusu kepene kena otoi maka tola kepene, esi nane peti derma. ² Eleki Iselu matabina balu susate sae me iluake lomei kai ikusue kepene tone bei tembaga matai lua. ³ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Imi lene mimise! Matabina balu susate meije ikusu kepene boka lesi bei sie maketaru. ⁴ Le esi kusu kepene bokala bei esi tanea bokala, po matabina balu meije tamata susate hoko kepene sae mo. Masike ele mere po ikusue pusue eni kepene.”

Yesuse Ilepalo loko Tuhane Eni Lumare be namake atiae kai tamata esi supu susate

21:5-19

(Mat. 24:1-14; Mrk. 13:1-13)

⁵ Eleki kena sie luaya pise telua esi beteke be, “E, Tuhane Eni Lumare, selue nteki titinai le batuaru kai tanea rebe rilukelu ete Allare uandulikele.”

Po Yesuse Ibeteke lokosi be, ⁶ “Tatike pine petu sae me tamata bei otoi makete esi luake lomei kena atia Tuhane Eni Luma meije. Batua rebe utebabake lomaije, sae tebabake lomai moneka.”

⁷ Eleki Eni maka luluaru esi beteke loko Yesuse be, “Kuru, yelu rebe minae Abetekele uono petu ilare? Kai kena yelu meru uono mosare esi tandare saisa?”

⁸ Eleki Yesuse Ibeteke be, “Imi pusumi lene mimise leke imi supu lemake bei maka lemake rebe esi lepa loko petu Au luake suike yake. Esi beteke siere Maka Hlamate kai esi beteke be, takwali mo nusa meije atiare reneka po imi lene lokosi yake! ⁹ Eleki imi lene be nusaru lisa kai lomai kai hoha elake hoko hkutuke imi yake le pi sare nusa kai nusa esi lisa kai lomaije neka po nusare koho mosa.

¹⁰ Tatike pine nusa esi lisa kai nusa makete kai nusa rebe kamale ipletale lisa kai nusa rebe kamale makete ipletale lekwe. ¹¹ Eleki isu elake kena otoi bokala kai susae manane kai makerake kenasi. Kai imi selu kai rilami le tanda ntauta bei ndete lanite.

¹² Po kena yelu meru pusulu uono mosare, tamata esi kerike imi kai esi ono imi supu susate ela titinai eleki esi kusue imi me Yahudiaru esi luma ibada kai esi kusue imi kena bui eleki esi riluke imi ete tamata elakaru kai kamalaru le imi hlaleke loko Aure pe. ¹³ Eleki kena mere imi lepae Sou Misete bei Alla kena Au etesi. ¹⁴ Ele mere hoko saisa rebe imi noake kena lepa le imire imi rilami le yake, ¹⁵ le kena mere imi beteke saisa etesi neka, le imi beteke mere bei ruami mo po Au ono imi rekwa titinai kena imi beteke etesi eti esi rare kai imi moneka. ¹⁶ Kai amami, inami,

kawalimi, betami, imi luma toini kai imi ebearu esi ono susate ete imi. Kai esi bunu leini bei imia meru. ¹⁷ Kai tamata lalesi tiake imi le imi hlaleke loko Aure pe. ¹⁸ Po Au raka imi rame. ¹⁹ Kai sepo imi tahane hoko tatike pine imi supu hlamate bei Alla eti pela.”

Yesuse Ibeteke be tatike pine tamata ktolonaru esi atia kota Yerusaleme

21:20-24

(Mat. 24:15-21; Mrk. 13:14-19)

²⁰ “Eleki sepo imi selu solaluaru esi luake keholi kota Yerusaleme hoko imi rekwa be kota mere takwali mo atiae neka. ²¹ Kena mere tamata Yudea esi naya lolete ulate kai tamata rebe esi me kota Yerusaleme esi siri bei kotare kai rebe esi me kota muline, kusu lomei kota yanoma. ²² Le mere petu kena supu hukumane lulu lepata bei Alla rebe lekire emere peneka. ²³ Kena petu mere ete bina rebe esi keu blublulure kai bina rebe erisi susu kwete tone sare esi blake kera titinai. Le susate elake eluake ete kota mere kai Tuhane Ihukume pusue tamata meiju. ²⁴ Kai tamata leini esi supu bunu kena sari kai leini esi supu keru me pusue nusa tamata Yahudi more. Kai tamata Yahudi more esi pletae Yerusaleme kena ktiline eti roma petu rebe Tuhane Alla Iteure.”

Aure Tamata Eni Nanae rebe Au luake mei nusa meije

21:25-28

(Mat. 24:29-31; Mrk. 13:24-27)

²⁵ “Kai tatike pine ndete lanite lematai, bulane kai kmalearu selu tebikelu eti tamata rilasi le saisa rebe eono mere. Pusue nusa rilasi titinai le kohua elakaru esi tulei ela titinai. ²⁶ Eleki tamata rilasi titinai eti esi koli kai kleaesu kena esi selu yelu

rebe uono kena nusa meije, le kbasare rebe undete lanite unisu. ²⁷ Eleki kena petua meru tamata esi selu Au, Tamata Eni Nanae, Au luake suike lokomi kena moputi kai kena kbasare ktili titinai kai hita lakwai esa. ²⁸ Kai sepo imi selu yelu meru uono menai peneka hoko imi tahane lale kai lale ndina neka le takwali mo imi supu hlamate neka.”

Alena umpama kena ara aini

21:29-33

(Mat. 24:32-35; Mrk. 13:28-31)

²⁹ Eleki Yesuse Ibeteke lokosi kena alena umpama be, “Imi selu loko ara aini pise ai saisa neka. ³⁰ Sepo imi selu esi loine ukusu hoko imi rekwa be tale musute lau moneka. ³¹ Imi selu susata meru uono peneka hoko mere saka umpama meije imi rekwa be Alla Ipletae tamatare repeneka.

³² Imi lene lokoKu mimise! pusue yelu meije uono kena tamata rebai meije pusumi mata mosare. ³³ Tatike pine nusa meije atiae, po Auku lepataru rue eti pela!”

Imi rakami mimise

21:34-38

³⁴⁻³⁵ “Imi raka ruami mimise! Imi ono pesta kai nseli yake eleki ono yelu rebe neuna yake, pise imi noake imi hidupe yake. Leke petu Tuhane Iluake rebe hkutuke Iluake pende, imi nete loko petu mere. Le petu rebe Iluake, pusue tamata hkutukesi titinai. ³⁶ Imi nete kai namake rame kai kotie loko Alla rame leke imi ktili kena petu susata meru, eti Au, Tamata Eni Nanae, Au luake suike loko imi. Kena imi tetue Aure, rilami mo le imi sala sae mo.”

³⁷ Pela petu, kena pitare Yesuse Iatetuke me Tuhane Eni Luma po kena kpeture Ikeu lolete ulate saitune kena Intulu ete ndetere. ³⁸ Pela beleti tamata bokala esi luake me Tuhane Eni Luma leke esi lene Yesuse Iatetuke.

22

Imama elakaru kai kuru Torataru esi nikwa lalane kena bunu Yesuse

22:1-2

(*Mat. 26:1-5; Mrk. 14:1-2; Yoh. 11:45-53*)

¹ Eleki takwali mo pesta tamata Yahudiaru esi kane roti rebe pake raga more. Petu mere esi betekele petu Paska, petu tamata Yehudiaru esi nete suike loko Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire. ² Eleki imama elakaru kai kuru Torataru esi nikwa lalane ndendene kena kerike kai bunu Yesuse po rilasi le tamata bokala, le tinake esi nasu kai esi hoha hoko mere imama elaka kai kuru Torate ruasi sala.

Yudase isuka abelie Yesuse

22:3-6

(*Mat. 26:14-16; Mrk. 14:10-11*)

³ Eleki ro tiaru esi elake ekbasae Yudase rebe kotine Iskariote laleije. Yudase mere ile sae bei Yesuse Eni maka lulua butu esa lisini luaru. ⁴ Eleki Yudase ikeu loko imama elakaru kai tamata elaka rebe esi raka Tuhane Eni Lumare leke ilepa lupu kaisi be iriluke Yesuse eteise elika. ⁵ Hoko lalesi ndina titinai kai esi lepa lupu kena riluke kepene ete Yudase. ⁶ Eleki Yudase isuka kena rana kepena meru hoko bei petu mere inikwa petu misete kena riluke Yesuse etesi ndendene leke tamata maketa esi rekwa yake.

Yesuse Ilupuke Eni maka luluaru kena aknekae manane kena petu nete suike siri bei Mesire

22:7-13

(Mat. 26:17-25; Mrk. 14:12-21)

⁷ Eleki petu kena pesta tamata Yahudi esi kane roti rebe pake ragi more, hoko piasare esi bunu domba anai leke nete suike petua akmena rebe Alla Isirie esi ntuana menaru bei nusa Mesire. ⁸ Eleki Yesuse Iulake Petruse kai Yohanese be, “Luami keu aknekae manane kena ite kane sakesa leke ite nete suike loko Alla Isirie iteki ntuana menaru bei nusa Mesire.”

⁹ Esi ombe, “Kuru, ami nikwa otoi etia kena moa manane?”

¹⁰ Yesuse Iombe, “Imi keu ndete kotare, imi tetue mokwai sae iliku kwele kena hlau buini ihbora imi. Eleki imi keu lului eti ikusu luma,

¹¹ Eleki beteke kena luma upuije be amiki Kuru Itneu be, ‘Sokati etia kena Ikane manane sakesa kai Eni maka luluaru kena pesta nete suike Alla Isirie esi ntuana menaru bei Mesire?’ ¹² Eleki luma upui mere itiluke lumare esi sokati elake sae ndete tetu. Eleki imi aknekae manane ete mere.”

¹³ Eleki Petruse kai Yohanese luasi keu hoko esi selu saka Yesuse Ibeteke ete luasi. Eleki luasi aknekae manane kena pestare ete mere.

Meja Perjamuane

22:14-23

(Mat. 26:20-29; Mrk. 14:17-25; Yoh. 13:21-30; 1Kor. 11:23-25)

¹⁴ Eleki olase kena esi kane sakesa hoko Yesuse Iluake eleki Irue sakesa kai Eni maka luluaru pine esi kane. ¹⁵ Yesuse Ibeteke lokosi be, “LaleKu kena kane pesta nete suike Alla Isirie iteki ntuana menaru bei Mesire kai imi kena Au supu susate

mosare! ¹⁶ Imi lene mimise! Au kane sakesa kai imi le Au kane ele meije suike moneka roma petu rebe imi rue sakesa kai Alla kena Ipleta imi pusumi eti pelare.”

¹⁷ Eleki Yesuse Irana oba sae epenu kena anggure kweline eleki Ikotie trima kasi bei Alla eleki Ibeteke lokosi be, “Ranae kai imi pusumi kinu leleiye bei oba esa mere. ¹⁸ Imi lene mimise! Au kinu sakesa kai imi le Au kinu anggure kwelini meije moneka roma petu rebe imi rue sakesa kai Alla kena Ipletae imi pusumi eti pelare.”

¹⁹ Eleki Yesuse Irana roti, Ikotie trima kasi bei Alla eleki Ibire roti mere. Eleki Irilukele ete Eni maka luluaru kai Ibeteke be, “Meije nanakwalaKu rebe supu susate ete imi. Ono ele meije rame leke imi nete loko Au.”

²⁰ Ele mere lekwe kena esi kane pela Iriluke anggure kwelini etesi kai Ibeteke be, “Meije Auku lalakwe rebe bei imi pine ponikele leke ono taluke beluke bei Alla ete imi. Lau mo Au mata neka hoko Auku lalakwe siri leke imi rekwa be lepata bei Allare uono peneka.

²¹ Po Au beteke leke imi rekwa be tamata rebe iriluke Au ete tamata rebe laleisu tiake Au leke esi bunu Aure, imei isakesa kai ite mei meja meije.

²² Tatike pine Tamata Eni Nanae Isupu susate hoko Imata sa le Tuhane Iteu peneka. Po tatike pine tamata rebe iriluke Au loko tamata rebe esi bunu Aure, isupu susate ela titinai.” ²³ Eleki Eni maka luluaru esi lepa loko lomai be, “Bei itea meiju sire pine iono ele mere ete iteki kurure?”

Yesuse Eni maka luluaru esi rare kai lomai loko

*sire pine iela lesire**22:24-30*

²⁴ Eleki Yesuse Eni maka lularu esi rare kai lo-mai be beise sire pine iela lesire. ²⁵ Ele mere hoko Yesuse Ibeteke lokosi be, “Nusa rebe esi rekwa Alla more esi kamalaru esi pletae esi rayataru lulu esi sukare neka. Esi suka kotise maka tapa rayate. ²⁶ Po imi ono lulusi yake. Bei imire sire pine tamata elake, suke iono saka tamata rebe eni kbasa sae mo. Kai tamata elake suke ikerike saka tamata maka layani. ²⁷ Tamata rebe iela lesire mere ile rebe irue kanere po tamata rebe ilayanire mo. Po Au mei kai imire, Aure tamata maka layani.

²⁸ Kena Au supu susate, imi keu bei Au mo. ²⁹ Ele mere hoko Au riluke kbasa ete imi kena imi pleta saka AmaKu Iriluke kbasa ete Aure. ³⁰ Ele mere hoko lalemi ndina sakesa kai Au kena Au ono Kamale. Kai imi rue kena otoi maka pleta butu esa lesini luaru kena imi pletae nusa Israele esi sukua butu esa lesini luaru.”

Yesuse Ibeteke be namake Petruse iombe irek-waI mo

*22:31-34**(Mat. 26:31-35; Mrk. 14:27-31; Yoh. 13:36-38)*

³¹ Eleki Yesuse Iombe, “Simone, Simone, araka mimise! Le Alla Isebeie ro tiaru esi elake teheke ale, lupe tamata esi kbisi gandume esi kwesaije bei esi tinate leke tebi misete bei tiare. ³² Po Au kotie loko Alla etemu leke ahlaleke ktili loko Au rame. Kai kena ahlaleke loko Au ktili peneka, hoko aono amu kwalia maketaru esi hlaleke ktili loko Au lekwe.”

³³ Eleki Petruse ibeteke be, “Tuhane, masike au kusu bui kai au mata sakesa kaiMu po au lulu Ale rame.”

³⁴ Eleki Yesuse Ibeteke loko Petruse be, “Alene lokoKu mimise! Petu meije, kena kpetu meije neka, manu tulale etotlae mosare ale ruamu beteke rebai telu peneka be arekwa Au mo!”

Imi ruami akneka mise le tatike pine imi supu susate

22:35-38

³⁵ Eleki Yesuse Ibeteke loko Eni maka luluaru pususi be, “Kena Au ulake imi akmenare Au beteke ete imi be, ‘Imi keru kepepe yanoma, keru tase kai sandale yanoma.’ Hoko kena mere imi susa sasaisa o? Eleki esi ralake Yesuse be, ‘Mo, ami susa sasaisa mo.’ ”

³⁶ Yesuse Iombe, “Po meije, sire pine eni kepepe pise tase me hoko ikerie. Kai sire pine eni sari sae mo hoko iabelie eni lapune nanuke kena isabe sari. ³⁷ Imi lene lokoKu mimise! Imi ono ele mere le me Alla Eni lepata rebe lekire ebeteke Au elere: esi noake Aure tamata neune.

Alla Eni lepata rebe lekie mere uono reneka le teu peneka.”*

³⁸ Esi ombe, “Tuhane, selu ete meije sari nanuka lua mei.”

Yesuse Iombe, “Hleke! Lepa loko sari moneka!”

Yesuse Ikotie loko Alla ktili titinai me ulate Saitune aini bokala

22:39-46

(Mat. 26:36-46; Mrk. 14:32-42)

³⁹ Eleki Yesuse Isiri bei kotare hoko lupe piasare Ikeu lopai ulate Saitune aini bokalaru. Hoko

---

* **22:37** Yes. 53:12

Eni maka luluaru esi keu sakesa kaiNi. ⁴⁰ Eleki kena esi luake me ulate mere hoko Yesuse Ibeteke lokosi be, “Imi kotie loko Alla leke imi supu teheke bei ro tiaru esi elake, imi ono dosa mo.”

⁴¹ Eleki Yesuse ruaI lora toto beisi eleki Itatu lope tapele eleki Ikotie loko Alla be, ⁴² “AmaKu, sepo Asuka hoko Atapa Au mina leke tie Au bei susate rebe suke Au supue meije. Po lulu Auku sukare yake po lulu Amu sukare.” [⁴³ Eleki Malekate esa bei ndete lanite luake lokoI kena riluke ktiline eteI. ⁴⁴ Hoko Yesuse Isusa titinai hoko Ikotie loko Alla ktili titinai. Eni knatile ksu-lue saka lalakwe ktepu lope tapele.]†

⁴⁵ Eleki Yesuse Ileu lokosi kai Iselusi ntulu peneka le kaplalesi titinai. ⁴⁶ Eleki Ibeteke lokosi be, “Le mula pine imi ntulure? Imi betu kai imi kotie loko Alla leke imi supu teheke bei ro tiaru esi elake, imi ono dosa mo.”

Tamata esi luake kena esi kerike Yesuse

22:47-53

(Mat. 26:47-56; Mrk. 14:43-50; Yoh. 18:3-11)

⁴⁷ Eleki kena Yesuse Ilepai kai Eni maka luluaru sa, tamata bokala rebe esi suka kerike Yesuse esi luake sakesa kai Eni maka lulu sae bei sie butu esa lesini luaru rebe eni nane Yudase. Yudase ikeu akmena yo tamata bokala meru esi keu lului. Eleki Yudase itehaike Yesuse eleki iata Yesuse. ⁴⁸ Eleki Yesuse Ibeteke loko Yudase be, “Yudase, aata Au Tamata Eni Nanare mere tanda be aabelie Au o?”

⁴⁹ Eleki kena Yesuse Eni maka lulua rebe esi sakesa kaiNe, esi selu saisa rebe esi suka onore hoko esi beteke loko Yesuse be, “Tuhane, ami

† **22:44** Ayata meiju kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

lasasi kena sari noma!” ⁵⁰ Eleki sae bei Eni maka luluaru ilasa tamata makerike ete imame elake eni tinaloini makwanale.

⁵¹ Eleki Yesuse Ibeteke lokoi be, “Hleke! Ono suike ele mere moneka!” Eleki Yesuse Ikerike tamata mere tinaloine eleki emise suike sosoli.

⁵² Eleki Yesuse Ibeteke loko imama elakaru, elaka maka raka Tuhane Eni Lumare kai tamata Yahudiaru esi elaka rebe esi luake kena kerikeNi be, “Aure tamata maka atia pemerinta mo, hoko imi kerike aure, imi keru sari kai ai buai yake!

⁵³ Pela petu Au keu ndete Tuhane Eni Luma uwei keholi eleki Au atetuke ete mere takwali peneka, po imi kerike Au ete mere mo. Po yele, meije petu ete imi kena kerike Au le petu meije petu kena ro tiaru esi elake rebe maka pletae yelu neunaru ekbasa.”

*Petruse ilemake rebai telu be irekwa Yesuse mo
22:54-62*

*(Mat. 26:57-58, 69-75; Mrk. 14:53-54, 66-72;
Yoh. 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Eleki esi kerike Yesuse kai esi keruNi me imame elake lakwai esare eni lumare. Kai Petruse ilulu Yesuse bei lauke. ⁵⁵ Eleki me imame elake lakwai esare eni otoi kena malamare, tamata ete mere esi lupuke auwe eleki esi rue pasa keholie. Eleki Petruse irue pasa kaisi ete mere. ⁵⁶ Eleki bina makerike ete imame elake iluake eleki iselu Petruse irue kai tamata bokala meru, hoko ililakeni kai ibeteke be, “Tamata meije isakesa kai Yesuse lekwe.”

⁵⁷ Po Petruse ilemake be, “Mo, au rekwa ile mere mo.”

⁵⁸ Eleki takwali mo ile makete lekwe iselu Petruse kai ibeteke be, “Ale mere ile sae bei Yesuse

Eni tamata toini lekwe!” Po Petrusse ibeteke be, “Mo, Au mo!”

⁵⁹ Eleki kasuke olase ului, ile sae lekwe ibeteke be, “Tinai, tamata meije isakesa kai Yesuse lekwe le ile meije tamata Galilea.”

⁶⁰ Po Petrusse ibeteke be, “Mo, Au nati saisa rebe abeteke ete aure mo.” Eleki kena ilepa sa, manu tulale etotlae. ⁶¹ Eleki Tuhane Yesuse Ihali kai limese loko Petrusse. Eleki Petrusse inete suike loko Tuhane Yesuse Ibeteke be, “Manu tulale etotlae mosare abeteke rebai telu peneka be, Arekwa Au mo.” ⁶² Eleki isiri rani eti hnetekeni le isusa.

Esi toae Yesuse kai esi tetaI

22:63-65

(Mat. 26:67-68; Mrk. 14:65)

⁶³ Eleki tamata rebe esi raka Yesuse esi toaeNi kai esi tetaI. ⁶⁴ Esi obi oalaleIje eleki esi beteke lokoI be, “Abeteke be sire iteta Ale?” ⁶⁵ Kai lepata tiaae bokala lekwe rebe esi lepaele ete Yesuse.

Yesuse Isupu kerI loko imame elake

22:66-71

(Mat. 26:59-66; Mrk. 14:55-64; Yoh. 18:19-24)

⁶⁶ Eleki kena bebeleti lakwai esa Yahudiaru esi Tamata elakaru, imama elakaru kai kuru Torataru esi lupuke lomai kena teu lepate ete Yesuse le piasa sie meru pine esi teu pakala rebe ono sala kena agamare. Eleki tamata maka rakaru esi kerI Yesuse me oasi. ⁶⁷ Eleki esi beteke loko Yesuse be, “Sepa Ale Maka Hlamate hoko Abeteke ete ami.” Eleki Yesuse Iralake be, “Masike Au beteke ete imi po imi lene loko Au mo; ⁶⁸ kai masike Au tneu sasaisa loko imi po imi ralake Au mo. ⁶⁹ Bei petu meije Au, Tamata Eni Nanae Au

rue sapleuke Alla rebe Ikbasa lakwai esare Eni makwanale rebe holmatele.”

⁷⁰ Esi beteke loko Yesuse be, “Sepo ele mere hoko Ale, Alla Eni Nanae o?”

Yesuse Iombe, “Ye!e, lepate mere tinai! Aure Alla Eni Nanae.”

⁷¹ Esi beteke sosoli be, “Ite nikwa tamata kena tutuke Yesuse moneka le ruaI beteke Eni salare be Isakesa kai Alla.”

23

Yesuse Isupu keru loko Pilatuse

23:1-5

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mrk. 15:1-5; Yoh. 18:28-38)

¹ Eleki pusue agamare esi elaka maka teu pakalaru esi ulake keru Yesuse loko gubernure Pilatuse. ² Ete mere esi tutuke Yesuse be, “Ami selu Tamata meije Ikeru lalane tia e te tamata bokala. Kai Ibeteke loko tamata bokala leke esi seli pajake e te Kaisare yake le Ibeteke be Ile Maka Hlamate tamata kai Ile Kamale.”

³ Eleki Pilatuse ibeteke loko Yesuse be, “Ale, tamata Yahudiaru esi Kamale o?”

Eleki Yesuse Iralakeni be, “Ye!e, lepate mere tinai!”

⁴ Eleki Pilatuse ibeteke loko imama elakaru kai tamata bokala meru be, “Tamata meije Eni sala sasaisa mo kena Isupu hukumane.”

⁵ Po esi lepae tia e rame loko Yesuse be, “Eni hnaunaru elei pusue otoi Yudea peneka eti tamata esi ono hoha elake. Menai bei ndete Galilea eti roma e te meije.”

Yesuse Isupu keru loko Herodese

23:6-12

⁶ Pilatuse ilene mere eleki itneu be, “Tamata meije tamata Galilea o?” ⁷ Kena esi beteke be Yesuse tamata bei otoi rebe Herodese ipletaele, eleki iulake tamata esi kerini loko Herodese, kena mere Herodese ime Yerusaleme. ⁸ Kena Herodese iselu Yesuse, laleije ndina titinai le saisa rebe Yesuse Ionoule, Ilenelu takwali peneka, kai isuka kena tetue Yesuse. Ihlaleke be isupu selu Yesuse Iono tanda herane. ⁹ Bei mere hoko Herodese itneu Yesuse rebai bokala po Yesuse Iralakeni kwale mo. ¹⁰ Pusue imama elaka kai kuru Torata rebe esi ete mere esi kele lorau kai esi tutuke Yesuse kena nsalale elaka. ¹¹ Eleki Herodese kai eni solaluaru esi malie Yesuse kai esi sobueNi eti esi alike pakiane misete kenaI lupe kamale ipakele. Eleki esi leukeNi suike loko Pilatuse. ¹² Bei akmenare Herodese kai Pilatuse luasi nasuke lomai, po kena petu mere luasi ono ebe misete kai lomai.

*Tamata esi teu hukumane matale kena Yesuse
23:13-25*

(Mat. 27:15-26; Mrk. 15:6-15; Yoh. 18:39-19:16)

¹³ Eleki Pilatuse ilupuke imama elakaru kai tamata elakaru pususi kai tamata bokala, ¹⁴ kai ibeteke lokosi be, “Imi kerini tamata meije lomei lokoku le imi beteke be Ikeri hnauna tia e Roma esi pemerinta. Hoko meije au tneul mei imi oami loko lepata rebe imi lepaele kenaIJe peneka po tamata meije Iono tia sasaisa mo. ¹⁵ Kai Herodese lekwe isupu tia saisa mo rebe tamata meije Ionoe le iulake kerini lomei suike loko ami. Tamata meije iono neune sasaisa mo kena Isupu hukumane matale. ¹⁶ Ele mere hoko au tetaI eleki au tieI.

[¹⁷ Le piasure kena Yahudiaru esi petu pestare, itie tamata esa bei buije etesi.]*

¹⁸⁻¹⁹ Eleki kena mere me buije tamata sae eni nane Barabase, isupu kusu bui le ile kai eni tamata toinu esi hohae pemerinta kai bunu tamata.

Pilatuse isuka sirie Yesuse po tamata esi suka sirieNi bei buije mo. Esi kloloe sakesa be, “BunuI! Sirie Barabase ete ami!”

²⁰ Eleki Pilatuse ibeteke lokosi tiktili suike lekwe be, “Imi tamata Yahudi, suka au sirie imi kamale, o?” Le isuka kena sirie Yesuse. ²¹ Po esi kloloe suike lokoi be, “PakuI ahlake ai batai leke Imata! PakuI ahlake ai batai leke Imata!”

²² Eleki Pilatuse ibeteke lokosi suike kena rebai telu be, “Le mula pine au onoI ele mere yo Iono neune sasaisa mo? Tamata meije Iono neune sasaisa mo kena eono Isupu hukumane matale. Hoko au tetaI eleki au tiel.”

²³ Po esi kloloe ktili lesi loko Pilatuse be, “PakuI ahlake ai batai leke Imata!” Eleki esi lesi kena paku Yesuse ahlake ai batai je ne. ²⁴ Eleki Pilatuse iteu lepate kena paku Yesuse ahlake ai batai leke Imata lulu esi kloloe lokoi je. ²⁵ Kai isirie Barabase maka bunure lulu esi kotie beine, yo iriluke Yesuse etesi kena esi hukumeNi lulu esi sukare.

Tamata esi paku Yesuse ahlake ai batai

23:26-43

(Mat. 27:32-44; Mrk. 15:21-32; Yoh. 19:17-27)

²⁶ Eleki kena esi keru Yesuse, esi tetue tamata Kirene sae eni nane Simone, ileu bei kota mulini. Esi kerikeni eleki esi paksai keru Yesuse Eni ai

---

* **23:17** Ayate meije kena Alkitape sou Yunania akmenaru sae mo.

batai rebe tatike pine esi paku Yesuse kenare. Eleki ilulu Yesuse muline.

²⁷ Tamata bokala esi lulu Yesuse eleki ete mere lekwe matabinana esi lulu. Hoko matabinana meru esi ranie Yesuse. ²⁸ Po Yesuse Ihali lokosi kai Ibeteke lokosi be, “Matabinana bei Yerusaleme! Imi ranie Au yake po imi ranie ruami kai imi anaru. ²⁹ Le namake roma esi petu hoko tamata esi beteke be, ‘Mise lesi bina rebe ikeu blublulu kwale mo, kai rebe eni nanae sae mo kai isusu kwete tone kwale mosa!’ ³⁰ Kena petu mere tamata esi beteke loko ulata nanukaru be,

‘Ulate mai robi sepe ami.’ Kai esi beteke loko ulata rokonaru be, ‘Mai robi obi ami.’

³¹ Le ete Au rebe sala sasaisa more, esi ono susate ete Au ele mere, hoko ete imi rebe ono sala bokalaru, tamata esi ono susate lesi ete imi leneka. Au lupe ai matane hoko aure kotu mo. Po imire tamata ono dosa hoko imi lupe ai nsekile rebe aure kotu pusure.”

³² Kai esi keru tamata neuna lua lekwe kena esi pakusi ahlake ai batai leke esi mata sakesa kai Yesuse. ³³ Eleki kena esi roma otoi sae, esi nane Ulu alati, esi paku Yesuse ahlake ai bataije ete mere kai tamata neuna luaru lekwe esi paku luasi ahlake ai bataije neka. Hoko sae kena leiNi makwanale kai sae kena leiNi mapale. ³⁴ Eleki Yesuse Ikotie loko AmaI be, “Amate, ampune esi neunaru le esi rekwa saisa rebe esi onore mo!” Eleki esi poie undi leke esi rekwa be sire pine isupu Yesuse Eni lapunaru.

³⁵ Tamata bokala esi kele lia loko Yesuse yo tamata Yahudi esi elakaru esi toaeNi be, “Yesuse meije, Ihlamate tamata makete yele, hoko sebeie

Ihlamate ruaI, sepo Ile Maka Hlamate rebe Alla IulakeIne.”

³⁶ Kai solaluaru lekwe esi lepa tiae ete Yesuse neka. Esi riluke anggure maklinute eteI. ³⁷ Kai esi beteke be, “Sepo Ale Kamale Yahudi hoko ono hlamate ruaMu.” ³⁸ Eleki ete mere esi leki ndete baba bei Yesuse ululje be, “Tamata Yahudi esi Kamale.”

³⁹ Ile sae bei tamata ktolona lua rebe pakusi kena ai batai sakesa kai Yesuse isobue Yesuse be, “Ale Maka Hlamate moyo. Aono Ahlamate kai ami lekwe.” ⁴⁰ Po ile saere ilakeni be, “Suke rilamu le Alla le ale tamata ktolone, asupu hukumane sakesa kaiNi. ⁴¹ Luai supu hukumane meije lulu luaiki dosare, po Yesuse Iono dosa sasaisa mo.” ⁴² Eleki ibeteki be, “Yesuse, kena Aluake lomei suike kena pletae ami tamatare, Anete loko au.” ⁴³ Yesuse Ibeteki lokoi be, “Ahlaleke lokoKu! Petu meije arue kai Au ndete surga.”

Teu Yesuse Eni nasite

23:44-49

(Mat. 27:45-56; Mrk. 15:33-41; Yoh. 19:28-30)

⁴⁴ Eleki kena olasa butu esa lesini lua hkwatare, pusue nusare kpetu hoko kpetu roma olasa telu kmau, ⁴⁵ le lemataije hita mo. Eleki obite nurui elake rebe blulute mpai Tuhane Eni Lumare esi lalei rebe ereba sokati mise titinaije, ekahie bei ndete roma mpe.† ⁴⁶ Eleki Yesuse Ikloloe loko AmaI be, “Amate, Au riluke Auku nasite eteMu.” Eleki kena Ilepa pelare teu Eni nasite sosoli ne.

---

† **23:45** Obite nuruije kahire esi natire be akmenare tamata dosare ikeu me Tuhane oaije mo po bei Yesuse Imatare, mere Ibuka lalane kena keu lansune loko Tuhane.

⁴⁷ Eleki solalu utune esare esi elake iselu yelu rebe uono mere hoko iisike Alla be, “Tinai, tamata meije eni sala sae mo!” ⁴⁸ Kai tamata bokala rebe esi kele lupu ete mere kena esi selu Yesuse, esi selu yelu rebe uono mere hoko esi leu kai kaplalesi titinai. ⁴⁹ Kai Yesuse Eni ebearu kai matabinana rebe esi luluI bei ndete Galilea kena layani Yesuse esi selu pusue yelu rebe uono meru bei lauke.

Yusupe ihnouke Yesuse kena liane benai

23:50-56

(Mat. 27:57-61; Mrk. 15:42-47; Yoh. 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Eleki tamata sae me eni nane Yusupe. Ibei kota Arimatea me otoi Yudea. Lulu Tuhane, ile tamata nkenale. Inamake petu kena Alla Ipletae tamatare. Ile, agamare esi elake maka teu pakala lekwe. Po kena teu pakala ete Yesuse isuka kena bunu Yesuse mo. ⁵² Ikeu loko Pilatuse leke ikotie Yesuse leke ihnoukeNi. ⁵³ Eleki Yusupe itati Yesuse bei ai tutine eleki ikeriNi me liane benai rebe kalie me ula bature. Eleki ikopaI kena obite nurui nanuke misete eleki itolaeNi kena liane benai mere. Liane benai mere esi tolae matale kenae rebai sae mosa. ⁵⁴ Petu mere, petu kena moa manane pise ono saisa neka le totonaije tamata Yahudi esi petu pleije reneka.

⁵⁵ Eleki ete mere matabinana rebe esi lulu Yesuse bei ndete Galileare esi keu sakesa lekwe kena selu liane benai mere kai esi selu be tola Yesuse etika. ⁵⁶ Eleki matabinana meru esi leu pine esi aknekae leite boini ntelete kena esi tolaele kena Yesuse. Eleki kena tamata Yahudi esi petu pleije esi lulu Torate hoko kerike sasaisa.

24

Yesuse Ikwana suike bei matale

24:1-12

(Mat. 28:1-10; Mrk. 16:1-8; Yoh. 20:1-10)

¹ Kena petu miku bebeleti matabinana meru esi keru leite boini ntelete rebe esi aknekaele kena esi tolaele kena Yesuse me liane benai laleije. ² Eleki kena esi roma me liane benaije esi selu batu elake rebe epele lutike liane benaije ekloli bei liane benaije peneka. ³ Kena esi kusu mpai liane benai laleije esi selu Tuhane Yesuse Ime moneka. ⁴ Eleki esi kele totakesi le Yesuse Ime moneka. Eleki hkutukesi yo sie luaya esi kele tehaikesi. Luasi pakiane selue kliti. ⁵ Eleki rilasi titinai hoko esi tatu lope tapele po tamata lua meru esi beteke lokosi be, “Le mula pine imi nikwa Ile kwanale bei mei tamata matale?” ⁶ Iete meije moneka. Ikwana suike bei matale peneka. Imi nete suike loko saisa rebe Ibeteke ete imi kena Indete Galilea sare ⁷ be, “Au, Tamata Eni Nanae esi riluke Au ete tamata rebe esi hlaleke loko Alla mo eleki esi paku Au ahlake ai batai eleki Au mata po kena petu luare Au kwana suike bei matale.” ⁸ Eleki esi nete suike loko Yesuse Eni lepate mere.

⁹ Kena esi leu bei liane benai mere esi alenake pusue yelu rebe uono etesi me liane benaije ete Yesuse Eni maka ulaka sie butu esa lesini esaru kai Eni maka lulua maketaru. ¹⁰ Matabinana meru: Maria bei Magdalene, Yohana, kai Maria, Yakobuse inai. Kai matabina maketa rebe esi sakesa kaise esi beteke ete Yesuse Eni maka ulakaru lekwe. ¹¹ Po esi betinake matabina meru esi lepa kleklema hoko esi lene loko esi lepataru mo. ¹² Po Petruse ikeleke kai ibala lora liane

benaije. Kena iroma nda liane benaije inobo be-beke lopai lale yo batuke iselu obite nurui nanuke misete rebe kopa Yesuse kenare. Hoko Petrus hkutukeni titinai, eleki ileu. Po inoake me lalei be saisa eono kena Yesuse?

*Yesuse IaselukeNi me lalane lorau hena Emause
24:13-35
(Mrk. 16:12-13)*

¹³ Eleki kena petu mere lekwe, Yesuse Eni maka lulua sie luaya esi keu lorau hena sae me esi nane Emause. Hena mere esi lauke kiloa butu esa lesini esa bei kota Yerusaleme. ¹⁴ Eleki lulu lalane luasi alenake loko pusue rebe eku uono kena Yesuse. ¹⁵ Kena luasi alenare, Yesuse Iluake loko luasi eleki telusi keu sakesa. ¹⁶ Po saisa eono luasi eti luasi rena Yesuse mo.

¹⁷ Yesuse Ibeteke loko luasi be, “Luami alenake saisa mei lalane meije?”

Eleki luasi kele, kai selu oalaleisu ruowelu. ¹⁸ Eleki ile rebe eni nane Kleopase iralake Yesuse be, “Amate, yapine bei pusue tamata rebe esi luake me kota Yerusaleme, ale ruamu pine arekwa saisa rebe eono pamuli meije mo piseo?”

¹⁹ Eleki Yesuse Ibeteke loko luasi be, “Saisare?”

Luasi ralakeNi be, “Saisa eono kena Yesuse bei Nasarete. Ile Nabi. Eni lepataru kai Eni mak-erikaru mise titinai ete Alla kai mise ete tamata. ²⁰ Po imamaru kai amiki elakaru esi rilukeNi ete tamata kena esi bunul hoko esi pakul ahlake ai batai eleki Imata. ²¹ Eleyo kena bunul mosare ami hlalekeNi kena Ihlamate ite tamata Israele po imata petu lua kena meije pene. ²² Po hkutuke ami titinaije neka le amiki matabinana lua pise telu, kena bebeleti lakwai esa esi keu lora liane benai

rebe tolaiNi kenare, ²³ po esi seluI me moneka. Eleki esi leu esi beteke be malekataru esi aselukesi etesi kai esi beteke be, 'Ikwana suike bei matale peneka.' ²⁴ Eleki amiki ebea lua pise telu esi keu lora liane benaije esi selu yo tinai, Ime moneka."

²⁵ Eleki Yesuse Ibeteke loko luasi be, "Imi boro, imi lene loko nabia akmenaru esi lepataru mo! ²⁶ Maka Hlamate suke Isupu susate ele mere mina pine Isupu rue kena pleta sakesa kai Alla." ²⁷ Eleki Yesuse Iatetuke Alla Eni lepate kenaI rebe lekie, bei me Musa ilekire eti roma nabiaru esi lekire ete luasi.

²⁸ Eleki telusi lau bei hena rebe esi keu lokore moneka hoko Yesuse Iono lupe Ikeu siba rame, ²⁹ po luasi luti Yesuse be, "Amate, rue kai ami noma le lemataije suni neka hoko kpeture reneka." Eleki Yesuse Ilulu luasi, kusu me luma kena Intulu kaisi ete mere.

³⁰ Eleki kena esi rue kane Yesuse Irana rotire eleki Ikotie loko Alla, Ibirele kai Iriluke etesi. ³¹ Eleki hkutuke luasi be mere Yesuse. Po sirikeNi sosoli bei luasi. ³² Luasi lepa loko lomai be, "Minae me lalane kena Ialena kai luaije, Iatetuke Alla Eni lepataru, luaki lalema ndina titinai."

³³ Eleki kena mere lekwe luasi leu suike lolete Yerusalem. Ete mere luasi tetue Eni maka lulua esa lesini esaru kai tamata rebe esi me kaise, esi lupuke lomai. ³⁴ Eleki esi beteke loko luasi be, "Tinai, Tuhane Yesuse Ikwana suike peneka le IaselukeNi loko Petrus."

³⁵ Eleki luasi lekwe esi alenake Yesuse Ialena kai luasi me lalane kai luasi renal kena Ibire rotire kena esi kane.

Yesuse IaselukeNi ete Eni maka luluaru pususi leke esi lene lokoI

24:36-49

(Mat. 28:16-20; Mrk. 16:14-18; Yoh. 20:19-23; Ula. 1:6-8)

³⁶ Eleki kena esi alena sa Yesuse Iluake lokosi kai Ibetেকে be, “Hlamate. Imi rue mise kai Alla.”

³⁷ Eleki hkutukesi kai rilasi le esi noake be esi selu nitu matale. ³⁸ Eleki Ibetেকে lokosi be, “Le mula pine imi noake be meije Au more?”

³⁹ Selu balaKu kai Auku lelale. Meije Au. Kerike Au kai imi selu le nitu matale hoko esi tinai kai luline sae mo.”

⁴⁰ Eleki Iaseluke Eni balaije kai Eni lelale etesi.

⁴¹ Kai esi hlaleke lokoI mosa le lalesi ndina kuate kai hkutukesi. Yesuse Ibetেকে lokosi be, “Imi manane sae, o?” ⁴² Eleki esi riluke iane pahpala otoi eteI. ⁴³ Eleki Iranae kai Ikanele me oaisu.

⁴⁴ Eleki Ibetেকে lokosi be, “Meije Auku lepate ete imi kena ite eri sakesa sa be, ‘Alla Eni lepate kenaKu rebe me bukua Musa kai bukua nabiaru kai me bukua Isike Alla suke uono sa.’ ”

⁴⁵ Eleki Yesuse Iono lalesi leke esi nati Alla Eni lepate. ⁴⁶ Ibetেকে lokosi be, “Me Alla Eni lepata rebe lekire ebeteke be, ‘Maka Hlamate Isupu susate eti Imata po ele petu luare Ikwana suike.

⁴⁷ Eleki Auku maka luluaru esi pake Auku kbasare kena beteke Auku hnaunaru papelake nusa kai otoi leke tamata esi hleke bei maka ono dosa leke Tuhane Iampunesi. Esi keu beteke mere menai bei Yerusalem ete roma pusue nusa.’ ⁴⁸ Hoko imi pine imi sasike kai alenake be Au mata peneka po Au kwana suike. ⁴⁹ Kai tatike pine Au natue Alla Eni Rore ete imi reba Amaku Italukele ete imi

pende. Po imi namake mei kota meije, roma Alla Ikbasaie imi bei ndete surga.”

Yesuse Ibiti lolete surga

24:50-53

(Mrk. 16:19-20; Ula. 1:9-11)

⁵⁰ Eleki Yesuse Ikerisi siri bei kotare lolete Betania. Ete mere Iriluke misete etesi. ⁵¹ Eleki kena erI riluke misete etesi sa, Ibiti beisi lolete surga.

⁵² Eleki esi tatu pususi lope tapele lokoI eleki esi leu lope Yerusaleme hoko laleisu ndina titinai.

⁵³ Hoko esi keu me Tuhane Eni Luma rame kai esi isike Alla rame.

Janji beluke
New Testament in Alune

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Alune

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9786021954034

The New Testament

in Alune

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b88c8b73-133b-5311-9e3f-c83ba2e2a72a